

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 38.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

7 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1894

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Τὸ ἑλληνικὸν οἰκονομικὸν ζήτημα παραμένει ἐν ᾧ σημεῖον κατελείομεν αὐτὸ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομοδα, ὅτε τὸ γερμανικὸν καὶ γαλλικὸν κοιμῆ-
τον κατῳρθῶσαν νὰ ματαιώσωσι τὴν ἐν Λονδίῳ συνέλευσιν τῶν ἁγγλῶν ὁμολογιούχων διατεθειμένων εἰς ἀποδοχὴν τῆς ὑπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ κοιμῆτου καὶ τῆς ἑλλ. κυβερνήσεως διομ. λογηθείσαν μονομερῆ σύμ-
βασιν. — Ἦδη ὑπολείπεται τὸ ζήτημα τῆς μετοχῆς ἢ μὴ τῶν Ἁγγλῶν εἰς τὴν ἐν Βρυξέλλαις γινομένην προσεχῶς συνέλευσιν, περὶ ἧς ἐλέχθη μὲν ἐν τινι τηλεγραφήματι ὅτι τὸ γερμανικὸν καὶ γαλλικὸν κοιμῆ-
τὸν ἐπεισαν τοὺς Ἁγγλους νὰ μετασχωσιν, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἐπεδιδαιώθη, ἐν Ἀθήναις τούναντιον πιστευομένου ὅτι οἱ ἄγγλοι ὁμολογιούχοι θὰ συνέλ-
θωσιν εἰς νέαν ἐν Λονδίῳ συνέλευσιν, ὅπως κυώ-
σωσι τὴν περὶ ἧς εἶπομεν μονομερῆ σύμβασιν. — Ὡς πρὸς τὴν κυρίως πολιτικὴν κατάστασιν, αὕτη παραμένει σχεδὸν ἀναλλοίωτος, πολλῶν μὲν θρυλλου-
μένων περὶ μεταστάσεως ἐγκρίτων πολιτευτῶν ἀπὸ τῆς κυβερνητικῆς μερίδος εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν, ἰδίως δὲ τὴν ὑπὸ τὸν κ. Ράλλην, τὰ περὶ τούτου ὅμως δειχθῆσονται σαφῶς κατὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Βουλῆς.

Ἐν Βουλγαρίᾳ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν κυριακὴν διεξήχθησαν αἱ ἐκλογαὶ τῶν γενικῶν συμβουλιῶν τῶν νομῶν, προὑποδείξασαι κατὰ προεγγίσιν τὴν φερόν, ἦν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ ἔχωσιν αἱ δουλευτικαὶ ἐκλογαί. — Οὕτω κατὰ τὰ γνωσθέντα ἀποτελέσματα τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἐκλογῶν ἐν Βουλγαρίᾳ καὶ Ἀνατ. Ρωμιλίᾳ, μάλιστα δὲ ἐν Ἀνατ. Ρωμιλίᾳ, ἡ μερὶς τῶν λεγομένων ἐν ὠ τ ι κ ῶ ν κατήγαγε πανταχοῦ σχεδὸν τῆς χώρας περιφανῆ νίκην, καίτοι πανταχοῦ ἦσαν συνηθωμένα κατ' αὐτῆς πάντα τὰ ἄλλα κόμματα. — Ἐκ τοῦ ἀποτελέ-

σματος τούτου δῆλα γίνονται τὰ ἀληθῆ φρονήματα τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, ζωηρὸν πάντοτε διατηροῦντος τὸ τῆς εὐγνωμοσύνης αἰσθημα, ὅπερ μόνον τὸ τέως κρατοῦν διδερῶν κυβερνητικὸν σύστημα κατῳρθοῦν νὰ συνέχη καὶ πιέξη. — Ἄν κατὰ τὰ αὐτὰ ἀποβῶσι καὶ αἱ τῆς Σοβράνις ἐκλογαί, εὐλόγως δυνάμεθα ν' ἀναμενῶμεν οὐσίῳδη τινὰ τροπὴν εἰς τὰ πράγματα τῆς ἡγεμονίας, τροπὴν, ἦν καὶ ἄλλα τινὰ συμπτώματα φαίνονται σαφῶς προαγγέλλοντα. — Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἡ χώρα αὕτη μόνον δι' εὐλαβοῦς πολιτικῆς πρὸς τὴν Δύναμιν ἐκείνην, εἰς ἣν ὀφείλει τὴν πολιτικὴν αὐτῆς αὐθυπαξίαν, θὰ ἰδύνατο νὰ βαδίση ὅπως οὖν ἀπερισπαστῶς ἐν τῷ νέῳ πολιτικῷ βίῳ αὐτῆς. Δὲν φρονοῦμεν ὅτι ἡ βουλγαρικὴ πολιτικὴ ὀφείλει ν' ἀφεθῆ καθ' ὅλοκληρίαν εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ πανσλαβιστικοῦ σωδινισμοῦ· εἶνε ἀναντίρρητον ὅμως ὅτι σκαιὰ πρὸς τὴν ρωσικὴν αὐτοκρατορίαν συμπεριφορὰ οὐδὲν, ἀπολύτως οὐδὲν ἀγαθὸν δύναται νὰ πορίση τῇ ἡγεμονίᾳ, ἐνῶ τούναντιον αὕτη διὰ τῆς μετριοφροσύνης καὶ τῆς εὐλαθείας δύναται νὰ κρατυνθῆ σπουδαίως καὶ νὰ θέσῃ πολλῶ ἀσφαλῆ-
στερα τὰ θεμέλια τῆς μελλούσης παγίωσεως τῆς εὐ-
ημερείας αὐτῆς.

Ἐν Σερβίᾳ ὑποτύφει ὑπουργικὴ κρίσις, ἐν μέρει μὲν ἐκδηλωθεῖσα διὰ τῆς παραιτήσεως δύο φιλελευθέ-
ρων μελῶν τοῦ ὑπὸ τὸν κ. Νικολάεβιτς ὑπουργεῖου, τὴν ἀρχὴν ὅμως αὐτῆς ἔχουσα εἰς τὸ ἐπασχολοῦν νῦν τὴν αὐλὴν καὶ τὰς πολιτικὰς μερίδας ζήτημα τοῦ θεσπισμοῦ τοῦ νέου τῆς χώρας συνταγματικοῦ χάρτου. — Ἡ δυσαισθητικὴ τῶν ἀποχωρησάντων δύο ὑπουργῶν, πειραθέντων νὰ παρασῶρωσι καὶ τὰ ἄλλα φιλελευθέρων μέλη τοῦ ὑπουργεῖου, ὅπως οὕτως ἐπε-
νέγκωσι τὴν πτῶσιν τῆς ὅλης ὑπὸ τὸν κ. Νικολάε-
βιτς κυβερνήσεως, προσπαθοῦσης νὰ τηρήσῃ ἄχρουν τινὰ πολιτικὴν, καὶ ἡ στάσις τοῦ βασιλέως κατὰ τὴν μερικὴν ταύτην κρίσιν, οὐδὲν ἐνεργήσαντος ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν δυσαιρεσηθέντων, μαρτυροῦσιν ὅτι οὐδὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ θετικόν ὡς πρὸς τὰς τάσεις τῆς αὐλῆς ἀπέναντι τῶν διαφόρων μερί-

δων· τούναντίον ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος φαίνεται διατεθειμένος ὑπὲρ τῆς συμπληρώσεως τῆς κυβερνήσεως δι' ἀνδρῶν, εἰς οὐδεμίαν πολιτικὴν ἀπόκλισιν ἀνγκόντων. — Ἀλλὰ κυβερνήσις οὐδετέρα, ὑπὸ οὐδεμιᾶς κοινοβουλευτικῆς μερίδος υποστηριζομένη—πολιτικὸν δὲ ὄνειρον εἶνε ἔτι τῆ Σερβία ἢ ὑς ὁ μερίδος τινὸς υἰοθέτησις καὶ ὑποστήριξις πολιτικῆς μὴ ἀπορριψάσης ἐξ αὐτοῦ τοῦ κόμματος—θὰ ἰδύνατο νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς θεσπισμὸν νέου τῆ χώρα πολιτειακοῦ συστήματος, ὁσονδύποτε καὶ ἂν ὑποτεθῆ ὅτι αὕτη θὰ καταχυροῦτο διὰ τῆς εὐνοίας τῆς αὐτῆς, ὁσονδύποτε καὶ ἂν ὑποτεθῆ ὅτι ἡ βασιλεία θὰ χρησιμοποιήσῃ τοὺς ἐνεστώτας προσωρινούς πολιτειακοὺς ὄρους τοῦ κράτους πρὸς συγκρότησιν αὐτῆ κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐκλογὰς Σκουψίνας εὐμενῶς πρὸς τὸ ἐκπονηθησόμενον σύνταγμα καὶ τὴν υἰοθετήσουσαν αὐτὸ κυβερνήσιν διατεθειμένη· Ἐνιαῦθα κεῖται τὸ ἀμύχανον τῆς ἐνεστώσης ἐν Σερβία καταστάσεως. — Καὶ βεβαίως· ἀφοῦ σήμερον, ὅτε δὲν πρόκειται ἀμέσως οὕτω σοβαρὸν ζήτημα, οἷον τὸ περὶ τοῦ θεσπισμοῦ τοῦ νέου χάρτου, ἀδύνατος δεικνύεται ἡ λαιτουργία ἀχρόνου κυβερνήσεως, διηκτικῶς ὑπὸ ὑποτιφούσης κρίσεως ὑποδοσκομένης, πολλῶ δυσχερέστερον θὰ ἰδύνατο νὰ ἐργασθῆ τοιαύτη κυβερνήσις πρὸς ἐπιβολὴν τῆ χώρα νόμου θεμελιώδους, ἐφ' οὗ μέλλει νὰ ἐποικοδομηθῆ ἢ μέλλουσα αὐτῆς ἀνάπτυξις καὶ περὶ ὃν θ' ἀμιγλῆθῆ πάντων τῶν κομμάτων ἢ φροντίς καὶ πολιτειακὴ δεινότης.

Ἐν τῇ Βουλῇ τῶν κοινοτήτων ἀνεκινήθη αὐθις τὸ ζήτημα τοῦ περὶ ἀρνησικυρίας δικαιώματος τῆς Βουλῆς τῶν λόρδων, ἀπορριψάντων καὶ τὸ περὶ ἰρλανδοῦν γαιουμισθῶτων νομοσχέδιον, καίπερ καὶ τοῦτο κυρωθὲν ὑπὸ τῆς γηνοσίας τοῦ βρετανικοῦ λαοῦ ἀντιπροσώπειας. — Ἐν τούτοις οὐδὲ νῦν ἡ κυβερνήσις ἰδυνήθη νὰ εἴπῃ τι ὀριστικόν· ἀρκεσθεῖσα δὲ μόνον εἰς τὴν δύλωσιν, ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο σοβαρώτατα ἐπασχολεῖ αὐτήν, ὑπέσχετο νὰ ὑποβάλῃ αὐθις τὸ εἰρημένον νομοσχέδιον μετερρυθμισμένον καὶ ἐπνευξημένον. — Τὸ βέβαιον ἐν τούτοις εἶνε ὅτι ὁσήμεραι ἐγγίζει πλείοτερον ἡ ὥρα, καθ' ἣν οἱ λόρδοι θὰ κριθῶσιν ἰσως τελεσιδικῶς ὑπὸ τῆς δημοσίας γνώμης ἐπὶ τῇ ἀντιδραστικῇ καὶ ὀπισθοδρομικῇ αὐτῶν πολιτικῇ, καθ' ἣν τὸ γενηράκος τοῦτο Σῶμα ἀναγκασθήσεται ν' ἀγωνισθῆ τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα.

Αἱ περὶ τῶν ἰαπωνοσινικοκρατικῶν πραγμάτων εἰδήσεις εἶνε τοσοῦτον σύγκεχυμέναι καὶ τοσοῦτον ἀντιφάσκουσι πρὸς ἀλλήλας, ὥστε οὐδεμίαν σχεδὸν θετικὴν γνώμην δύναται τις νὰ μορφώσῃ περὶ τῆς πορείας αὐτῶν. — Ἐκτὸς τῶν περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐχθροπραξιῶν πληροφροῦν, αἵτινες νῦν μὲν παριστάνουσι νικηφοροῦντας κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν τοὺς Ἰάπωνας, νῦν δὲ τὰς αὐτὰς νίκας ἀγοιδουσι τοῖς Σίναϊς, ἵνα τῇ ἐπαύριον διαψεύσωσιν αὐτάς, ὑπάρχει σπουδαιοφανεστάτη εἰδήσις, ἥτις, ἂν ἐπαληθεύσῃ, θὰ ἐπενέγκῃ οὐδῶδη τροπὴν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς Ἰαπωνίας. — Τηλεγραφεῖται δηλαδὴ ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Κορέας, κινῆσας ἑαυτὸν ἀνεξάρτητον καὶ καταγγείλας πάσας τὰς ὑφισταμένας συμβάσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν Σινικὴν, ἠτήσατο τὴν συνδρομὴν τῶν Ἰαπῶνων πρὸς ἔξω-

σιν τῶν σινικῶν στρατευμάτων ἀπὸ τινος ἐν τῇ μεσημβρινῇ παραλίᾳ τῆς νήσου λιμένος, ὃν κατέχουσι. — Τὸ γεγονός τοῦτο οὐ μόνον τοῖς Ἰάπωνι θὰ παρεῖχε μεῖζονα ὑπεροχὴν, ἐνισχύον τὴν θέσιν αὐτῶν ὡς προδρατῶν ἀσθενοῦς κράτους κατὰ τῶν ἐπιβουλῶν ἰσχυροτέρου, ἀλλὰ καὶ θὰ προεκάλει ἰσως φανερωτέραν ἐκδήλωσιν τῶν παρὰ ταῖς ἐνδιαφερομέναις εὐρωπαϊκαῖς Δυνάμεσι κρατουσῶν συμπαθειῶν, ὅτε θὰ ἐβλέπομεν τὴν μὲν Ρωσίαν, σπουδαιῶς ἐνισχύσασαν ἴδῃ τὰς ἐν ταῖς θαλάσσαις ἐκείναις ναυτικὰς δυνάμεις αὐτῆς, καὶ τὴν Γαλλίαν κινῆσασα φανερὰ ὑπὲρ τῆς Ἰαπωνίας, τὴν δὲ Ἀγγλίαν καὶ Γερμανίαν συντασσομένης τῇ Σινικῇ.

Ἐν Ἰταλίᾳ μετὰ τὴν ἄρσιν τοῦ ἐν Σικελίᾳ στρατιωτικοῦ νόμου, ἀποδεικνύουσαν ὅτι ἡ ἐν τῇ νήσῳ κατάστασις δὲν ἐμπνέει πλέον τὰς ἀνισυχίας, ἃς τῶς ἐνέπνεεν, ἡ κυβερνήσις τοῦ κ. Κρισπῆ ἀπεφάσισεν ὅπως χρηγήσῃ μερικὴν ἀμνηστειάν τοῖς ἐπὶ τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ἐκείνῃ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐπανόδου τοῦ ἐκ Κατάνης πολιτευτοῦ γεγονόσι καταδικασθέντων. — Ἡ ἀπόφασις αὕτη μέλλει πάντως νὰ συντελέσῃ εἰς μεῖζονα κατεύνασιν τῶν πνευμάτων καὶ ἀποκατάστασιν τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης τῆς χώρας, ἣν κοινωνικὸς σάλος, τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἔχων εἰς τὴν μαστίζουσαν τὸν λαὸν οἰκονομικὴν κρίσιν, δεινουμένην ὑπὸ πλημμυλοῦς διοικήσεως, εἰς ἣν αὐτὴ εἶχεν ἐγκαταλειφθῆ ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς κυβερνήσεων, εἶχε ταράξει. — Τὸ πᾶγμα εἶνε ὑπὸ πᾶσαν ἐποχὴν εὐάρεστον, διότι οὐδεὶς πλέον ὑπάρχει ὁ ἀμφιδάλλων ὅτι τὰ ἐξαιρετικὰ μέτρα καὶ ἡ ἄκρα αὐστηρότης ἐν τῇ τιμωρίᾳ τῶν ἐκτροπομένων εἰς ἄτοπα, πρὸς ἃ φαίνεται ἐξωθούσα οὐχὶ ἔμψυτος κακοποιὸς πρόθεσις, ἀλλ' ἀπόγνωσις ἐμπνεομένη ὑπὸ τῆς καταστάσεως τῶν περιστοιχιζόντων τὸ ἄτομον πραγμάτων, δὲν εἶνε τὰ μάλιστα τελεσφόρα μέσα πρὸς διακόλυσιν τῆς ἐπαναλήψεως τῶν τοιοῦτων ἐκδηλώσεων, ὅτι δέ, εἴ τι, δύναται τελεσφόρος νὰ ἐνεργήσῃ ἐν τοῖς τοιοῦτοις, τοῦτο εἶνε ἡ ἐπικτικὴ μὲν δικαστικὴ ἐτυμουργία ὡς πρὸς τὰ γεγεννημένα, ἢ κατὰ τὸ δυνατόν δὲ ἄρσις τῶν ἀρχικῶν αἰτίων ὡς πρὸς τὰ δυνάμενα νὰ ἐπαναληθῶσιν. — Ἡ τοῦ πρώτου τῶν μέσων τούτων ἐφαρμογὴ εἶνε βεβαίως εὐχερὴς καὶ τούτου ἕνεκα βλέπομεν τὴν ἰταλικὴν κυβερνήσιν προβαίνουσαν εἰς τὴν περὶ μερικῆς ἀμνηστειᾶς ἀπόφασιν, ἥτις βεβαίως δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ παρακολουθηθῆ καὶ ὑπὸ μετριάσεως τινος τῆς ποινῆς τῶν μὴ ἀμνηστευομένων· ἢ τοῦ δευτέρου ὁμοῦ, ἥτοι τῆς δι' ἄρσεως τῶν ἀρχικῶν αἰτίων διακόλυσίς πάσης ὑποτροπῆς, εἶνε πολλῶ δυσχερέστερα. — Ἐν τούτοις πρὸς τελείαν παγίωσιν τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης τῆς νήσου, καὶ πάσης δὲ τῆς Ἰταλίας, ἀπαραίτητος ἀποβαίνει ἀποτελεσματικὴ τις ἐνέργεια περὶ βελτιώσεως τῆς ἐνεστώσης οἰκονομικῆς θέσεως τοῦ λαοῦ· ἀλλ' ἡ ἐνέργεια αὕτη προαπαιτεῖ ἀπαλλαγὴν τοῦ κράτους ἀπὸ τῶν ἐνεστώτων ὑπερόγκων αὐτοῦ στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν δαπανῶν, προαπαιτεῖ πολιτικὴν περισυλλογῆς, ἐν τούτῳ δὲ κεῖται ἡ μεγίστη τῶν δυσχερειῶν.

Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ Η ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ*

Θαύμα και προφητεία.

Ἐν τοῖς λόγοις τοῦ σοφοῦ τούτου ἐμπεριέχεται θαυτέρως τις ἔννοια, τὴν ὁποῖαν δεόν νὰ ἐξετάσωμεν διευκρινισάμενοι αὐτήν. Αὕτη δὲ εἶναι ἡ ἠθικὴ τῶν θαυμάτων ἀνάγκη.

Θεμέλιον δηλ. καὶ ρίζα πάσης φυσικῆς ζωῆς εἶναι δημιουργικὴ δυνάμις τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία κατὰ τὴν πρώτην δημιουργίαν πρώτιστα καὶ πληρέστατα ἐξεδηλώθη. Ἡ δὲ Ἀποκάλυψις τί εἶναι ἄλλο, εἰμὴ δευτέρα ὑψηλότερα δημιουργία, νέος κόσμος ἐξαιρῶν καὶ συμπληρῶν τὸν πρῶτον; Διὰ τοῦτο ὅπου ὁ νέος οὗτος κόσμος ἀρχεταὶ λειτουργῶν, ἐκεῖ ἀνάγκη νὰ ἐμφανίζηται ἐκ νέου ἡ δημιουργικὴ τοῦ Θεοῦ δυνάμις.

Ὅταν ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτεται, ὅταν ἡ φύσις ἐν τῷ οὐρανῷ ἐξελισθητὶ ἐπὶ τῆς γῆς, δὲν θὰ παραστῇ ὡς ὑπὲρ φύσιν καὶ ὡς ἐμβλημα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ; Τὸ θαῦμα ἄρα παρίσταται ὡς ἄμεσος συνέπεια τῆς εἰς Θεὸν πίστεως, ὁ ἀναγκαστικὸς χαρακτὴρ πάσης ἀποκαλύψεως, οὕτω μόνον δυνάμενον ν' ἀποτελέσῃ διὰ πάντα ἄνθρωπον ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ πάσῃ ἀναπτύξει πηγὴν καὶ ἐγγύην τῆς ἠθικοθηρησκευτικῆς ἀναπλάσεως. Καθὼς δὲ ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ, μετὰ γίσις οὐσα τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἄνθρωπου, ἀποδεικνύει τὸ βῆθος τῆς θείας σοφίας, οὕτω καὶ ἐν τῇ φύσει ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλίζηται ὡς λειτουργικόν τι πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ φαινόμενον τῆς δυνάμεως Αὐτοῦ.

Καθίσταται δὲ τὸ θαῦμα οὕτως ὁ διὰ τοῦ δικτύλου τοῦ Θεοῦ ὁρατῶς καὶ κεφαλαιωδῶς γεγραμμένος Λόγος τῆς Ἀποκαλύψεως σαφῶς καὶ ἀναμφισβητήτως ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς φύσεως διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ ἐπιβεβαιώσῃ τὸν ἀόρατον ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀνθρώπων ἐγγεγραμμένον. Ὁ μὲν θείος λόγος ἔπρεπε ν' ἀποδειχθῇ τοῖς ἀνθρώποις διὰ θείων πράξεων, ἡ θεία σοφία νὰ διακριθῇ τῆς ἀπλῆς ἀνθρωπίνης διδασκαλίας διὰ θείων πραγμάτων καὶ τὸ θεῖον ἔργον νὰ ἐπισφραγίσῃ τὴν ἀλήθειαν τοῦ θείου λόγου. Ὁ θείος τῆς διδασκαλίας χαρακτὴρ καὶ ἐν ὅλῃ του τῇ βιβλίῳ καὶ ἐξοχότητι, τῇ λαμπρότητι καὶ ἀληθείᾳ, ἅτινα γνωρίσματα οὐδεμίᾳ ἄλλῃ φέρει, θὰ ἦτο ἀεπαρκῆς νὰ χειραγωγῆσιν τοὺς ἀνθρώπους εἰς Χριστόν· διότι διὰ νὰ κατανοηθῇ τὸ βῆθος καὶ πλάτος τοιαύτης διδασκαλίας, πρέπει καὶ τὸ πνεῦμα νὰ εἴναι μεμορφωμένον, βαθύτερον καὶ ἐπιστημονικώτερον καὶ ἡ καρδία ἀγνή καὶ καθαρὰ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πολλοὶ στεροῦνται τούτων ἀδυνατοῦσι διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης νὰ προσέλθωσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ φωτισθῶσιν. Ἄρα τὸ θαῦμα ἦτο ἀναγκαστικόν, διότι

μετὰ δυνάμεως ἐξεγείρει τὴν προσοχὴν, διότι ὡς ὑπὲρ ἄνθρωπον παριστάμενον ἐν τῷ βίῳ τοὺς νωθροὺς καὶ περισπωμένους τὸν νοῦν ἐξυπνᾷ καὶ εἰς προσεκτικωτέραν ἔρευναν ἐξαναγκάζει. Τὴν ὄντολογικὴν δὲ, ψυχολογικὴν καὶ τελεολογικὴν αὐτῶν σημασίαν καὶ ἡ ἁγία Γραφή θέλουσα νὰ παραστήσῃ καλεῖ ταῦτα δυνάμεις μὲν, ἔκτακτα γεγονότα δηλ. καὶ ἰσχυρὰ ὡς ἐκχύσει τῆς θείας δυνάμεως καὶ μορφῆς τῆς λαμπρότητος καὶ δόξης αὐτοῦ (ψαλ., 117, 16. Μαρκ. 5, 30). τέρατα δὲ καὶ θαύματα, ὡς ἐξεγείροντα τὴν ἀπορίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐξεγείροντα τὴν προσοχὴν αὐτοῦ (Ἰωὴλ 2, 30. Μκθ. 24, 24. Πραξ. 2, 19), σημεῖα δὲ τέλος ὡς ἀνάγοντα τὸν ἄνθρωπον εἰς ὑψηλότεραν αἰτίαν καὶ χρησιμεύοντα ὡς ἀποδείξεις καὶ τεκμήρια τῆς δι' αὐτῶν ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ. Οἱ μὲν φιλόσοφοι τὴν διδασκαλίαν των ἀποδεικνύουσι διὰ λογικῶν ἀποδείξεων, ἡ δὲ χριστιανικὴ διδασκαλία, λέγει ὁ Ὠριγένης, ἔχει ἰδιόζουσαν ἐκυτῆ ἀπόδειξιν, θείαν αὐτῆς ἀποδείξιν. ἐξείρουσαν αὐτὴν ὑπὲρ τὴν διαλεκτικὴν τῶν Ἑλλήνων. (Κατὰ Κέλσ. α, 2). Ὁ Ἀπόστολος ὀνομάζει αὐτὴν ἀπόδειξιν πνεύματος καὶ δυνάμεως (Α. Κορ. 2, 4), πνεύματος μὲν διὰ τὰς προφητείας, δυνάμεως δὲ διὰ τὰ θαύματα. Ἄνευ δυνάμεων καὶ θαυμάτων οἱ Ἀπόστολοι δὲν θὰ ἠδύναντο τοὺς ἀκρατοὺς νέων διδασκαλιῶν καὶ δογμάτων νὰ προαγγάζωσιν εἰς τὸ νὰ ἐγκαταλείψωσι μὲν τὸ παλαιόν, νὰ παραδεχθῶσι δὲ τὸ νέον ἐπὶ κινδύνῳ τῆς ζωῆς των. «Πῶς οὖν ἄρα», λέγει Ὁβυσέβιος (Εὐαγγελ. Ἀπόδειξ. σ. 6), «πιστὸς ἦν αὐτοῖς (τοῖς μαθηταῖς) τοῦτο λέγων (ὁ Ἰησοῦς), εἰμὴ ἐξ ἑτέρων τῶν ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένων ἐνθέων ἔργων, τῆς ἐν λόγοις ἀληθείας αὐτοῦ τὴν πείραν εἰλήφρασαν;»

Ὁ δὲ Ρουσῶ, καίτοι σοφιστεύεται, πιεζόμενος ἐν τούτοις ὑπὸ τοῦ σθένους τῆς ἀληθείας λέγει «Ἐπειδὴ αἱ δυνάμεις τῶν ἀνθρώπων τοσοῦτον ὀργανικῶς διαφέρουσιν, ἕκαστος δὲ εἰς ἰδιαιτέρον εἶδος ἀποδείξεων εὐκρεστεῖται, καθόσον, ὅτι πείθει τοῦτον, ἐκείνον δὲν πείθει, καὶ ὁ Θεὸς ἂν ἤθελε νὰ δώσῃ ἀποκάλυψιν καὶ νὰ ὑποχρέωσῃ πάντας εἰς τὴν παραδοχὴν του ἔπρεπε διὰ τοιούτων ἀποδείξεων νὰ καθοπλίσῃ, ὥστε νὰ ὦσι κατὰλληλοι, πάντας μικροὺς καὶ μεγάλους, πεπαιδευμένους καὶ ἀπαιδεύτους, σοφοὺς καὶ ἰδιώτας νὰ πείθωσιν. Ἡ μὲν πρώτη ἀπόδειξις εἶναι ἡ φύσις τῆς διδασκαλίας, ἡ δὲ δευτέρα ὁ χαρακτὴρ τοῦ ὄργανου τῆς ἀποκαλύψεως καὶ ἡ τρίτη ἡ τῶν θαυμάτων ὡς ἐκδήλωσις τῆς θείας δυνάμεως. Ἡ τελευταία ἀναμφισβήτως εἶνε ἡ λαμπρότης, ἡ πιθανότης, ἡ ἐκπληκτικωτάτης ἀπαιτοῦσα τὴν ἐλαχίστην ἀμφισβήτησιν καὶ τὴν μακροτάτην ἔρευναν καὶ ὑπενεργουσα ἐπὶ τὸ πλῆθος, ὅτι μάλιστα» (ἐπιστολ. γ'. ἐκ τοῦ ὄρους). Παραγωνρίζουσι διὰ τοῦτο τὴν οὐσίαν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ ἀποκαλύψεως ὅσοι τῶν εἰς τὴν ὀρθολογικὴν σχολὴν ἀνηκόντων θεολόγων παρεδέχθησαν ἢ μετὰ τοῦ Ρουσῶ ὅτι δὲν ἔχει τόσῳ μεγάλῃν σημα-

*) Ἰδε ἀριθ. 37, σελ. 724—726.

σίαν τὸ θαῦμα ὡς ἀρμόδιον μόνον διὰ τὸν ὄχλον οὐχὶ δὲ τοὺς πεπαιδευμένους ἢ μετὰ τοῦ Ἐγγέλου ὅτι «τυχεῖται ἱστορικαὶ ἀληθεῖαι δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀπόδειξις διὰ τὰς ἀναγκαίας λογικὰς ἀληθείας». Ὁ Ἀπόστολος τῶν ἔθνῶν, λέγει ὁ Möhler, ὁ ὁποῖος τόσῳ πνευματικῶς τὸ πᾶν ἀντελήθη καὶ διετύπωσε, τοιαύτην στενὴν σχέσιν ὥρισε μεταξύ τῆς πίστεως καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ὥστε νὰ λέγῃ «εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἔρα ἡ πίστις ἡμῶν» (Α΄ Κορ. 15, 14). Καὶ ἄλλως δὲν ἦτο δυνατὸν, ἐπειδὴ ἐν τῇ χριστιανικῇ θρησκείᾳ ὡς θετικῇ καὶ ἱστορικῇ θρησκείᾳ, θεοθεν ἔχουσα τὴν ἀρχὴν τῆς ἰδέας καὶ ἱστορία, οὐσία καὶ μορφή, τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν εἶναι ἀχώριστα. οἱ νεώτεροι ἰδεολόγοι δὲν ἔχουσι ἀνάγκη τὸν θαύματος διὰ τὴν πίστιν αὐτῶν, ἴσα ἴσα διότι δὲν εἶναι ἡ Χριστιανικὴ πίστις ἀλλ' ἡ ἑαυτῶν. Ἴδου λ. χ. πῶς ἐξ αὐτῶν τις συλλογίζεται. «Ἐν χρόνοις, οἷος ὁ ἡμέτερος, κατὰ τὸν ὅποιον ἡ ἀναλογία τῆς πείρας ἔχει τοσαύτην δύναμιν ἐπὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων δύνανται τις νὰ εἶπῃ ὅτι αἱ περὶ θαυμάτων διηγήσεις ἀντὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς μέσον πίστεως, πολλῶ μᾶλλον καθίστανται ἢ σκληροτάτη προσθήκη ταύτης καὶ δι' οὐκ ὀλίγους ἢ πέτρα τοῦ σκανδάλου, πρὸ τῆς ὁποίας προσκλύπει ἡ πίστις αὐτῶν· δὲν θὰ ἤρνεϊτο λοιπὸν σήμερον οὐδεὶς ὅτι οἱ πλείστοι τῶν πιστῶν δὲν πιστεύουσι χάριν τῶν θαυμάτων ἀλλ' ἄνευ αὐτῶν· ἐξ οὗ ἔπεται ὅτι δι' ἡμᾶς τοὺς ζῶντας νῦν θαύματα οὐδεμίαν ἀποδεικτικὴν δύναμιν ἔχουσι (Pfleiderer. ἐνθ. ἀν.)». Τὸ θαῦμα δὲν εἶνε καθαρὸν μόνον ἐξωτερικὸν μέσον βεβαιότητος τῆς ἀποκαλύψεως, ἀλλὰ συγχρόνως γεγονὸς αὐτῆς, ἐνδειξις τῆς θείας δόξης καὶ προκαταβολὴ τῆς νέας ζωῆς. «Ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ἐκκλησίας παραμένει δι' ἐμέ τὸ κύρος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζονται τὰ θαύματα», λέγει ὁ ἱερός Αὔγουστινος.

Καὶ τῷ ὄντι ἦτο ἀνάγκη διὰ θαυμάτων καὶ σημειῶν νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν ἑαυτοῦ Ἀποκάλυψιν ὁ Θεός, ἀπὸ ἔμελλε νὰ καταστῇ νέος νόμος τῷ Ἰουδαϊκῷ καὶ ἐθνικῷ κόσμῳ. Θαύματα ἐζήτει ὁ κόσμος διὰ νὰ πιστεύσῃ.

«Τί οὖν ποιεῖς σύ σημεῖον ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; ἡρώτα ὁ Ἰουδαῖος· οἱ πατέρες ἡμῶν ἔραγον τὸ μέννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ἐστὶ γεγραμμένον» (Ἰωάν. 6, 30). «Ὅτε δὲ ὁ Παῦλος μετὰ τοῦ Βαρνάβη ἐθαρχάπευσαν τὸν χῶλον ἐν Λύστροις οἱ ὄχλοι συνέρρευσαν μετὰ θαυμάτων λέγοντες «οἱ Θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς· ἐκάλουν τε τὸν μὲν Βαρνάβην Δία· τὸν δὲ Παῦλον Ἑρμῆν». Οὕτω βελύχοντα ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἐθνικῶν ἦτο ἐρριζωμένη ἡ πεποίθησις ὅτι ἡ θεότης ἐνεργεῖ ὅπου παρίστανται θαυματουργικαὶ δυνάμεις, τὸ δὲ θαυμαστὸν εἶνε ὁ ἀναγκαιὸς τρόπος τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Ὅταν δὲ τινες πάλιν τῶν ὀρθολογιστῶν, φέροντες ὡς ἀπόδειξιν τὴν τῆς μεταρρυθμίσεως ταχεῖαν ἄνευ θαυμάτων διδάσκειν, συμπεραίνωσιν ἐκ τούτου ὅτι κάλλιστὰ ἠδύνατο καὶ ὁ Χριστιανισμὸς νὰ

διαδοθῇ ἄνευ θαυμάτων, λησμονοῦσιν ὅλας τὰς περιστάσεις, ὑπ' ἧς διεδόθη ἐκεῖνος, λησμονοῦσιν ὅτι σχεδὸν ὅλη ἡ Γερμανία, προπαρασκευασμένη ἤδη χερσὶ τε ποσὶ τε ὑπεστήριξε τὸ ἔργον· ποία λοιπὸν σύγκρισις δύνανται νὰ ὑπάρξῃ μεταξύ ἀμφοτέρων; ἀλλὰ ἂν ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἦτο διηνεκὲς θαῦμα οὐδὲ περιεῖχε θαύματα, οὐδ' ὁ Χριστὸς θὰ ἦτο θαῦμα· δὲν θὰ ἐξαρχητοῦτο δὲ ὡς οὐρανόθεν πεφυτευμένον δένδρον οὐδ' ὡς τὰς θεμελίους ἔχουσα πόλις ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἀγίοις, ἀλλ' ὡς ὁ φυσικὸς ὄριμος καρπὸς τοῦ δένδρου τῆς ἀνθρωπότητος, οὐχὶ ὡς νέον καὶ υπεράνθρωπον, ἀλλ' ὡς ὑψηλότερος βαθμὸς πρὸ τοῦ παρελθόντος. Τότε ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἀποτελοῦσι τὴν ἀρχὴν νέας ζωῆς, οὐδὲ τὸ ἀπόλυτον καὶ ἐνιαῖον, ἀλλὰ τὸ σχετικὸν δι' ὠρισμένην χρονικὴν ἀνάπτυξιν. Τότε ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, τὸ τελειότατον ἰδεῶδες, ὁ τέλειος ἄνθρωπος ἀλλὰ κατὰ τινὰ μὲν βαθμὸν ἀνώτερος, ἀλλὰ σχετικὸς αἰετοτε καὶ κοινός. Καὶ μετ' αὐτὸν τότε ἔρχονται ἄλλοι καὶ δύνανται νὰ ὦσιν ἀνώτεροι αὐτοῦ ὡς οὗτος ἦτο ἀνώτερος τῶν προγενεστέρων τοῦ Κομφυκίου, Σακκαμῆ καὶ Μωυσέως. Ἐλευσεται δ' ἡμᾶς, ὅποτε ἡ ἀνθρωπότης, ὑψηλότερον καὶ τελειότερον μορφωθείσα, θὰ ἐνθυμητῆται τὸν Χριστὸν καὶ τὸν Χριστιανισμὸν ὡς θρησκευτικὴν τινὰ μορφήν τοῦ βίου τῆς ἀνθρωπότητος ἀνάλογον μὲν τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν χρόνων ἐκείνων, ὑπερβληθεῖσαν ὅμως ὑπ' ἄλλης ὑψηλότερας καὶ τελειότερας. Μετ' αὐτοῦ δὲ τότε σβέννυται μὲν ἡ Χριστιανικὴ ἠθικὴ, σβέννυται δὲ ὁ χριστιανικὸς βίος ὑπ' ὅλας καὶ καθ' ὅλας τὰς μορφὰς αὐτοῦ ἐν τῷ στόμῳ, τῇ οἰκογενείᾳ, τῇ πολιτείᾳ καὶ κοινωνίᾳ. Νέα λοιπὸν θρησκεία, ἢ, τούτου μὴ ὄντος δυνατοῦ, νέα περὶ κόσμου καὶ ἀνθρώπου θεωρία θὰ ἀντικαταστήσῃ αὐτόν. Ἴδου ποῦ ἤθελον ἀγάγει ἡμᾶς ἡ πελαγικὴ αὕτη θεωρία τῶν νεωτέρων ὀρθολογιστῶν. Τὸ δὲ εὐτύχημα εἶναι ὅτι αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ νεωτέρου ὀρθολογισμοῦ, ὁ Στράους, ὡμολόγησε τὰς συνεπείας ταύτας δημοσίᾳ.

Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἀπαιτεῖ πίστιν παρὰ τοῦ ἀνθρώπου πνεύματος, πίστιν εἰς τὸν Λόγον τῆς αἰωνίου Αὐτοῦ σοφίας, ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος ἐκίστοτε καὶ ἐν παντὶ βαθμῷ τῆς ἀναπτύξεώς του ἐν τῷ θαύματι διορᾷ τὴν ἐνδειξιν τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ οὐδενὸς οὗτος ἄλλου δεῖται ἢ νὰ ᾖ ἄνθρωπος διὰ νὰ βλέπῃ ἐν τῷ θαύματι τὴν ἀναμνήριστον ἐπιβεβαιώσιν τῆς ἀληθείας τῆς θείας διδασκαλίας, ἐκαστος δὲ, βλέπων ἐν αὐτῷ τὸ ὀρατὸν σημεῖον, τὸ ὅποιον ὁμιλεῖ κατὰ τρόπον κωφῶν μὲν, ἀλλὰ καὶ τὸσον εὐγλωττον, ἐν θαυμασμῷ καὶ ἐκστάσει ν' ἀναφωνῇ «ἀδάκτυλος Θεοῦ ἐστὶ τούτο». (Ἐξοδ. 8, 19). Ἡ ἀνθρωπότης ἀγεται ὑπὸ τοῦ κύρους, δὲν μορφοῦται δὲ ἐν ταῖς φιλοσοφικαῖς σχολαῖς, ὥστε τὸ κύρος τοῦτο ἀποτελεῖ διὰ τὸ ἀνθρώπινον γένος τὴν μορφήν τῆς διπαιδαγωγήσεώς του. Ἀλλὰ διὰ νὰ ᾖ καὶ τοιοῦτο διὰ τὴν καθόλου ἀνθρωπότητα κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ ἴσταται ὑψηλότερον αὐτῆς· ὑπεράνθρωπον δὲ κύ-

ρος πρέπει νὰ ἦναι καθωπλισμένον δι' ὑπερανθρώπου δυνάμεως, πρὸ τῆς ὁποίας πᾶν αὐτομάτως καὶ ἀκουσίως νὰ κύπτῃ. Τοιαύτη δὲ δύναμις φάνεται ἐν τῷ θαύματι· διὰ τοῦτο ἐλέγετο περὶ τοῦ Χριστοῦ «ἦν διδάσκων μετ' ἐξουσίας καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς» (Μαρκ. 1, 22). Τίς δὲ ἔδωκεν Αὐτῷ τὴν δύναμιν ταύτην, ἡ ὁποία τὸν μὲν λόγον Του ἐντόλην, τὴν δὲ διδασκαλίαν τὸν νόμον τῆς ἀνθρωπότητος κατέστησε; Τὸ θαῦμα· ὁ Νικόδημος ἐν τῷ θαύματι διορᾷ τὴν θεϊότητα τῆς διδασκαλίας· «Ραββί, λέγει πρὸς τὸν διδάσκαλον, οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται ποιεῖν, ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ἦ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ». (Ἰωαν. 3, 2). Τὸ θαῦμα περιέβαλλε τὸν λόγον Αὐτοῦ διὰ τοῦ κύρους τῆς θεότητος καὶ ἀπεδείκνυεν Αὐτὸν ὡς κύριον τοῦ κόσμου πρὸ τῆς δημιουργίας του. Διὰ τοῦτο πρὸ τοῦ λόγου Αὐτοῦ οὐδεμίαν ἀντιλογία, ἐπειδὴ πᾶσα ἀνθρωπίνη δύναμις πρὸ τῶν ἔργων Του ἀπέβαινε ἀδυναμία καὶ παρέλυε. «Εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς, ἃ οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ καὶ ἐωρᾷσθε [καὶ μεμίσῃσθε καὶ ἐμὲ καὶ τὸν Πάτέρα. «(Ἰωαν. 15, 24).» Τὰ ἔργα, ἃ ἔδωκέ μοι ὁ Πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατὴρ με ἀπέσταλκε· «(Ἰωαν. 5, 36)» καὶ ἐμοὶ μὴ πιστεῦητε, τοῖς ἔργοις πιστεῦσατε, ἵνα γνῶτε καὶ πιστεῦσητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ καγὼ ἐν αὐτῷ». (Ἰωαν. 10, 38). Καὶ οἱ μαθηταὶ ἐπίστευσαν καὶ αὐτὸν διὰ τὰ θαύματά Του.

«Οὕτως ὑπὲρ τῶν θαυμάτων, λέγει καὶ ὁ Αὐγουστος Νικόλαος, ὑπῆρχε λόγος ἀνάγκης πάντη ἰδιαιτέρος εἰς τὴν κατάστασιν, ἐν ἣ ὁ κόσμος εὕρισκετο κατ' ἀρχάς τοῦ Χριστιανισμοῦ· ἦσαν δηλ ἡ μόνη ἀποδείξεις καὶ ἔπρεπε νὰ ἦναι τοσοῦτον μᾶλλον ἰσχυρά, καθόσον οὐ μόνον δὲν ἦτο ἄλλη, ἀλλ' εἶχε κατ' αὐτῆς πᾶσας τὰς ἄλλας καὶ ἔπρεπε ν' ἀντισταθμίσῃ αὐτάς, μέχρις οὗ στερεωθῶσιν ὀριστικῶς· ὡς αἱ ἀντηρίδες ἐκείναι, αἵτινες μεταρσίως ὑποστηρίζουσιν ὀλόκληρον τὸ ἀνακαινιζόμενον οἰκοδόμημα, μέχρις οὗ ἀποπερατωθῇ ἡ τακτικὴ μεταβολὴ τῶν φυσικῶν αὐτοῦ ὑποστηρικμάτων» (Φιλοσ. μελετ. Τομ. Γ'. σελ. 271).

Ἀλλὰ τὸ θαῦμα ὡς τοιοῦτο μετὰ βεβαιότητος ἀνομολογεῖται καὶ ἀναγνωρίζεται, διακρίνεται δὲ πᾶντὸς φυσικοῦ φαινομένου ἀσφαλῶς;

Μετὰ τὸ δυνατόν, τὴν οὐσίαν καὶ σημασίαν, καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἠθικῶς τῶν θαυμάτων τοῦτο ὑπολείπεται νὰ ἐξετάσωμεν, εἰμὴ ἐν τινι ἀναγνώστῃ ἐγενῆτο ἡ ἀπορία, διατὶ τὰ θαύματα ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπανσαν ἐλαττωμένα, ἡ νάγκη δὲ ἡμᾶς διὰ βραχείων νὰ λύσωμεν τὴν εὐλογον ἀπορίαν τοῦ εὐσεβοῦς· τοῦτου πιστοῦ· διότι δι' αὐτοῦ κυρίως γράφω τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς· τοὺς δὲ καθ' ἑαυτοὺς σοφοὺς, τοὺς δοκοῦντας πᾶντα εἰδέναί καὶ ἀπλοῦστάτα καὶ κατηγορηματικώτατα ἀποφαινομένους περὶ τῶν μεταφυσικωτέρων καὶ ὑψηλοτέρων ζητημάτων, περὶ ὧν οἱ ἄλλῃθως σοφοὶ ἐπέχουσιν ἐκάστοτε ἐρωτώμενοι, τοὺς παρ' ἐ-

αυτοῦς τούτους σοφοὺς χαίρειν ἐῷ ἐν μόνον συνιστῶ εἰς αὐτοὺς, ἂν δὲν θέλωσι νὰ φανῶσιν ὅτι ὑπὸ φυσικὰ νοῦσιν ἐπιπολαιότητα· μηδέποτε ν' ἀποφαινῶνται πρὶν ἢ μετ' ἐμβριθείας μελετήσωσι καὶ ὅσα οἱ τὰς ἀντιθέτους ιδέας ἐπὶ τινος ζητήματος παραδεχόμενοι λέγουσι καὶ ὑποστηρίζουσι· διότι τοῦτο κυρίως ἐστὶν ἐπιστήμη· ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον. Οἱ λόγοι τῆς ἐλαττώσεως τῶν θαυμάτων ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ πάλιν κατὰ τὸν Αὐγουστον Νικόλαον συνοψίζονται ἐν τοῖς ἐξῆς τρισί α'). διότι ὁ πραγματικὸς σκοπὸς τῶν θαυμάτων, ἡ καθολικὴ δηλ. τοῦ Χριστιανισμοῦ σύστασις, ἡ καταστροφὴ τοῦ ἐθνισμοῦ καὶ ἡ πρὸς τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ ἐπιστροφή ἐκατομμυρίων λαῶν ἐπραγματοποιήθησαν, ἄπερ ἀποτελοῦσι τὸ διηνεκὲς θαῦμα, ὑπερ οὐδεὶς ἀρνηθῆναι δύναται· β) διότι ὁ σκοπὸς, οὗτος πραγματοποιηθεὶς καὶ μὴ δυνάμενος ἄλλως εἰμὴ διὰ τῶν θαυμάτων, τὰ κατέστησεν ἔκτοτε διὰ παντὸς ὄρατὰ ἐν ἑαυτῷ, συμβαίνοντος ἐνταῦθα ὁμοίον τι πρὸς τὴν δημιουργίαν τοῦ φυσικοῦ κόσμου· καθὼς δηλ. διὰ θαύματος ὁ κόσμος παραχθὲς δυνάμει τοῦ ἀρχικοῦ θαύματος ὑφίσταται, χωρὶς τοιαῦτα θαύματα νὰ ποιῇ πλέον ὁ Θεός, οὕτω καὶ ὁ Χριστιανισμὸς ὑφίσταται καὶ ἐξαικολουθεῖ ἐν τῇ κοινωνίᾳ χωρὶς νὰ ἦναι ἀνάγκη νὰ ἀνανεωθῶσι, διότι ἡ ὑπαρξὶς τούτου προϋποθέτει ἐκεῖνα ἄνευ τῶν ὁποίων ἡ ἐπιστροφή τοῦ κόσμου εἰς τὸν Χριστιανισμὸν θὰ ἦτο μεγαλείτερον θαῦμα· γ) δὲ καὶ τελευταῖον διότι ὁ σκοπὸς οὗτος κατέστη ἐν τῇ ἀναπτύξει καὶ ἀδιδιότητι αὐτοῦ διπλοῦν θαῦμα, εἴτε ἐν ἑαυτῷ εἴτε καθ' ὃ ἐκπλήρωσις τῶν προφητειῶν, θαῦμα μεγαλυνόμενον πρὸς τὴν ἀπόστασιν ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν θαυμάτων. Ἐπειδὴ δηλ. τότε καὶ ὁ ποιητὴς τῶν προφητειῶν καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ αὐταὶ αἱ προφητεῖαι παρηρηνηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῶν ἐπαγγελιῶν καὶ τῶν υἱῶν Ἰσα Ἰσα τῶν προφητῶν, ἔπρεπε τότε μὲν νὰ γείνη χρῆσις ἀπτοτέρας, ἐπιβλητικωτέρας ἀποδείξεως τῶν θαυμάτων· ἀλλ' ὅτε ἡ Ἐκκλησία ἐμορφώθη ἐν τῷ πυρὶ τῶν διωγμῶν διὰ μόνης δὲ τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ κατέβαλε τὰς πύλας τοῦ ὄδου, λαβοῦσα τὴν τρομερὰν ἐκείνην θέσιν πρὸ τοῦ ρωμαϊκοῦ κολοσσοῦ ἢ ὡς κοινωνία τῶν δούλων τὸ πρῶτον χαρακτηριζομένη ὡς τῶν ἀμαθῶν καὶ ἰδιωτῶν, θέσιν καταστάσαν σημεῖον ἀντιλεγόμενον κείμενον εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν, τὸ θαῦμα τοῦτο ὡς πλήρωσις πάσης προφητείας ἦλθε νὰ λύσῃ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ παύσῃ τὴν ἀνάγκην τῶν μερικῶν θαυμάτων δι' ἐνὸς μεγάλου καὶ διηνεκῆς θαύματος. Τοὺς λόγους τούτους ἄριστα συναψίζει ὁ Πασκάλλ ἐν ταῖς φιλοσοφικοκοινωνικαῖς αὐτοῦ σκέψεσιν ἀὸ Χριστός, λέγει, ἐποίησε θαύματα, ἔπειτα οἱ Ἀπόστολοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι τῶν πρώτων ἀγίων, διότι, ἀφοῦ αἱ προφητεῖαι δὲν εἶχον ἔτι πληρωθῆ καὶ δι' αὐτῶν μάλιστα ἐπληροῦντο, μόνη μαρτυρία ἦσαν τὰ θαύματα.

Εἶχε προφητευθῆ ὅτι ὁ Μεσσίας ἠθέλεν ἐπιστρέψῃ τὰ ἔθνη· πῶς ἠθέλε πληρωθῆ ἡ προφητεία αὕτη

άνευ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἐθνῶν; πῶς δὲ ἤθελον ἐπιστρέψει τὰ ἔθνη εἰς τὸν Μεισσίαν μὴ βλέποντα τὸ τελευταῖον τοῦτο ἀποτελέσμακ τῶν ἀποδεικνυσυῶν αὐτὸ προφητειῶν; Πρὶν λοιπὸν ἀποθῆναι, ἀναστηθῆ καὶ ἐπιστρέψῃ τὰ ἔθνη, πάντα δὲ εἶχον πληρωθῆ, διὰ τοῦτο δὲ ἐχρειάζοντο θαύματα. Νῦν δὲ ἡ ἀνάγκη αὐτῶν δὲν ὑπάρχει, διότι αἱ προφητεῖαι εἶναι θαῦμα ἀείποτε ὑφιστάμενον» (τομ. β'. σελ. 114). ἄλλ' ἐπανέλθωμεν ὅθεν παρεξέβημεν.

(Ἀκολουθεῖ).

HOMO VETUS.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

Βίος Ἁγίου Νικολάου τοῦ Νέου καὶ ἡ Βουνένη τῆς Θεσσαλίας.

Φεύγων δ' ἐκεῖθεν ὁ ἅγιος ἦλθεν εἰς τὴν παρὰ τὸ Μπακκαλίον σκῆτην, κτηπήσαντος δὲ διὰ τοῦ δόρατος αὐτοῦ ἐπὶ τινος λίθου ἐξήχηθη ἀνερὸν πολὺ καὶ θαυμαστόν, τὸ ὅποῖον ὁ ἅγιος ἠλόγησε καὶ εἶπε «ἀνά κθαρίζονται οἱ προσερχόμενοι ἀσθανεῖς ἀπὸ παντοῖα ἔλκη καὶ κατῆγματα πάσχοντες», καὶ ὃ τοῦ θαύματος ἡ πηγὴ αὕτη εἶναι θαυματουργή μὲ τὸ νὰ θεραπεύωνται ἄρρωστοι πολλοί». Ἐκ ταύτης τῆς περικοπῆς ὡς καὶ ἐκ τοῦ κατωτέρου χωρίου τοῦ χειρογράφου: «χρόνου δὲ πολλοῦ ὕστερον γενομένου ἀνηγέρθη ὁ περικλλέστατος ναὸς τοῦ ἁγίου ἐν τῇ σκῆτῃ τῆς Βουνένης, ὅπως φαίνεται τῶρα». Φαίνεται ὅτι ὁ ναὸς οὗτος ἐσφῆζε τότε, ἐκτὸς ἂν ἐννοεῖ ὁ γράψας τὸ χειρογράφον ἕτερον ναὸν παρὰ τὸ Τσιουπανλάρ πιθανῶς νὰ ἐννοῇ τὸ παρὰ τὸ Μπακκαλί ἁγίασμα ὡς τὴν ὑπὰ τοῦ ἁγίου ὑποδειχθεῖσαν τῷ δουκὶ πηγῆν, δῆσος δὲ τὸ ἔτι καὶ νῦν σφῆζόμενον καὶ ὡς ἐρείπια τῆς Βουνένης τὰ τῶν Ζερελιῶν, ὡς ὅρος δὲ τῆς Βουνένης τὸ τοῦ Μπακκαλίου.

Δεύτεραι σκέψεις μ' ἠνάγκασαν νὰ παραδεχθῶ, ὅτι ἡ ἄθλησις τοῦ ἁγίου τούτου συνέβη βασιλεύοντος ἐν Κωνσταντινουπόλει Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου ἐν ἔτει 1276. Γνωρίζομεν ὅτι ὁ δεσπότης τῆς Θεσσαλίας Ἰωάννης ὁ νῆθος, ὅστις κυριαρχῶν πάσης τῆς μεταξὺ Παρνασσοῦ καὶ Ὀλύμπου χώρας ἠδρευεν ἐν Ὑπάτῃ, κληρονομήσας παρὰ τοῦ πατρὸς του μετὰ τῶν χωρῶν καὶ τὸ μάχιμον καὶ πολυπράξιμον καὶ φιλόδοξον ἐκεῖνου. (Γ. Γεωργιάδου Θεσσ. σ. 81 ἐκδ. β'). ὁ δεσπότης οὗτος τῆς Θεσσαλίας συνδέθει δια φιλίας καὶ συγγενείας δεσμοῦ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κωνπόλεως Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου δούς εἰς γάμον τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς τὸν ἀνεψιὸν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρόνικου, ὅτε ἔλαβε καὶ τὸν τίτλον τοῦ Σεβαστοκράτορος παραμείναντα ἔκτοτε εἰς πάντας τοὺς δυναστας τῆς Θεσσαλίας μέχρι τῆς κατόπιν αὐτοκρατίας, φύσει ὦν πολμηρὸς καὶ πολυπράξιμων διενόηθη νὰ ἐπεκτείνῃ τὰ ὄρια τοῦ βασιλείου του

καὶ μὴ λαβὼν ὑπ' ὄψει οὔτε τοὺς ὄρκους οὔτε τὴν συγγενεῖαν εἰσῆλασεν εἰς τὰς αὐτοκρατορικές ἐπαρχίας ληζῶν καὶ καταστρέφων αὐτάς, κούρσεύων εἰς τὰ σύνορα τῆς Μακεδονίας, κατὰ τὸν βιογράφον, ἀφορμὴν λαβὼν δυσἀρεσκείαν τινα ἀναφύεισαν μεταξὺ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τοῦ Ἀνδρόνικου. Μαθὼν ταῦτα ὁ αὐτοκράτωρ καὶ εἰς ἄκρον ὀργισθεὶς ἐπέμπευε κατὰ τοῦ ἀπίστου Ἰωάννου δύναμιν συγχειμένην ἐκ 40,000 ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν ἀδελφόν του Ἰωάννην, δεσπότην τῆς βασιλείας, καὶ πολυάριθμον στόλον ὑπὸ τὸν Φιλανθρωπίνον, ὃς διετάχθη νὰ προσβάλλῃ τὰς λατινικὰς κτήσεις καὶ τὰ παράλια τῆς Εὐβοίας, Θεσσαλίας καὶ Στερεᾶς καὶ ἀποκλείσῃ οὕτω ἀπὸ πάσης ἐξωθεν ἐπικουρίας τὸν Ἰωάννην. Ἀφικόμενος δὲ εἰς Θεσσαλίαν ὁ αὐτοκρατορικός στρατὸς διεπράξε τὰς τρομερωτέρας δηλώσεις καὶ καταστροφάς· ὁ δὲ Ἰωάννης μὴ νομίσας συμφέρον ν' ἀντιπαρταχθῆ ἐκ τοῦ συστάδην πρὸς τοσαύτην δύναμιν ὀχρώσας πάντα τὰ φρούρια τοῦ κράτους του κατέρφυον εἰς τὸ ὀχυρωτέρον πάντων τὴν Ὑπάτην. Καὶ τὰ μὲν λοιπὰ φρούρια ὑπετάγησαν, θὰ προσηρητῆτο δ' ἔκτοτε ἅπασα ἡ χώρα εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα ἂν οἱ σκαιοὶ στρατιῶται δὲν μετήρηγοντο κατὰ τῶν κατοίκων τὴν σκληροτέραν διαγωγὴν σφῆζοντες, λεηλατοῦντες καὶ μολύνοντες ὅ, τι εἶδον καὶ σεβαστὸν εἶχον οὔτοι, οὔτινες καὶ ἀμέσως διενουῶντο περὶ ἐκδικήσεως κτλ. (Ν. Γεωργιάδου, Θεσσαλία σ. 82 κ. ἐ. ἐκδ. β').

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω δικαιοῦμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ ἄθλησις τοῦ ἁγίου συνέβη ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κωνπόλεως Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, ἄρχοντος δὲ ἡ δεσπότης τῆς Θεσσαλίας Ἰωάννου τοῦ νόθου τοῦ καὶ Ἀγγέλου ἐπιλεγομένου ἐν ἔτει 1276. Πᾶς δὲ ὁ ἀναγινώσκων τὸν βίον τοῦ ἁγίου καὶ παραλληλίζων τὰ ἐν αὐτῷ ἱστορικά γεγονότα πρὸς τὰνωτέρω ἐκτεθέντα ἀδύνατον νὰ μὴ παραδεχθῆ ὅτι ὁ βίος τοῦ ἁγίου συνέβη κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἐποχὴν. Ὁ δὲ βιογράφος κατ' ἀναχρονισμόν ἀπέδωκε τὸ ἱστορικὸν τοῦτο συμβάν τοῖς Ἀβάρσις. Ἀναμείνομεν τὰς κρίσεις τῶν ἐντριβεστέρων περὶ τὰ τοιαῦτα ἱστορικά θέματα. Ὁ βίος τοῦ ἁγίου ἐσχάτως ἐδημοσιεύθη ἐν τε τῷ Συναξαριστῇ Α' σ. 141, καὶ τῷ Σαρδόνιχι σελ. 146. Φέρεται δὲ καὶ ἐπίγραμμα

Ἦ Νικόλαε διττὸν εἰληφας στέφος

Ὅστιος οἶα καὶ ἀθλητῆς Κυρίου.

Ἐν Ἀλωρῷ 1894.

N. I. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΗΣ ΤΡΟΦΗΣ

Τίς ἢ ἐν τῇ τροφῇ τηρητέα ὑγιεινὴ ἐν σχέσει πρὸς τὰς νεωτέρας ἡμῶν ἐξέεις;

Τίνες αἱ καλλίτεροι τροφαί, αἱ παρέχουσαι τὰ

*) Ἰδε ἀριθ. 37, σελ. 738—739.

καλλίτερα τῶν ἀποτελεσμάτων ὡς πρὸς τὴν διανοητικὴν ἐργασίαν;

Ὁ Σενέκας εἶπεν. «Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀποθνήσκει ἀλλ' αὐτοκτονεῖ».

Αὐτοκτονεῖ ἕνεκα τῶν καταχρήσεων αὐτοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὰς λεπτεπιλέπτους ἀπαιτήσεις τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἕνεκα τοῦ ἀντικειμένου πρὸς τὴν φύσιν τρόπου τῆς τροφῆς· ὁ δὲ ἄνθρωπος βίος, ὅστις ἔδει νὰ κρατεῖνται ἐπὶ αἰῶνα ἐν βλαμηδὸν τὸν μέσον αὐτοῦ ὄρον εἶδε κατελθόντα κάτω τῶν τεσσαράκοντα καὶ τριάκοντα πέντε ἐτῶν. Προκειμένης τῆς διαίτης τῆς τροφῆς περριτιθέμεθα ἐνταῦθα γνώμας τινὰς ἐξευχεθείσας ὑπόἀνατόμων, φυσιολόγων καὶ ὑγιεινολόγων.

«Ὁ ἄνθρωπος φαίνεται πλασθεὶς ὅπως τρέφεται κυρίως δι' ὑπὸν, ριζῶν καὶ τῶν λοιπῶν εὐχύμων μερῶν τοῦ φυτικῆς βασιλείου». (Cuvier).

«Ἐάν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὸν στόμαχον, τοὺς ὀδόντας καὶ τὰ ἔντερα αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος εἶναι φύσει καὶ ἐκ καταγωγῆς χορτοφάγος». (Flourans)

«Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἀπεφασίσαμεν νὰ διαιτώμεθα περιφρονούντες πάντα κανόνα διαίτης» (Michel Lévy ἐν τῇ *Πραγματεία* αὐτοῦ *Περὶ διαίτης*).

Καὶ πράγματι. Ὁφείλομεν νὰ κρατῶμεν τοὺς πόδας θερμούς διὰ τῆς ἀσκίσεως καὶ τὴν κεφαλὴν ψυχρὰν διὰ τῆς ἐγκρατείας καὶ ἡμεῖς πράττομεν τὸ ἐναντίον.

Ἡ ζωικὴ τροφή, ἧς ποιούμεθα χρῆσιν, ἧς ποιούμεθα κατάχρησιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, δὲν εἶναι τροφή, ἀλλὰ διαρκὴς δηλητηρίασις. Καὶ ἰδοὺ δύο ἀποδείξεις, ὧν μίαν λαμβάνομεν ἐκ τῶν καθιεκαστην παρατηρήσεων καὶ τὴν ἄλλην ἐκ τῆς καθαρᾶς ἐπιστήμης.

1ον Ἀποδείξεις λαμβανόμεναι ἐκ τῆς παρατηρήσεως. Κατόπιν κοπιώδους δειπνοῦ ἐνῶ παρετέθησαν παντοειδῆ κρέατα μετὰ βότρυμας, ἔωλα καὶ μύλις ἐψημένα, τουτέστιν ὀδωδύτα, οἶνοι καὶ πνευματωειδῆ ποτὰ πάσης προελεύσεως καὶ ἐν μόνον φαγητὸν ἐκ λαχανικῶν, ὡσεὶ ἐκ λύπης παρατιθέμενοι, παρετηρήσατε βεβίως ὅτι ἡ νύξ ὑμῶν εἶναι τεταραγμένη, ὅτι ἐγείρεσθε μετὰ κρηθαρίας καὶ ὅτι αἱ μυϊκὰ καὶ διανοητικὰ ὑμῶν δυνάμεις εἰσὶν ἐπαισθητῶς ἠλαττωμένοι. Ἄλλοτε πάλιν κατὰ τὸν τακτικὸν καθημερινὸν βίον αἰσθάνεσθε ἀκατανόητον *πρωῖνὴν κόπωσην*, (κόπωσην φυσικὴν, ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν,) πάσχετε *νευροπάθειαν πρωῖνὴν*. Ζητήσατε τὴν αἰτίαν καὶ θὰ εὗρητε αὐτὴν πολλὰκις ἐν τῇ κακῇ τροφῇ τῆς προγενεστέρης ἡμέρας. Πολλάκις πάσχετε—ἀνευ αἰτίας, ὡς νομίζετε,— νάρκην φυσικὴν καὶ διανοητικὴν, ἧτις σὰς ἀναγκάζει νὰ παρατιηθῆτε προσωρινῶς τῶν ἀσχολιῶν ὑμῶν καὶ νὰ εἴπητε. «Σήμερον δὲν εἶμαι καλὰ, τὸ αἷμα μου ἀνέβηκε εἰς τὸ κεφάλι, δὲν ἠμπορῶ νὰ κάμω τίποτε!» Καὶ ἐπειδὴ πᾶν ἀποτέλεσμα ἔχει αἰτίαν ἐάν ζητήσητε αὐτὴν θὰ εὗρητε σχεδὸν πάντοτε ὅτι κατὰ τὰς προηγουμένης ἡμέρας δὲν ἐτηρήσατε καλῶς τοὺς νόμους τῆς ἐγκρατείας.

2ον Ἀποδείξεις λαμβανόμεναι ἐκ τῆς ἐπιστήμης.

Ζῶον τι θνήσκει ἢ πλήττεται βίᾳ ὑπὸ θανάτου (ἐπειδὴ δὲ εἴμεθα σαρκοφάγοι τρώγομεν ζῶα θανόντα ὥστε εἴμεθα νεκροφάγοι,) μετὰ τινὰς δὲ ὥρας ἢ ἡμέρας ἢ σῆψις συμπληροῖ τὸ ἔργον τῆς. Παράγει κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ταχέως ὀργανικὰς ἀλκαλοειδεῖς οὐσίας εἰς ἃς ἐδόθη τὸ ὄνομα *πτωμαίνης* καὶ τῶν ὁποίων τὰ δηλητηριώδη ἀποτελέσματα ἐμελετήθησαν ἐπισταμένως ὑπὸ τοῦ Σέλμη ἐν Ἰταλίᾳ, τοῦ Γκωτιέ ἐν Γαλλίᾳ καὶ τοῦ Brieger ἐν Γερμανίᾳ. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀλκαλοειδῶν εἶναι ὅμοια πρὸς τὰ τῶν φυτικῶν δηλητηρίων, τῶν μᾶλλον δραστηρίων, τινὰ δὲ ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τοῦ κωνίου, τῆς κονισίνης, τῆς στρυχνίνης καὶ τῆς μοσχαρίνης.

Αἱ ἐκ τῆς τροφῆς ἰσχυραὶ δηλητηριάσεις δὲν ἀριθμοῦνται πλέον ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, ἐπομένως δὲν ἔχω νὰ ἀσχοληθῶ περὶ αὐτῶν. Δέον ὅμως πρὸ πάντων νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῆς βραδείας καὶ συνεχῆς διὰ τῆς τροφῆς δηλητηρίασεως, διότι ἡμεῖς προσπαθοῦμεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον νὰ καταστήσωμεν τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς ταχύτερα τρώγοντες κρέατα μύλις ἐψημένα, σχεδὸν ὡμά, (ἐνῶ ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι ὅταν ψίνονται καλῶς ἀφαιρεῖται ἐν μέρει ἢ πρὸς ἔμετον ἐνέργεια τῆς πτωμαίνης) τρώγοντες κρέατα θηρευμάτων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἔωλα ἢ ἐν βότρυματι τῶν ὑποίων αἱ δηλητηριώδεις ιδιότητες εἰσὶ τοσοῦτον μᾶλλον δραστήρια ὅσω τὸ θῆρυμα κατεβλήθη ἐκ τοῦ τρόμου ἢ τοῦ φόβου. Τινὲς τῶν πτωμαίνων τῶν σεσηπτότων κρεάτων ἢ ἰχθύων, ἢ τῶν πεπλκλιωμένων τυρῶν, εἶναι ἐπικινδυνωδέσταται.

Ἐν τούτοις μὴ καθιστάμεθα ὑπερβολικοί. Αἱ δηλητηριώδεις αὐταὶ οὐσίαι εὗρισκονται ἐν ταῖς τροφαῖς ἡμῶν εἰς ὅσιν ἀπείρως ἐλαχίστην. Ὅπως δὴ ποτε ὅμως εὗρισκονται, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ ὅπως ἐξηγήσῃ πολλὰ φαινόμενα.

Ἡ περὶ τὴν διαίταν ἀκράτεια καὶ ἡ ὑπερβολὴ προκαλοῦσι βεβαίως πλείστας ὅσας ἀσθενείας καὶ συντελοῦσι λίαν εἰς τὸ νὰ ἐλαττώσωσι τὴν διάρκειαν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Ἐλέχθη ὅτι ὅταν εἰς τὴν θέσιν πατρὸς τίθησι τις τὸν καλὸν οἶνον, μητρὸς τὸ καλὸν κρέας καὶ τροφῆς τὴν Ἀφροδίτην, εἶναι βέβαιος ὅτι θὰ λάβῃ τέκνα καχεκτικά. Πλὴν ὅμως τῆς καχεξίας τῶν ρευματισμῶν καὶ τοῦ διαβήτου, ὑπάρχουσιν ἔτι καὶ αἱ νεφρικαὶ ἀσθενεῖαι, αἱ στομαχικαὶ, αἱ καρδιακαὶ, αἱ μυϊκαὶ, αἱ χοιράδες, καὶ ἐνίοτε ἡ πνευμονικὴ φθίσις, ὁ ραχυτισμός, ἡ ἡμικρανία, τὸ ἄσθμα, αἱ νευραλγίαι, πολλαὶ δερμικαὶ ἀσθενεῖαι, αἱ παθήσεις τῶν ὀδόντων, αἱ νευρικαὶ ἀσθενεῖαι καὶ ἰδίᾳ ἡ νευρασθένεια, ἧτις κατέκλυσεν ἡμᾶς τὴν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Πᾶσαι αὐταὶ αἱ ἀσθενεῖαι εἶναι ἔργον αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πρέπει νὰ θέσωμεν ταύτας ἀντιμετώπους πρὸς τὰς ἐκ τοῦ Θεοῦ προερχομένας, ὡς ἐπιδημιαὶ τινές. Ἄλλὰ καὶ αὐταὶ πάλιν δὲν ὀφείλονται εἰς τὴν ἀγνοίαν ἡμῶν ἢ εἰς τὴν μὴ τήρησιν τῶν κανόνων τῆς ὑγιεινῆς;

Ἡ ἀνθρωπότης ἐκφυλιζέται ὡς πρὸς τὸ ἀνάστημα καὶ τοὺς μῦς, (οἱ μῦς ἀπόλλυνται καὶ τὸ ἀνάστημα

καθίσταται χαμηλότερον). Ἴδωμεν νῦν ἓάν δυνάμεθα νὰ ἀνακόψωμεν τὴν ἐκθάλυσιν ταύτην.

Δυνάμεθα ν' ἀνακόψωμεν τὴν ἐκφύλισιν ταύτην διὰ ριζικῆς τροποποιήσεως ἐν τῇ τροφῇ, ἥ δὲ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην παρέχουσα διὰ τὴν *μυϊκὴν ἰσχύν* καὶ τὴν *διαφορητικὴν ἐργασίαν* τὰ ἀριστεὰ ἀποτελέσματα εἶναι ἡ *φυτικὴ διαίτα*.

ΜΥΙΚΗ ΙΣΧΥΣ.

Ὁ πλούσιος καὶ αὐτὸς ὁ πτωχὸς ὁ ἀκολουθῶν τῷ κακῷ παραδείγματι τοῦ πλουσίου τρέφονται νῦν διὰ λευκοῦ ἄρτου. Ἐν τούτοις ὁ ἄρτος οὗτος εἶναι τόσῳ ὀλιγώτερον θρεπτικός, ὅσῳ πλείοτερον εἶναι λευκός. Ὅταν δὲ ἐκ τῆς παρασκευῆς αὐτοῦ ἐξορίζεται τὸ πιτύρον, ἀφαιρεῖται αὐτοῦ ποσότης τοῦ χυλοῦ καὶ τῶν τιτανωδῶν φωσφόρων, τόσων ἀναγκαίων εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὀστέων. Μέγας φυσικολόγος τοῦ παρόντος αἰῶνος, ὁ Μαζανδῆ, ἀπέδειξεν τι οἱ κύνες οἱ ζῶντες δι' ἄρτου ἐκ πιτύρου κατασκευαζόμενον ζῶσι πλείοτερον τῶν τρεφομένων διὰ λευκοῦ ἄρτου. Ὁ τελευταῖος οὗτος εἶναι ἥττον θρεπτικός καὶ μᾶλλον θερμαντικός.

Τὸ κρέας δὲν παράγει μυϊκὰς δυνάμεις, ἀλλ' ὁ ἄρτος καὶ τὸ λίπος. Οἱ τρώγοντες πολὺ κρέας ληθίζουσι πολλὰ ἀζωτοῦχα στοιχεῖα καὶ ἀνεπαρκῆ ἀνθρακοῦχα. Οἱ ζωμοί, ὁ χυλὸς καὶ ὁ χυμὸς τοῦ κρέατος λαμβανόμενα ἐν μεγάλῃ ποσότητι φέρουσι εἰς τὸν ὀργανισμὸν πότασσαν καὶ μαγνησίαν, ἅπερ εἰσὶν αὐτῷ ἀνωφελεῖ. Τὰ πνευματώδη ποτὰ ἀντὶ νὰ διευκολύνωσι τὴν χώνευσιν τούναντίον ἐνεργοῦσιν ἐπὶ τῶν ὑγρῶν τοῦ στομάχου καθιστῶντα ταῦτα ἀδρανῆ, προκειμένης δὲ τῆς διαίτης τῆς τροφῆς, δέον νὰ ἔχη τις ὑπ' ὄψιν πάντοτε τὸ ἀξίωμα, ὅτι δὲν ζῆ τις δι' ἐκείνων, τὰ ὁποῖα εἰσάγει διὰ τοῦ στόματος ἀλλὰ δι' ἐκείνων τὰ ὁποῖα χωνεύει.

Τούναντίον αἱ παχεῖαι ὕλαι καὶ αἱ φυτικαὶ τροφαὶ ἀναγεννῶσι τὴν μυϊκὴν ἰσχύν καὶ παράγουσι τὴν ζωικὴν θερμότητα — τὴν μεγάλην ταύτην κινητήριον δύναμιν τῆς ἀνθρωπίνης μηχανῆς. Πλείστ' ὅσα ὑπάρχουσι παραδείγματα, ὡς θέλομεν ἰδῆ.

Οἱ κυνηγοὶ τοῦ Τυρόλου τρώγουσι λίπος βοῦς, ὅπερ παρέχει αὐτοῖς πλείονα τοῦ κρέατος δύναμιν.

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι οἱ νέοι οἱ προοριζόμενοι εἰς τὴν ἀθλητικὴν ἐτρέφοντο ἐκ παιδικῆς ἡλικίας διὰ κρῦων, σύκων, τυροῦ, ἄρτου ἐξ ἀκαθάρστου ἀλεύρου, ἄνευ οἴνου καὶ πνευματωδῶν ποτῶν.

Ἡ ὑπόγειος σήραγξ τοῦ Ἀγίου Γοθάρδου διηνοιχθὴ χάρις εἰς τὴν σωματικὴν ἰσχύν τῶν Ἰταλῶν ἐργατῶν, οἱ ὁποῖοι τρέφονται διὰ πολτοῦ ἐξ ἀραβοσίτου (μπομπότας). Ἐν ταῖς Ἠνωμέναις πολιτεαῖς τῆς Ἀμερικῆς ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὁκεανοῦ κατεσκευάσθη χάρις εἰς τὴν ἀντοχὴν τῶν Σινῶν ἐργατῶν τρεφομένων μόνον δι' ὄρυζης. Ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ ἰσχυρότεροι τῶν ἐργατῶν προέρχονται ἐκ τῶν βορείων μερῶν τοῦ Λαγκασάιρ καὶ τοῦ Ὑορσάιρ — οἱ ὁποῖοι τρέφονται διὰ μόνον ἄρτου καὶ μπουδιγγας ἐξ ἀλεύρου. Οἱ ἐργάται καὶ λεμβούχοι Ἀιγύπτιοι τρέφονται

διὰ πεπόνων, κρομμύων, κυκλῶν, φακῆς, φοινίκων καὶ ἀραβοσίτου. Ἐπίσης καὶ οἱ ὑδροφόροι καὶ λεμβούχοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἱ μεταλλουργοὶ τῆς Χιλῆς. Οἱ κάτοικοι τῶν Ἡμεραίων ὄρεων εἰσὶν Ἡρακλεῖς κατὰ τὸ σῶμα καὶ ὅμως τρέφονται διὰ μόνης ὄρυζης.

Ἐν Γαλλίᾳ τίνες οἱ ἰσχυρότεροι καὶ ρωμαλεώτεροι τῶν κατοίκων; Ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐν τισιν ἐπαρχίαις, ὡς ἐν Κορσικῇ, Βρετάνῃ καὶ Λιμουζίνῃ, ποιοῦνται ἔτι χρῆσιν τῆς φυτικῆς τροφῆς. Ὑπάρχουσι νομάδες λαοὶ Ἰνδικοί, οἱ ὁποῖοι ὅμως περιπατοῦσι δέκα πέντε καὶ εἴκοσι χιλιόμετρα καθ' ἐκάστην ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας. Ἐν Ρωσίᾳ ὑπάρχουσιν ἐργάται λίαν ἐσκληραγωγημένοι ἐργαζόμενοι ἐπὶ δέκα ἐξ ὥρας τὴν ἡμέραν καὶ οἱ ὁποῖοι ζῶσι μόνον δι' ὀπωρῶν, γάλακτος, μαύρου ἄρτου καὶ σκοροῦδου. Οἱ πολωνοὶ στρατιῶται, οἱ ὁποῖοι ὑπηρετοῦν κατὰ τοὺς πολέμους Ναπολέοντος τοῦ Α' καὶ οἱ ὁποῖοι τὴν αὐτὴν μετεχειρίζοντο τροφήν, ἦσαν ἀνδρείοτατοι καὶ ἀκαταπόνητοι περιπατηταί.

Δὲν θέλω νὰ εἶπω ὅτι ἡ ἀνθρωπότης δέον νὰ διατάτῃ δι' ἄρτου μόνου καὶ ὕδατος. Δὲν θέλω νὰ παρατείνω τὸν βίον σας ἐπὶ 105 ἔτη, ὡς ὁ ἐρημίτης ἅγιος Παῦλος, ἀναγκάζων ὑμᾶς νὰ τρώγητε ρίζας καὶ τεμάχια ἄρτου κομιζόμενα ὑπὸ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ. Θέλω μόνον ν' ἀποδείξω ὅτι ἡ φυτικὴ διαίτα ἀνάμικτος μετὰ γαλακτερῶν, ὡῶν, τυροῦ ὀλίγον πεπαλαιωμένου καὶ ὀλίγου κρέατος ἀποτελεῖ τὴν ὑγιεινότεραν εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα, καὶ ὑπερκαλοῦσαν τροφήν.

Ἡ πλήρης ὑγεία πηγάζει ἐκ τοῦ πλήρους ἰσοζυγίου τῶν ἐξόδων καὶ ἐσόδων. Ἡ ἡμερησίη τροφή ἢ ἀναγκαιοῦσα πρὸς συμπλήρωσιν τῶν καθεκῆστην ἀπωλειῶν δύναται νὰ ὑπολογισθῆ εἰς 20 γραμμάρια ἀζώτου καὶ 310 ἀνθρακος, αἱ δὲ αὗται ποσότητες εὐρίσκονται πλεονάζουσαι μάλιστα ἐν τροφῇ ἀποτελουμένη ἐκ 500 γραμμαρίων ἄρτου ἀκαθάρστου, 500 γραμμαρίων φακῆς καὶ 500 γραμμαρίων γάλακτος, ἅπερ ἀντιστοιχοῦσι πρὸς 24 γραμμάρια ἀζώτου καὶ 400 ἀνθρακος.

Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι δὲν πρέπει νὰ ἐκπληξῶσιν ὑμᾶς, διότι κατὰ τὸν κατωτέρω πίνακα, ὃν παραλαμβάνω ἐκ τοῦ Payen, τινὰ τῶν ἐνωδιδίμων ἅπερ ἀνέφερα, ἔχουσι τὴν ἐξῆς σύστασιν:

Εἶδος	Ἀζωτον	Ἄνθραξ	Λίπος	Ὑδωρ
Κρέας κερασφόρων	3	41	2	78
Ἰᾶ (λευκὸν καὶ κίτριν. ἡμοῦ)	1.90	12.50	7	80
Γάλα ἀγελᾶδος	0.66	7	3.70	86.50
Κύαμος, φασῆλοι, φακῆ, πῖσσα	4.50	41	2.80	12
Σκληρὸς σίτος Ν. Γαλλίας	3	40	2.10	12.
Ὁρυζα	1.08	43	0.80	13.
Γεώμηλα	0.24	10	0.10	74.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος).

βεβαίως τέρατα ἀσχημίας διαφημιζόμενα ἐπὶ αἰσχί-
στη διαγωγῇ καὶ τούναντίον θαύματα καλλοῦν-
τι λαμβανόμενα ὡς πρότυπα ἠθικότητος, ἀλλά, ὡς-
δήποτε, . . . πάντοτε κινδυνεύει τις νὰ περιπέσῃ εἰς
χεῖρας ληστών μᾶλλον ἢ νὰ ᾖ γινώσκων ὡς κάτοχος
θησαυροῦ, παρὰ ἂν οὐδὲν ἔχῃ προκαλοῦν τὰς ἀπλή-
στους ὀρέξεις τῶν ἀρπάγων! . . . Μὲ ἀναγκάζεις νὰ
σοὶ ἐκστομίω ἰδέας αἰτινες βεβαίως σοὶ δυσαρεστοῦ-
σιν, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου δὲν δύναμαι, φίλε μου, νὰ σοὶ
κρύψω ἐκεῖνο ὅπερ σκέπνομαι.

— Δὲν ὀργίζομαι ἐναντίον σου, καλέ μου Σανδρέν,
εἶπε φαιδρῶς ὁ Δαβὶδ. Ὅτι μοι λέγεις εἶναι λογικώ-
τατον, καὶ δύναται νὰ χρῆσιμῆσθαι ὡς ἀντικείμενον
μελέτης, ἀλλ' ἔχω ἐμπιστοσύνην ἐγὼ, ἰδοὺ ὁ θεμέλιος
λίθος. Ἡ Λουίζα εἶναι ὠραιοτάτη καὶ δι' αὐτὸ τὴν
ἡγάπησάν με ἕως λατρείας· ἀλλ' ἔλαβε σεμνοτάτην
ἀνατροφὴν παρὰ τοῦ πατρὸς της, ὅστις εἶναι ἄριστος
ἄνθρωπος· πρὸς τοῦτοίς καὶ διαβίωσεν ἐν Νεβίλν, ἐν
ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐξοχῆς, μακρὰν τῆς ψιλαρσεκίας, μα-
κρὰν τῶν σκανδάλων, ἐλπίζω δὲ ὅτι κατ' ἀρχὰς ὁ
σεβασμὸς τὸν ὁποῖον θὰ δυνηθῶ ἴσως νὰ τῇ ἐμπνεύ-
σω, καὶ κατόπιν ἡ ἀγάπη τὴν ὁποῖαν θὰ συλλάβῃ
πρὸς ἐμέ, θὰ τὴν θωρακίσωσι κατὰ τῶν πειρασμῶν.
Θὰ με βλέπῃ νυχθημερὸν ἐργαζόμενον ὅπως ἐξασφα-
λίσω τὴν εὐζωίαν της, ὅπως πλουτίσω χάριν αὐτῆς,
διότι, ἀφ' οὗ πᾶν ὅ,τι ἔχω ὄχι μόνον εἰς ἐμέ, ἀλλὰ
καὶ εἰς ἐκείνην θ' ἀνήκῃ, θέλω, ἢ μᾶλλον ὠφείλω νὰ
ἐπιτύχω προσπαθῶν! . . . Γνωρίζω ὅτι ἔχει νοημο-
σύνην καὶ εὐαισθησίαν ὥστε νὰ μὴ ἀγωνωνῇ πρὸς
ἐμέ διὰ τοὺς μάθους εἰς ὁποῖους θὰ ὑποβληθῶ πρὸς
τοῦτο, ἔπειτα δὲ, ἂν ἀπολαύσω τὸ εὐτύχημα τοῦ ν'
ἀποκτήσω τέκνα, ἢ μητρικὴ στοργὴν θὰ συμπληρώσῃ
τὸ ἔργον καὶ ἐξασφαλισθῶ τότε ἀπὸ τῶν κοινωνικῶν
κινδύνων ὀλοειδῶς. Ἰδοὺ, φίλε μου, οἱ συλλογι-
σμοί μου, ἰδοὺ αἱ πιθανότατες ἐπὶ τῶν ὁποίων στη-
ρίζομαι. Ὅστις θέλει, ἄς με κατακρίνῃ; τὴν ἀγα-
πῶ, τῇ ἐμπιστεύομαι, καὶ εἶμαι εὐδαίμων!

— Βίβαι εὐγενῆς νέος! ἀνέκραξε φαιδρυνθεὶς ὁ
Σανδρέν, καὶ εἶναι πολὺ πιθανὸν τὸ ν' ἀποσοδύηται
πραγματικῶς τὸν κίνδυνον. Ναί, τώρα ἐλπίζω
κ' ἐγὼ τοῦτο, διότι με συνεκίνησες, φίλη κορυφή
διὰ τῆς ζήσεως καὶ τῆς εὐλικρινείας σου! . . . ὦ, εἶ-
σαι, εἶσαι ἱκανὸς νὰ κατακτήσῃς τὴν γυναῖκά σου,
ὅπως κατέκτησας ἦδη τὸ ἐργαστάσιόν σου! εἶθε, Δα-
βὶδ, εἶθε νὰ σὲ ἴδωμεν πλούσιον, ἔνδοξον καὶ εὐτυχῆ!

— ὦ! δὲν ἐπιθυμῶ τόσῳ πολλὰ! νὰ γείνω εὐτυ-
χῆς! αὐτὸ μόνον θηρέω.

— Πρὸς τὸ παρὸν ναί, εἶπεν ὁ Περνιόν, διὰ φω-
νῆς βροντώδους, ὡς ἂν ἀπέτεινε στρατιωτικὸν πρό-
σταγμα· ἀλλὰ μήπως περιορίζησαι σὺ, τολμητῆ! ἅμα
ἀποκτήσῃς τὴν γυναῖκα, θὰ ἐπιθυμήσῃς κατό-
πιν καὶ τὰ λοιπὰ· καὶ θὰ ἀπολαύσῃς! ναί, στοιχη-
ματίζω εἰς τὸ στρατιωτικὸν στάδιόν μου. . . στάδιον
εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς γνωρίζει πόσον θιλοδοσῶ νάπο-
κτῆσω τὸ λευκὸν πτερόν καὶ τοὺς τρεῖς ἀστέρας!

— Ναί, ναί, θὰ ἐπιτύχωμεν καὶ οἱ τρεῖς; ἀνέκρα-
ξαν ἐνθουσιωδῶς οἱ νέοι δραττόμενοι σφοδρῶς τὰς
χεῖρας ἀλλήλων, εἰς θερμὴν δὲ περιπτύξιν συμπλα-
κέντες, ἐπέροψαν γελοῖον βλέμμα ἐπὶ τὸ μέλλον
αὐτῶν.

Τὶ πράγματα συνέβησαν ἀληθῶς ὡς ὁ Δαβὶδ προεί-

δε. Ἐγκαθιδρυθεὶς ἐν Νεβίλν μετὰ τῆς νεαρῆς αὐ-
τοῦ σύζυγον, ἐδίωκεν ἔτη τινὰ ἐν εἰρηνικῇ καὶ γο-
νίμῳ δραστηριότητι. Ἀπέκτισε θυγατέρα, ἥτις ὀνο-
μάσθη Κεκιλία, καὶ ἥτις ἅμα γεννηθεῖσα συνέδεσε
στερρότερον ἔτι τὸν πατέρα πρὸς τὴν μητέρα αὐτῆς.
οὐχὶ κρατύνασα τὸν ἔρωτα αὐτοῦ, διότι οὕτως ἐκπα-
λαι ἔξυγενίσασα αὐτὸν ἀπειρῶς. Ἦδη ὁ Δαβὶδ ἡγάπα
τὴν Λουίζαν οὐχὶ μόνον ἕνεκα τοῦ κάλλους καὶ τῶν
πνευματικῶν χαρίτων της, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν εὐμει-
δίῃ γλυκύτητα, ἣν ἡ μητρότης προσέδωκεν εἰς τὴν
ἐπέραστον ὄψιν της. Ἐπὶ μακρὸν παρετήρει θαυμά-
ζων τὸ γλαφυρὸν καὶ εὐπλαστον σύμπλεγμα, ὅπερ
ἀπετέλουν αἱ δύο αὐταὶ προσφιλεῖς ὑπάρξεις, ὧν ἡ
θεὰ ἦτο ἡ μόνη ἐπὶ γῆς ἀπόλαυσις ἢ δυναμένη νὰ
τῷ παράσῃ χαρὰν, καὶ ὁ νεαρὸς ἀνὴρ, ὅστις δὲν ἠ-
λάζωνεσθαι ἐπὶ ταῖς θαυμασιωτάταις αὐτοῦ ἐφευρέ-
σεσιν, ἠλάζονεσθε ἦδη διὰ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ!
Σχεδὸν εἶπεῖν ἐθεώρει αὐτὴν ὡς μοναδικὸν ἐν τῷ κό-
σμῳ δημιουργήμα, ἐὰν δὲ τις ἠρώτα αὐτὸν «ποῖον
εἶναι τὸ θαῦμα τοῦ αἵματος», θ' ἀπάντηε ἴσως θριαμ-
βευτικῶς: «ἡ Κεκιλία μου!»

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἡφαιστειώδους οὕτως εἶπεῖν ἐκρή-
ξεως αἰσθημάτων τόσῳ συμπαθῶν ἢ κ. Ἐρβελέν διε-
τήρει ἀείποτε τὴν αἰνιγματώδη καὶ μεγαλοπρεπῆ
ψυχραιμίαν, ἣν ἀφ' ὅτου ἀπεμακρύνθη τῆς ἐφηβικῆς
ἡλικίας, οὐδ' ἅπαξ ἀπέβαλε.

Δὲν μετέβαλεν αὐτὴν οὐδὲ κατὰ κεραίαν ὁ γάμος,
ἀλλ' οὐδὲ ἡ μητρότης αὐτή! Ἐδέξατο ὡς σύζυγον
τὸν Δαβὶδ μόνον διότι σαφῶς ἔνοιεον ὅτι ἡ μετ' αὐ-
τοῦ ἔνωσις ἐξισφάλιζε τὸ μέλλον της ἐσθρῆ καὶ τῇ
ἐπεψύλαττεν ἴσως ἐφεξῆς ἀπροσδοκίτους ἐν τῷ κό-
σμῳ θριάμβους· ἀλλ' οὐχ ἥττον διέμεινε ὅλως ἀδι-
άφορος πρὸς αὐτόν. Καίτοι δὲ οὐδόλως ἐλάνθανε τὴν
οὐδερικὴν νοημοσύνην αὐτῆς ἢ πνευματικὴν τοῦ συ-
ζυγοῦ ἀξία, ἀλλ' ἡ μετὰ τῶν δύο ἐκείνων φύσεων
ὑψισταμένη ἐντελής καὶ ἀνυπολόγιστος διαφορά δι-
εχώριζεν αὐτὰς ἀπ' ἀλλήλων οὕτως, ὥστ' ἐφαίνοντο
ἀνήκοντες εἰς διάφορον ἐκάτερος φυλῆν τοῦ ἀνθρω-
πίνου γένους.

Αἱ ἐράσμαι ἀποικιογενεῖς ἐμφεροῦνται ὡς γνωστὸν,
ἐξαιρετικῆς κατὰ τῶν αἰσθηματικῶν ἀνδρῶν κατα-
φρονήσεως, καὶ οὐδὲ κἂν ἀξιοῦσι νὰ θεωρηθῶσιν
αὐτοὺς ὡς ἀνθρώπους, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ Λουίζα παρί-
στατο πρὸ τοῦ Δαβὶδ ὡς γυνὴ κεκτημένη ἀπόλυτον
τελειότητα, καρπὸν τῆς ἐξαισίας ἀνατροφῆς, ἥτις τῇ
ἐπεδαψιλεύθη, ἀλλὰ προσφερομένη αὐτῷ μετ' ἐξαι-
ρετικοῦ σεβασμοῦ, περιποιεῖτο αὐτὸν διὰ φροντίδων
τὰς ὁποίας ἐκεῖνος ὠνειροπόλει ἥττον αὐστηρὰς καὶ
μᾶλλον τρυφεράς. Ἐν συνόλῳ ἡ σύζυγός του ἦτο
πλήρης μυρίων προσόντων ἀλλ' οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον
διαχυτική.

Ὅτε ἡ πεφιλημένη σύζυγος ἐγένετο μήτηρ, ὁ Δα-
βὶδ κατεῖδεν ὅτι ἡ γλαφυρὰ ἐκείνη ψυχρότης ἀπηνυ-
θύνετο οὐχὶ πρὸς μόνον αὐτόν, καθ' ὅτι ἡ ἀγγελό-
μορφος μικρὰ Κεκιλία οὐδέποτε ἐφειλκύνετο παρὰ
τῆς μητρικῆς καρδίας τὰς βιαίας ἐκδηλώσεις τῆς
συμπαθοῦς καὶ παραφόρου στοργῆς, ὑφ' ὧν πᾶσα
νεαρὰ γυνὴ καταλαμβάνεται συνήθως πρὸ το προ-
φιλοῦς λίκου ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπνώττει ὁ πρῶτος τρυ-
φερός της βλαστός. Ἐγένετο μήτηρ κερίνους, ἐπι-

μελής και πρόθυμος εις τὴν ὑπὲρ τοῦ τέκνου φροντίδα, ἀλλ' ἐτήρησεν οὐχ' ἦττον τὴν ἥρεμον ψυχραιμίαν αὐτῆς. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐκ τούτου δὲν εἶπετο ἀμέσως ὅτι ἡγάπα τὸ τέκνον αὐτῆς, οὐχὶ πλέον ἢ πᾶσα διαδύλοτε μήτηρ, μὴ διακρινομένη ἐπὶ ἐκτάκτῳ φιλοστοργίᾳ, εἰς τὰ ὄμματα τοῦ συζύγου ἐφαίνετο ἀπλῶς μόνον ἦττον ἢ αἱ ἄλλαι διαχυτικῆ, οὐχὶ ἀνὰ τὰ χεῖλη, ἀλλ' ἐν τῇ καρδίᾳ κρύπτουσα τὴν μητρικὴν ἀγάπην, προσέτι δὲ λίαν δραστηρία περὶ τὰς φροντίδας καὶ ἐπιζηλῶς ἱκανὴ πρὸς λήψιν τῶν αὐστηροτάτων ἀποφάσεων.

Ὅτε ἡ Κεκιλία ἐγένετο τριστῆς, νύκτα τινὰ ὁ πατὴρ ἀφυσνήσθη αἰφνιδίως ὑπὸ θορύβου προερχομένου ἐκ τοῦ βαλάμου τῆς συζύγου αὐτοῦ. Πάραυτα ὄρθωθη ἀνυσυχῶν ζωηρῶς, ἀνοιξας τὴν δὲ θύραν εὐρέθη κατέναντι τῆς Λουίζης, ἥτις ἐξήρχετο τοῦ δωματίου τῆς θυγατρὸς αὐτῶν. Ἦνοιξε τὰ χεῖλη ὅπως ὀμιλήσῃ, ἀλλὰ κατεσίγησεν αὐτὸν ἐκείνη διὰ νευμάτων, καὶ χαμηλοφῶνως τῷ ἐξέθηκε ὅτι τὸ παιδίον κατελήθη αἰφνης ὑπὸ σπασμῶν, καὶ ὅτι ἀπὸ δύο ὥρων ἐσπευσε πρὸς αὐτό, ὅπως τῷ ἐπιδαψιλεύσῃ τὰς μητρικὰς περιθάλψεις τῆς.

— Ἄλλὰ διὰ τί δὲν μὲ προσεκάλεσε; ἐπιθύρῃσεν ἔντρομος ὁ νεαρὸς πατήρ.

— Πρὸς τί νὰ σὲ ἀνυσυχήσω! δὲν θὰ μοὶ παρείχες ἔννοειται, βοήθειαν.

— Τοῦλάχιστον θὰ ἤμην παρῶν, δὲν θὰ ὑπέφερες ὀλόμονος τόσῃν ἀγωνίαν, βλέπουσα βαδανίζομένην τὴν μικράν. . .

Ἡ νεαρά γυνὴ τὸν ἠτένισεν ἐκπληκτος, ὡσεὶ μακρὰν ἀπέχουσα τοῦ νὰ ἐννοήσῃ τὸ τοὺς λόγους αὐτοῦ ὑπαγορευθῆν τρυφερώτατον αἶσθημα.

— Θὰ μ' ἐστενοχώρεις πολὺ, τῷ εἶπεν ἐν τέλει· διότι οἱ ἄνδρες εἶναι πολὺ ἀδέξιοι, ὥστε προετιμῆσα νὰ ἤμαι μόνη. Ἄλλως τε τώρα τὸ κακὸν παρήλθε τὸ παιδίον εἶναι ἡσυχώτερον τώρα, ὥστε μὴ ματαίως ἀνυσυχής.

Ἐκεῖνος ἠθέλησε, τότε νὰ ἴδῃ τὸ τέκνον του, ἀλλ' ἡ Λουίζα ἐκώλυσε αὐτὸν σταθερῶς.

— Κοιμᾶται, θὰ τὴν ἐξυπνήσῃς πάλιν· ἔσο λογικὸς, πρὸς τί, ἀφ' οὗ τὸ κακὸν παρήλθε;

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης ἡ κρίσις ὑπετροπιάσεν, ὁ δὲ ἰατρὸς προσκλήθει, ἐνέπνευσε σπουδαίας ἀνυσυχίας, φοβόμενος μινιγγίτιδα. Πρὸς ἐσπέραν δὲ, συμπτώματα σοβαρώτερα ἔτι ἐκδηλωθέντα, ἐχαρακτίσθησαν καθαρῶς τὴν φρικτὴν νόσον.

Ἐπὶ ὄλην ἑβδομάδα μεθ' ὑπομονῆς ἰσχύος ἀπαραμύλου ἡ νεαρά γυνὴ οὐδ' ἐπὶ στιγμῆν, τῆς ἡμέρας ἢ τῆς νυκτὸς, ἐμακρύνθη τῆς κλίνης τοῦ τέκνου αὐτῆς. Τὸν Δαυιδὶ ἠνείχετο ἐν τῷ δωματίῳ μόνον ὑπὸ τὸν ἀπαράγραπτον ὄρον τοῦ ὅτι οὐδὲν μέρος θὰ λάβῃ εἰς τὴν νοσηλείαν.

Καθήμενος αὐτὸς παρὰ τὴν θερμάστραν, τὰς χεῖρας ἀισθανόμενος πυρωτῶδως καιοῦσας καὶ ὑγροῦς τοὺς κροτάφους, ἤκουεν ἀγωνιωδῶς σφιδάζον καὶ γοερὰς βάλλον κραυγὰς τὸ τέκνον αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ Λουίζα αἰνίως ἀπαθῆς, ἀλλὰ καὶ περὶ οὐκ ἐκείνη, διαυγὲς τὸ πνεῦμα καὶ τὰ νεῦρα ἀδάμαστα, διήρχετο πρὸ αὐτοῦ ὑψηλὴ ὡς σκιά, καὶ, μονολεκτικῶς ἀπάντα πρὸς τὰς ἐντρόμους αὐτοῦ ἐρωτήσεις· ὁσάκις δὲ ἀκράτητα τὰ δάκρυα, ἀνῆρχοντο εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του

μετὰ περιφρονήσεως καὶ οἴκτου ἠτένιζεν αὐτόν, ἐκμυρδενισμένον ἐκ θλίψεως καὶ ἀγωνίας, θαυμάζοντα τὸ ἀκατάβλητον ψυχικὸν αὐτῆς σθένος, ζηλοῦντα τὴν ἀταραξίαν ἐκείνου, ἣν οὐδὲν ἴσχυεν ὅπως προήσῃ καὶ ἥτις ἄριστος ἤωρεῖτο ὑπερηφάνως πάσης περιστάσεως ὁσονδήποτε δυσχεροῦς.

Τὸ παιδίον ἀνέθρῳσεν, ὁ δὲ πατήρ τὴν ἀνάθρῳταύτην ὠμολόγησεν ἔργον τῆς μητρὸς.

Τότε ἠγάπησεν αὐτὴν ἔτι μᾶλλον, δὲν ἐδίδτασεν νὰ τῇ ἐκφράσῃ τὴν αὐξήσιν τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ. Ἐκείνη ἀπεδέξατο τὰς ἐκδηλώσεις ταύτας, μειδιῶσα ἐν ἐκπλήξει, καθ' ὅτι ἐγνώριζεν ὅτι οὐδὲν ἔπραξε πλέον τοῦ ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπιβαλλομένου, ὅτι οὐδένα γνωρίζει μὴχθον, ἐπομένως οὐδόλως ἦτο ἀξία εὐγνωμοσύνης τὸσφ ζῆτρῶς.

Ἄλλ' ἔκτοτε ἀπέκτινεν ἐπὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς ἀκαταμάχητον ἠθικὴν ἐπιρροήν, ἥτις καὶ ὑπέταξεν αὐτὸν τελείως ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῆς, κατορθώσασα δὲ διὰ τῆς νέας ταύτης ἰσχύος νὰ ἐπιβληθῆ ὡς βασιλισσα, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς μεταχειρίσασα ἀναμφηρίστως ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ οἴκου αὐτῆς. Ὅσον ὁ Δαυιδὶ ἦτο ἀφελὴς καὶ ἀπλοῦς τὰς κλίσεις, τόσον αὐτὴ ἦτο ἀβρὰ καὶ φιλόκομπος.

Οὐδεμίαν ἀνεγνώριζεν ἑαυτῷ ἐκεῖνος ἀνάγκην πολυτελείας· ἡγάπα διακαδῶς ἐκεῖνη πᾶν ὅτι ἦτο πολυτελής· ἀλλ' ἀναγορευθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ κυρία καὶ πληρεξούσιος ἥπως πράττη κατὰ βούλησιν, ἐδράξατο τὴν πρώτην εὐκαιρίαν, ὅπως διενεργήσῃ ἐν τῷ ἐν Νεβέλλῃ μονήρῃ οἴκῳ μεταρρυθμίσεις διατρανούσας τὴν ἐξοχον περὶ τὰ τοιαῦτα καλαισθησίαν αὐτῆς.

Μηδόλως ἐπιβάλλουσα εἰς τὸν νεαρὸν σύζυγόν της ἐν χρήσει παρὰ τῇ κοινωνίᾳ λεπτολόγον κομψοπρέπειαν, αἵτινες θ' ἀντεστρατεύοντο ἀπ' εὐθείας κατὰ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν βιωτικῶν αὐτοῦ ἔξων, ἐφεῦρον οὐχ ἦττον ἀρμόδιον τρόπον, δι' οὗ ἠδυνήθη νὰ βελτιώσῃ ἀρκούντως τὴν περιβολὴν του καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν λίαν εὐπαρησίαστον. Ἦδη οἱ ἐπενδύται αὐτοῦ προσηρμόζοντο ἀκριδῶς ἐπὶ τοῦ σώματός του, τὸ περιλαίμια δὲν περιεστρέφοντο πλέον σχοινοειδῶς, χειρόκτια ἐνέδυσον τὰς χεῖρας του καθ' ἑκάστην, ὁ δὲ πτιλώδης χνοῦς τοῦ πῖλου δὲν ἐρβοῦτο ἦδη ὡς ἀγριοχοίρου δορά.

Κατόπιν ἡ νεαρά οἰκοδεσποῖνα, διακοσμήσασα ἐντελῶς τὸν οἶκον καὶ ἐκγυμνάσασα τοὺς ὑπηρέτας, προσεἰλκυσε πρὸς ἑαυτὴν τοὺς φίλους τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ὅστις δυσαρέσκειαν ἐπιδείξας κατὰ τὰς πρώτας τοῦ γάμου ἡμέρας, εἶχεν ἦδη κατορθώσει νὰ ἐθισθῆ εἰς τὴν ὑπεροχὴν τοῦ γαμβροῦ, τὴν ὁποίαν μηδόλως διαφιλονευκῶν πλέον, ἠθέλησε τὸναντίον νὰ ἐπιβάλῃ καὶ εἰς τὴν κανωνίαν αὐτῆν. Ἐπέτυχε δὲ ταχῶς ἐν τούτῳ, διότι πᾶς ὁ προσομιλῶν πρὸς τὸν νεαρὸν ἄνδρα, ἐβλεπεν ἐν αὐτῷ ὀφθαλμοφανῶς νοῦν ὑπέροχον ἐξ ἐκείνων, ὧν αἱ ιδεαὶ ἐκδηλοῦνται μετ' ἀνεξαντλήτου ποικιλίας καὶ δυνάμεως.

Μετ' οὐ πολὺ ὁ Δαυιδὶ ἤρχισεν ἀπολαῶν ἐν τοῖς περιχώροις δημοτικότητος μεγάλης; ἥτις τοσαῦτα παρέσχε πράγματα εἰς τὸν νομόρχην τῆς χώρας, ὥστε ἐπέβαλεν αὐτῷ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ συνάψῃ σχέσεις μετὰ τοῦ ἐν Νεβέλλῃ μηχανικοῦ. Προφασιζόμενος περιήγησιν ἐπὶ σκοπῷ ἐπιθεωρήσεως τοῦ τόπου, ἦλθεν εἰς τὸ ἐργοστάσιον, ἄνευ προομιῶν δὲ

εισέδυσεν ἐν τῷ διαμερίσματι τοῦ Δαβὶδ, δῆθεν ὅπως πληροφορηθῆν περὶ τῶν ἀναγκῶν τῶν ἐργατῶν, καὶ περὶ τῆς σωματικῆς καὶ ἠθικῆς υἱείας των. Εὗρεν ἐκεῖ ἄνδρα ἠρεμον, μετριόφρονα, πάσης φιλοδοξίας ἀπληλαγμένον, μόνον δὲ ζηλοῦντα τὸ κλέος τῶν ἐπιστημονικῶν ἐφευρέσεων, εὔρε πάτρωνα ἀγαπῶντα τοὺς εἰς αὐτὸν ὑποκειμένους τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον σπυρθεῖτο εὐσυννηδίως ὅτι ἤτο ἐργάτου υἱός, εὔρε τέλος διαλεκτὴν ὁμιλοῦντα μετὰ γαλήνης σοβαρῶς καὶ σπουδαίαν ἐμποιοῦσας ἐντύπων.

Ἀνησυχῶν ἕνεκα τῆς καταφανοῦς ὑπεροχῆς τοῦ ἀνδρός ἐκείνου ὁ τῆς κυβερνήσεως λειτουργός, καὶ διερωτώμενος ἂν ὁ Δαβὶδ εἶχε φανῆ εἰλικρινῆς ἢ εἶχεν ὑποκριτικῶς ἀποκρύψει ἀληθεῖς αὐτοῦ τάσεις, ἀμφιβάλλων ἂν ὁ ἀπέναντι αὐτοῦ ἦτο ἀνὴρ εὐθύς ἢ κακοήθης, ἀπεχώρει ἦδη, ὅτε ἡ Λουίζα, μαθοῦσα τὴν ἐπίσκεψιν αὐτοῦ, παρουσιάσθη καὶ προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὴν τράπεζαν ὅπου ἦτο παρατετακμένον τὸ δειλινόν, τοῦ ὁποῦ προηίδρυσεν ὡς συνήθως μεθ' ἡγεμονικῆς καὶ ὑπερόπτιδος χάριτος.

Ἐν διαστήματι οὐχὶ πλείονι τῆς ἡμισίας ὥρας ἡ σύζυγος ἐπληροφόρησε τὸν ξένον κάλλιον ἢ ὅσον ὁ ἀνὴρ θὰ κατῴρθου διὰ διημέρου συνεχοῦς διαλέξεως. Ὁ νομάρχης ἀπῆλθε βέβαιος ὢν ὅτι ὁ Ἐρβελέν οὐδεμίαν ἀπολύτως εἶχε πολιτικὴν ἀτομικὴν φιλοδοξίαν, ὅτι δὲ τούναντίον ὤφειλεν ἐπὶ μᾶλλον πάσῃ δυνάμει νὰ ἐπιτείνῃ τὴν ἐπὶ τοῦ δημοσίου ἐπιρροήν, καθ' ὅτι κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐκλογὰς τοῦ γενικοῦ Συμβουλίου οὐδεὶς ὑποψήφιος θὰ πῦνσετο μᾶλλον ἢ αὐτὸς ὑπὸ τῆς διευθύνσεως.

Κατὰ τὸ ἐπιπὸν ἔτος ὁ Δαβὶδ, ἐπιθετικῶς παρακινούμενος ὑπὸ τῆς Λουίζης, συνήνεσεν ὅπως παρουσιασθῆν εἰς τὸ Γενικὸν Συμβούλιον, ἀλλ' ἠρνήθη ἀπολύτως τὸ νὰ ὑποβάλῃ ἑαυτὸν πρὸς τὴν ἀντιπροσωπείαν, ἐν τῇ περιστάσει δὲ ταύτῃ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ὑπέστη μὲν ζωνρὰν λύπαν, ὑπέμεινε ὅμως αὐτὴν μετὰ γαλήνης ὑπερψούσης τὴν ἰσχὺν τὴν περὶ τὸ κρατεῖν ἑαυτῆς.

— Εἰς τὸ γενικὸν Συμβούλιον, εἶπεν ὁ Δαβὶδ, θὰ χρονοτριβήσω βεβαίως, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου θὰ δυνηθῶ νὰ παράσχῳ ἐκδουλεύσεις· προσέτι δὲ ἐκεῖ θ' ἀνεύρω καὶ τὸν Περινίον, τὸν παιδικὸν φίλον μου· ἀλλὰ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ἀντιπροσωπείας, τριγόμενος ἐντὸς ὠκεανοῦ ἀνικανότητων κολοιαζουσῶν, τί θὰ κατορθώσω; Θὰ γείνω κἂν καταληπτὸς συζητῶν; καὶ ἂν μ' ἐνοήσῃ τις ἐξ αὐτῶν, θὰ συνταχθῆ ἄρα μετ' ἐμοῦ; . . . ἀπεχθάνομαι τὰς συνελεύσεις ταύτας αἵτινες εἰς ὅλας τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν ἄγονται μόνον ὑπὸ τῶν ἀποκλειστικωτάτων πολιτικῶν ἐμπαιθῶν! Ἐὰν μέλος τι τῆς μειοψηφίας παρεῖχεν εἰς τὸ Ἀνάκτορον τῶν Βουρβόνων ἀσφαλῆ τρόπον πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ μεγάλου κοινωνικοῦ προβλήματος, ἀναμφιδόλως θὰ ἐσυρίττετο καὶ θ' ἀπωθεῖτο, τόσος ὑπάρχει φόβος μὴ ἡ Κυβέρνησις ὑποστῆ ἀίφνης βλάβην ἐκ μέρους αὐτῶν. Εἶμαι ἄνθρωπος τῆς ἐργασίας, οὐχὶ τῆς πολιτικῆς· ἀφήσατέ με ἐν τῷ κύκλῳ μου.

Ἡ ἄρνησις πρὸς ἐκλογικὴν πρόσκλησιν δὲν εἶναι βεβαίως πράξις κοινὴ· καθ' ὅσον δὲ μᾶλλον ἐβεβαιούτο ἢ ἐν τῇ ἀρνήσει ἐμμονὴ τοῦ Δαβὶδ τόσῳ μᾶλλον πῦξανεν ὁσημέραι ἕνεκα τῆς σπανίας ταύτης ἀνιδιοτελείας

ἢ δημοτικότης αὐτοῦ, καθ' ὅτι, οὐδέποτε προσφέρει τις σήμερον μετὰ πλείονας ζέσεως οἰανδήποτε δῶρον ἢ ὅταν καλῶς ἐκ τῶν προτέρων γινώσκει ὅτι ὁ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται ἢ χάρις οὐδόλως θὰ ἀποδεχθῆ. Ἡκουσε λοιπὸν ὁ Δαβὶδ πολλὰς θερμὰς ἐπιτιμησεις παρὰ τῶν ἰσχυροτάτων ἐκ τῶν ἐκλογέων, ὅτε δὲ ἀμετακλήτως διετυμπανίσθη ὅτι οὐδέποτε οὗτος θὰ μετεμελεῖτο, ἔλεγον πρὸς πάντας οἱ ἐκλογεῖς: «Ὡ ἂν ἐδέχετο ὁ κ. Ἐρβελέν' θὰ ἦτο κύριος τοῦ νομοῦ! . . . » Ἀλλ' ἅπαντες οἱ διθύραμβοι οὗτοι ἐφαίνοντο ξηροὶ καὶ ὑπεράγαν πλατωνικοὶ πρὸς τὴν Λουίζαν, ἥτις ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ συζύγου αὐτῆς οὐδὲν ἄλλο ἢ τὴν ἐν Παρισίοις ἐγκαθύδρισιν διαβλέπουσα καὶ ποθοῦσα, παρεκώλιετο ἦδη τοῦ σκοποῦ αὐτῆς ὑπὸ τῆς ἐπιμόνου αὐτοῦ πεισμονῆς. Οὐδὲν ἐν τούτοις ἐδίηλθε· γυνὴ τόσον συνετὴ, δὲν ποιεῖ καταφανῆ ἀπογοήτευσιν τοιαύτην, ἥτις θ' ἀπεκάλυπτε πρὸς τοῦ Δαβὶδ ἅπαντας αὐτῆς τοὺς σκοποὺς, ἀλλ' ἀπέκρυψε τούναντίον τὴν λύπην της ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας, ἤρχισε δὲ μεριμνῶσα, ὅπως δι' ἄλλου τινὸς τεχνήεντος συνδιασμοῦ ἐπιτύχῃ ἐκείνου, ὅπερ μάτην ἐπεδείωξε διὰ μέσου τῆς πολιτικῆς.

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἐπελάβετο ἐπιμελῶς τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, ἐνθαρυνθεῖσα ὑπὸ πυργοδεσποτῶν γειτόνων, οἵτινες ἐπειδὴ ὁ Δαβὶδ διὰ τε τῆς πρωτοτυπίας τοῦ χαρακτῆρος, καὶ διὰ τῶν πνευματικῶν θελημάτων, προσείλκε πρὸς ἑαυτὸν τοὺς περιέργους ὀκνηροβίους, πρῶτοι ἐστράφησαν πρὸς αὐτόν. Ἀφ' ἑτέρου καὶ ἡ φιλία τοῦ πολλοῦ Περινίου κατέτασεν αὐτὸν μεταξὺ τῶν περιβλέπτων προσώπων, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐκεῖνος τοῖς πάντας ἀποφεύγων, ἀνθίστατο ζωνρῶς πρὸς πᾶσαν προσελκυστικὴν ἀπόπειραν, οἱ δὲ τρόποι αὐτοῦ, τρόποι θηρῶς δασοβίου, ἐπεσπῶντο ἐπὶ μᾶλλον τὴν γενικὴν περιεργίαν. Ἐδέχετο διπλοῦντι ἐπισκέψεις πολλὰς ἐν Νεβίλλη. ἀλλ' οὐδόλως ὑπέκυπτεν εἰς τὴν ὀχληρὰν ἐθυσιοτυπίαν τῆς ἀνταποδόσεως αὐτῶν· ὅθεν ὤφειλεν ἡ κοινωνία ἢ νὰ δέχεται αὐτὸν εὐχαρίστως τοιοῦτον ὄντα ἢ ν' ἀποβάλῃ αὐτόν· ἐπραξε τῷ δευτέρου.

Τινὰ τῶν καλαισθητῶν πνευμάτων ὑπέστησαν ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ μεγαλοψυχίας ἢ χυδαία δὲ μερὶς ἀφ' ἑτέρου ὑπεδουλώθη μετ' ἀγάπης εἰς τὴν ἀφελῆ φιλοφροσύνην αὐτοῦ. Ἡ καλλονὴ καὶ αἱ χάριτες τῆς Λουίζης συνεπλήρωσαν τὸ ἔργον, ἦδη δὲ πολλοὶ συνηντῶντον ἐκ τῶν περάτων τῆς χώρας περὶ τὴν τράπεζαν αὐτῆς εἰς ἐπίσημα γεύματα, καὶ εἰς θερινὰς χορευτικὰς ἑορτάς. Διότι τελεία οἰκοδόμησινα ἀριστοκρατικῷ οἴκῳ χειροτονθεῖσα, καὶ αὐτὰς τὰς ἐρωτικὰς φιλοφρονήσεις πολλῶν ἐπεσπάσατο. Ἀλλ' ἀπώλεσαν χρόνον εἰς μάτην οἱ πολλοκοῦντες αὐτήν· ἢ νερὰ γυνὴ οὐδὲ ἴχνος ἐλαφρότητα εδεικνυεν, οἱ χαριέστατοι δὲ κελάδοντες τοῦ διαμερίσματος τῆς Οὐάκης, οἵτινες ἄλλοτε εἶχον καταφρονηθεῖ αὐτήν, κόρην, ἕνεκα τῆς πτωχίας αὐτῆς οὐδόλως ἐπέτυχον τῆς εὐνοίας της ἦδη, ὅτε ἐγγαμος καὶ πλουσία, τοῖς ἡνιοχε ζωνρὰν καὶ εὐάρεστον αἰθουσαν. Καὶ αὐτὸς ὁ καλὸς Περινίον, ὅστις, ἐν τῇ ιδιότητι αὐτοῦ ὡς ἐμπίστου τοῦ συζύγου της φίλου, ἐρριψοκινδύνευσεν ἀκκισμούς τινας, εὐρῶν ὑποδοχὴν, ὑποδοχὴν οὐχὶ κρεῖττονα ἢ οἱ ἄλλοι, ἡναγκά-

σθα να περιορισθῆ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἀπλῆς φι-
λίας. Ἐν τούτοις τὴν εὐτυχῆ εὐκαιρίαν τοῦ νὰ κα-
ταλίπῃ τέλος τὴν θροσερὰν κοιλάδα τῆς Νεβίλλης,
τὸ ἐργαστήριον, ὅπερ εὐθυμοὶ βόμβοι ἐπλήρουν καὶ
τὴν φαιδρὰν ἐν τῇ μέσῳ τοῦ εὐανθοῦς κήπου οἰ-
κίαν, ἔμελλε νὰ τῇ πορὰσχη μοιραίως ἡ ὀριστικὴ
τῶν πραγμάτων φερά,

Ἐνῶ χρόνῳ αὐτῇ ὑπεδέχετο τοὺς συγχνοὺς ἐπισκέ-
πτας καὶ ἐπιδεικτιῶσα ἔλαμπε πρὸ τῶν ὀγμάτων τῶν
ξένων καὶ φίλων, ὁ Δαβὶδ εἰργάζετο ἐπιμόνως καὶ
μεθοδικῶς, πολλάκις δὲ παρουσιάσθη εἰς τὰς ἐν τῇ
οἴκῳ αὐτοῦ συναθροισζόμενας ὀμνηγύρεις ἐν καταπλη-
κτικῇ ἀταξίᾳ περιβολῆς. Οὐδόλως πλέον κατέλειπε
τὸ χιμεῖον· ἐφευρὼν ἄρτι ὄργανον διοχετεύσεως τῶν
ἠλεκτρικῶν ρευμάτων, ἀπλοῦν ἀλλὰ τόσῳ μεγαλο-
φυῶς ἐπινενομημένον, ὥστε δι' αὐτοῦ ἡ αἰθνήδιος δια-
κοπὴ τοῦ φωτισμοῦ, ἢ καὶ οἱ τὰς πυρκαϊᾶς προκα-
λοῦσαι πυρακτώσεις τῶν συρμάτων ἀπεσοδοῦντο ὀ-
λοχερῶς, εἶχαν ἀνταμειψθῆ διὰ βραδείων ὑπὸ τοῦ
κόσμου σύμπαντος. Τότε χαίρων ἐπὶ τῇ νερὰ ταύτῃ
ἐφευρέσει αὐτοῦ, ἔσπευσε πάραυτα, κατὰ συμβου-
λὴν τοῦ Σανδρέν, ὅπως ὑποβάλῃ αὐτὴν εἰς τὴν
Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν. Τὸ ὑπόμνημα τοῦ Ἐρ-
βελέν, ἀνακοινωθὲν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Βαρθερώ, ἐνε-
ποίησεν αἰσθησὶν ζωηροτάτην ἐν τῇ κόσμῳ τῆς φυ-
σικομαθηματικῆς. Ἡ ἀποδόσεις τῶν κινδύνων τῆς
πυρκαϊᾶς συνήνου τοὺς δειλοὺς καὶ δεισιδαίμονας
πέρειξ τοῦ νέου τούτου φωτιστικοῦ ὄργανου δυνάμει
τοῦ ὁλοίου τὸ πετρέλαιον ἀπέβαιεν ὀ εὐχρηστότα-
τος τρόπος τοῦ φωτισμοῦ. δεικνύμενος πολλῶ κρείτ-
των ἢ οἱ μυζωστῆρες οἱ ἀναδίδοντες λάμπην ψευδο-
ηλεκτρικὴν.

Αἱ διασημότεραι ἐταιρίαι φωτισμοῦ ἐν Γαλλίᾳ προ-
σῆνεγκον πρὸς τὸν ἐπινοητὴν μεγάλα ποσά, ἀλλ' οὗ-
τος ἐν τῇ ἀφιλοκερδείᾳ αὐτοῦ, ἐδέξατο μὲν τὰς προ-
τάσεις τῶν, δὲν ἠθέλησεν ὅμως νὰ ἐπιδιώξῃ μονίμως
τὴν κερδοσκοπίαν διὰ τῆς ἐφευρέσεως αὐτοῦ. Ὅπως
δὴποτε ὅμως τὰ συμβόλαια ἄτινα διήλθον διὰ τῶν
χειρῶν του τῷ παρέσθον ὑλικὰς ὠφελείας τοιαύτας,
ὥστε μετ' οὐ πολὺ τὰ καθόκοντα αὐτοῦ ὡς μηχανι-
κοῦ συμβούλου τοῦ ἐν Νεβίλλῃ ἐργοστασίου δὲν συ-
νεφώνουν πλέον μετὰ τοῦ νέου ἀξιώματος αὐτοῦ ὡς
διευθυντοῦ τῶν μεγάλων ἠλεκτρικῶν Ἐταιριῶν. Ἀλλ'
ἔχρονοτριβεὶ μεγάλως ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῶν
νέων ἀσχολιῶν του νὰ ὀδοιπορῆ συχνότατα ἐκ Βω-
βαὶ εἰς Παρισίους. Προέβη λοιπὸν εἰς συνεννόησιν
μετὰ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ ἐν Νεβίλλῃ
χιμείου, ὅπερ ἐπιθυμοῦν διπνεκῶς ὅπως μηδέποτε
ἐγκαταλίπῃ ὀ ἐφευρέτας τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτοῦ, τῇ
προέτεινεν αὐθορμητῶς τρόπον συμβίβασιμῳ τῶν
δυσχερειῶν. Ἀποφασίσθη λοιπὸν ὅπως τοῦ λοιποῦ
ὀ Δαβίδ, ὀνόματι μόνον μένων διευθυντῆς τοῦ ἔργου,
ἐκλέξῃ ἀντικαταστάτην ἀρμόδιον, τηρήσῃ δὲ τὸ δι-
καίωμα τοῦ ν' ἀντιποιῆται πρὸ παντὸς ἄλλου τῶν
μεριδογραμμάτων ἄτινα τυχὸν ἔμενον διαθέσιμα.
Διὰ τοῦ τρόπου, τούτου δὴλον ὀτι παρέρχεται αὐτῷ
τὸ μέσον τοῦ νὰ καταστῇ κύριος μέρους τοῦ ἰδρύ-
ματος ἐντὸς ὀρισμένου χρόνου διαστήματος, τὴν
πρότασιν δὲ ταύτην ἀποδεχθεὶς ὀ Δαβὶδ καὶ ἐκλέξας
ἀμέσως τὸν διάδοχον αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς Παρισίους
μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ.

Ἐγκαθιδρύθη ἐκεῖ ἐν ὀραίῳ διαμερίσματι πολυο-
ρόφου οἰκίας κατὰ τὴν ὀδὸν Ἀουσμάν, διότι, καί-
τοι τὰ κέρδη αὐτοῦ ἦσαν μεγάλα, ἡ φυσικὴ αὐτοῦ
ὀμως ἀπλότης συνεκράτει αὐτὸν ἐπὶ τῆς ὀλισθηρᾶς
κατωφειρίας τῆς ἀγοῦσης πρὸς τὴν ἄμετρον πολυ-
τέλειαν, ὀπου ἔσπευδεν ὀπως παραδύσῃ αὐτὸν ὀσον
τάχος ἡ νεαρὰ αὐτοῦ σύζυγος. Μόλις δὲ μετὰ τὴν
πάροδον τριῶν ἐνιαυτῶν ἀποφάσισε τέλος ὀπως ἀγο-
ράσῃ ἀντὶ 600,000 φρ. τὸ ἐπὶ τῆς ὀδοῦ Λισδόνης
περιόλεπτον μέγαρον.

Κατὰ τὸν μεσολαβήσαντα χρόνον εἶδεν ἀποθημι-
νοὺς ἐν γαλήνῃ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, ἐνύμφευσε δὲ,
πολυτελῶς προικίσας, τὴν ἀδελφὴν του μετὰ βιομη-
χάνου τινὸς ἐν Λυδῶνι. Ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐκαλλιέρ-
γει ἰδιωτῆτους εὐκάρπους γαίας ἐν Ἀλγερίᾳ τῇ
ἔστειλε δὲ καθ' ἔκαστον ἔτος τὰ ἀκροθίνια τῆς οἰ-
νολογικῆς αὐτοῦ συκομιδῆς, ἄπερ ὀμως ἡ Λουίζα
ἀπαξιούσα, κατέλειπεν ἐκουσίως ἔρμαιον τῶν ὑπηρε-
τῶν, πρὸς μεγάλῃν αὐτῶν ἠδονῇ.

Πᾶσαι αἱ βιωτικαὶ περιστάσεις εἶχον ἀπολήξει αἰ-
σίως ὑπὲρ τοῦ θαυμασίου τούτου τῆς ἔργασίας ἦρωος.
Μετὰ πάροδον τεσσαράκοντα καὶ δύο ἐνιαυτῶν ἦτο
ἦδη σύζυγος εὐδαίμων, πατὴρ πολυφιλῆς, καὶ κά-
τοχος περιουσίας, ἦτις καθ' ἑατὴν πολλῶ ὑπερτέρα
οὐσα τῶν ὀλιγαρκῶν ἐπιθυμιῶν του, νύξάνετο ἔτι
ὀσημέραι ἐπαισθητῶς. Ἡσθάνετο δὲ ἑαυτὸν ὀήμερον
ἐμφερούμενον δραστηριότητος καὶ ἔρωτος πρὸς τὸ
ἐπάγγελα αὐτοῦ πλεόνους ἢ κατὰ τὴν εἰκοσαετῆ
αὐτοῦ ἠλικίαν, ὀτε ὡς δύο μυραῖαι ὀδοὶ προῦκειντο
αὐτῷ πρὸς τροπὴν ἢ ἐπιτυχίαν ἢ ὀ θάνατος.

Ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, δεκατετραετὶς τότε τὴν ἠ-
λικίαν, ἦτο θελκτικωτάτη ξανθόκομος κορασίς,
ζωηρὰ τὸν χαρακτῆρα, ἀλλὰ συγχρόνως εὐθεῖα καὶ
ἀφελῆς, κατὰ τὴν γνώμην δὲ τοῦ πατρὸς δὲν
ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς ὑψηλοῦ παιδίσκη ἀξία ὀπως
ἀντιπαραβληθῆ πρὸς αὐτὴν. Ὅποτε ἐν χιμῶνι
θεώρει αὐτὴν λευχείμονα στροβιλιζομένην εἰς
τοὺς χοροὺς οὗς ἡ κ. Ἐρβελέν συνεκρότει πρὸς
ψυχαγωγίαν τῆς ἡβης, ἐτρύφα εἰς ὑπερτάτην
τινὰ καὶ γλυκεῖαν χαρὰν· ἀλλ' οὐχ ἦπτον ἐθαύ-
μαζεν ἔτι περιπαθῶς τὴν Λουίζαν, ἐὰν δὲ ποτε
τῇ ἐπεδάλλετο ἵνα καθορίσῃ τίς τῶν δύο μετα-
ξὺ μητρὸς καὶ θυγατρὸς ἦτο μαγευτικωτέρα τῆς ἄλ-
λης, θὰ ἀπεφάσισεν ἀναμφιδόλως νὰ περιπλανισώσῃ
ἀμφοτέρας ἐν τῇ αὐτῷ θαυμασμῷ, ὀπως μὴ ἀναγκα-
σθῆ ν' ἀντιπαραθέσῃ αὐτάς, πρὸς ἀλλήλας.

Ἀλπηθὸς εἰπεῖν ἡ Λουίζα διετήρει θαυμασίως τὴν
καλλονὴν αὐτῆς, τριακοντατετραετὶς δὲ ἦδη οὐσα,
ἔβαινετο μόλις εἰκοσιπενταετῆς. Οὐδὲν ἀργυροῦν
σύρμα ἔσφιξε τὴν βαθυμέλαιναν αὐτῆς κόμην, τὸ
παράστημα διέσῳξε τὴν γλαφυρὰν του χάριν, ἡ δὲ
ὑπερήφανος μορφή της προσεκτάτο ὀσημέραι τὴν
θροσερὰν καὶ στιλπνὴν στρογγυλότητα ὀρίμου καρ-
παῦ. Οὐδέποτε καθ' ὀλην τὴν ζωὴν της ὑπῆρξεν ὀ-
ραιοτέρα ἢ νῦν ὀτε ἡ ἐκεζητημένη τῆς περιβολῆς
κωμῳτικῆς ἐπιπροσέθετεν εἰς τὰς φυσικὰς χάριτας
πάντα τῆς καλαισθησίας καὶ πολυτελείας τὰ θελγη-
τρα. Ὅθεν συγκατετάσσεται ὀμοψήφως μεταξὺ τῶν
εὐαριθμοτάτων παρισιανῶν κυριῶν τῶν τὰ σκῆπτρα
φερουσῶν τῆς ἐν τῇ περιβολῇ κομψοπροπειίας, εἰσερ-
χομένη δὲ εἰς τὸ ἐν τῇ θεάτρῳ θεωρεῖον αὐτῆς, ἐνε-

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΚΑΘΟΛΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ

φιλοσοφία - φιλολογική

Ὁ ἄνθρωπος φύσει πεπρωκισμένος τῷ λογικῷ καὶ τισιν ἄλλαις ὑψηλοτέραις ἐκφάνσει τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, καθ' ἃς τῶν λοιπῶν ζώων διαγιγνώσκειται, σχηματίζει ἐν τῇ ψυχῇ τῇ τε ἐπιδράσει τοῦ ἔξωθεν κόσμου καὶ ἐν αὐτῇ ἐνόησας, συλλογισμούς, ἀντιλήψεις καὶ τὸ μέγιστον ἰδέας, ἅπερ αὐτῇ συνειδυία διὰ τῆς ἰδιαζούσης τῷ ἀνθρώπῳ συνειδήσεως, ὁρέγεται ἐκφράσαι τοῖς περιβάλλουσιν ὁμοίως, καὶ οὕτω συμβάλλονται εἰς τὸν ἴδιον αὐτῶν βίον τῇ ἀλλελεπιδράσει τῶν γνώσεων καὶ ψυχικῶν πλεονεκτημάτων τοῦ μέν, τῶν εἴτα ἰδιοποιουμένων τῇ καὶ τοῦ σώματος ἐπιδράσει, ἐπαγγελιομένων τὴν ἀρωγὴν καὶ μετοχέτευσιν τῶν ἰδιοτήτων καὶ ὠφελειῶν αὐτῶν τῷ οὐδαμῶς εἰδήμονι τούτων ἐτέρῳ ἀνθρώπῳ, καὶ τοῦτο ὅπερ διὰ τῆς αὐτῷ πεφυκυίας γλώσσης ποιεῖται. Ὡστε ταχτέον τὴν γλώσσαν ὡς τὸ ἀνώτατον καὶ ὑψηλότατον σωματικὸν ὄργανον ἐν τοῖς πᾶσι μάλιστα συμβαλλόμενον ἐν τῷ ἀνθρωπείῳ βίῳ εἰς παγκράτωςιν τοῦ ὑψηλοῦ τοῦ ἀνθρώπου προορισμοῦ· τὸ δὲ ἐξ αὐτῆς αἰτίας, τὸν λόγον ὡς τὴν ἀνωτάτην καὶ ὑψηλοτάτην σωματικὴν ἐκφάνσιν τῆς ψυχῆς ὄντα, τὸ δι' οὗ αὐτῇ μετοχέτευουσα τοῖς ἄλλοις τὰς γνώσεις, τὰ συναισθήματα καὶ τὰ βουλήματα αὐτῆς καὶ οὕτω δι' αὐτοῦ δυναμένη καὶ ἀνευρίσκειν καὶ ζητεῖν καὶ κρίνειν ἐπὶ τῶν ἰδίων ὑπαγορεύσεων διὰ τῆς αὐτοσυνειδήσεως, προσπελάζει ἐπὶ τῆς οὐσίας τούτων καὶ δὴ τῶν τοῦ λόγου ἰδεῶν τοῦ ἀληθοῦς καὶ ἀγαθοῦ καὶ καλοῦ ἐφικνουμένη οὕτω τὸ γ' ἐπ' αὐτῇ εἰς ὃν προώριστα σκοποῖν. Τοιαύτη, ὡς νομίζω ἡ ἀξία τοῦ λόγου, ἐκφαίνοντος οὐδὲν ἢ τὴν τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴν ὅποια ἐστὶ.

Ἄλλ' ἰστέον ὅτι τὸ ἀνθρωπείον πνεῦμα τείνει εἰς τὴν παγκράτωςιν τῶν αὐτῷ ἐμφύτων δυνάμεων, οὐ μόνον γινώσκει σπεῦδον εἰς τὸ ἀληθές, οὐ μόνον ὁρέγεται σπεῦδον εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀλλὰ καὶ συναισθάνεται τείνει εἰς τὴν κατάληψιν κατὰ τι τοῦ ἰδανικοῦ καλοῦ. Καὶ δὴ καλὸν ὅ,τι ἐστίν; Καλὸν ἐστὶ πᾶν, ὅπερ ἀρέσκει ἡμῖν ἅτε δὴ, ἔνεκα τῶν ἐν αὐτῷ συμπεφυκῶτων εἴτε ῥυθμοῦ, εἴτε σκοπιμότητος, αἰσθητοποιοῦν τὴν ἐν ἡμῖν ἐμφυτον ἰδέαν τοῦ καλοῦ τὴν ἀφορμὴν τὸν θεωρητικὸν νοῦν, τὸν λόγον ὡς λέγομεν, ἔχουσαν καὶ οὕτω διατιθεῖν τὸν ἀνθρώπον μετὰ τὴν ἀντίληψιν εἰς ἡδὺ λογικὸν συναισθημα, ὡσπερ καὶ ὁ Σταγειρίτης φιλόσοφος ἀποφαίνεται λέγων «Καλὸν ἐστὶ ὃ ἂν δι' ἑαυτὸ αἰρετὸν ὃν ἐπαινετὸν ἦ.» (Ῥητορ. 1, 9). Ἄρα ἅτε διατιθεῖν τὴν ψυχὴν ἐν ἑαυτῇ, ἵνα σαφέστερον ἐκφρασθῶμεν, ἔχον τὴν τοιάνδε ἢ τοιάνδε αὐτοῦ ἀντίληψιν ἐν τῷ ἀντιλαμβανομένῳ προσώπῳ, τῷ ἔνεκα πολλῶν αἰτιῶν οὐχ ὁμοίως διατιθεμένῳ, ἥτοι ἔνεκα τῆς μὴ ἀναπτύξεως τῶν ἰδεῶν τοῦ λόγου αὐτοῦ ἢ τῆς ἰδιοφυίας ἐν τῇ συναισθήσει, παραλάσσει ἄλλως παρ' ἄλλοις φερόμενον.

Ἄλλ' ἵνα τοῦ καλοῦ συναισθανθῶμεν καὶ διατεθῶμεν οὕτω ἡδέως δέον μάλιστα καὶ ἡ φαντασία καὶ δὴ ἡ δημιουργικὴ νὰ γίνεταί ἀρωγός, ἅτε δὴ πολλάκις τοῦ ὑλικοῦ κόσμου ὄντος ἀρομοδίου εἰς τὴν ἐκφάνσιν τοῦ ἰδανικοῦ καλοῦ· ὅτε ἡ δημιουργικὴ γόνιμον ἔδαφος βλαστῆσεως εὐρίσκουσα μεταπλάττει, ὡς εἶπεν, τὸ πραγματικὸν κόσμον μὴ ἄρδην αὐτὸν ἀνατρέπουσα, ἀλλὰ νέον ὅλως δημιουργοῦσα ποικίλαις μεταποιήσεσι καὶ συνδυασμοῖς, νέον μὲν ἀλλὰ καὶ πιθανὸν καὶ δυνατόν, διότι ἵνα τοῦ δεινοῦ Σναγειρίτου ἀναμνήσωμαι «οὐδὲν ἐν τῷ νῷ ὃ μὴ πρότερον ἐν τῇ αἰσθήσει»· καὶ ἀλλαχοῦ «αὐτῇ τε ἡ φαντασία οὐ γίνεται ἄνευ αἰσθήσεως»· (Περὶ ψυχῆς 3, 3.). Ἐφ' ᾧ εἰρήσθω τόδε ἐν παρόδῳ, ἵνα τοὺς λόγους μου ἐπιρρώσω ὅτι οἱ ἐκ γενετῆς ἀναρμόδιου σωματικῶς εἰς τὴν τοῦ καλοῦ ἀντίληψιν ἀδύνατον νὰ γίνονται λάτρυι τούτου, οἷον ὁ τυφλὸς ζυγγράφος οὐδ' ὁ κωφὸς μουσικὸς. Τοιοῦτον τὸ καλὸν φιλοσοφικῶς.

Ἰδόμεν νῦν τὴν μετὰ τοῦ λόγου σχέσιν αὐτοῦ.

Ὁ λόγος ἅτ' ὢν ἐκφάνσις τοῦ κυρίως ἀνθρώπου, λέγω δὴ τῆς ἀνθρωπείας ψυχῆς, ἀντὶα θαίνει ταῖς καταστάσεσι ταύτης ὡν νῦν μὲν ἡρεμος καὶ ἡσυχαστικὸς ἐν ψυχικῇ ἡρεμίᾳ ἐκφράζων τὰς γνώσεις τοῦ Ἐγῶ, οἷαι κἂν ὦσι, καὶ οὕτω σοβαρῶς βαίνων ἐγκατοπτρίζων ἐν αὐτῷ μᾶλλον τὰ βλαστήματα τῆς γνωστικῆς δυνάμεως τὰ οὐχὶ ἐκ τῆς δημιουργικῆς φαντασίας ἀποθρῶσκοντα, καὶ οὐδόλως αὐτῆς θίγων τείνει εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ οὗ ἡ ψυχὴ προέθετο σκοποῦ, εἰς τὴν τῆς ἀληθείας γνῶσιν, τῆς ἐπιστήμης, ποικίλης ἄλλως ἐμφανιζομένης, οὐδόλως τούτου παραθλάπτοντος τῷ μεταφυσικῶς τὰ πράγματα ἀναζητοῦντι, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιτρέποντος αὐτῷ νὰ νοήσῃ ὅτι πᾶσα τοιαύτη προϋποτιθήσιν ἀναγκαίως ἡρεμον καὶ φυσικὴν τῆς ψυχῆς κατάστασιν· νῦν δὲ ὁρμητικὸς καὶ θελλώδης συνανυψῶν, ἔνθεν ἔνθους διορᾷ τὴν κατὰ τὸ ἐνὸν τελείαν ἐκφράσιν τοῦ ἰδανικοῦ καλοῦ ἀφορίζομενος πρὸς στιγμὴν τοῦ ὑλικοῦ καὶ μονοτόνου βίου μυχαίτατα οὕτω ἀνακυκῶν καὶ κλυδωνίζων τὴν ψυχὴν, ἅτε δὴ ταύτην ἐνορῶσαν ἐν τῇ τοιαύτῃ τοῦ λόγου ἐξέλιξει τὴν ὡς οἷόν τε ἀφίξιν καὶ ἐντελῆ ἀντίληψιν τοῦ ἰδανικοῦ, οὐπερ τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐκφάνσεως μὴ οὔσης τελείας διὰ τὴν ἀδυναμίαν τῆς ὕλης εἰς τὴν τοῦ ἰδεώδους ἐκφράσιν, τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἀποπερατοῖ ὁ χαλλιτέχνης καὶ συνωδᾷ ταῖς ὑπαγορεύσεσι τῆς δημιουργικῆς, οὔσης τῆς μόνης ἀρομοδίας εἰς οἰκοδομίαν νέων κόσμων καὶ πιθανῶν καὶ δυνατῶν, ἐκφέρων τοὺς ὡς εἰκὸς ἀήθεις αὐτοῦ λόγους ἐνδομύχως πλήττοντας τὸ θυμικὸν τῆς ψυχῆς. Καὶ ἰδοὺ εἰς μέσον προὔβαλετο ἔνθεν μὲν ὁ ἡσύχιον τὸ ἦθος αὐτοῦ ἔχων πεζὸς λόγος, ἔνθεν δ' ἡ ποίησις. Ὡστε — ἔασαντες πρὸς στιγμὴν τὴν πεζογραφίαν παριδόντες τοὺς ποικίλους αὐτῆς ἐλιγμούς, — ὁρῶμεν τὴν ποίησιν ἐν τῇ τάξει τῶν ἐλευθερίων τεχνῶν συγκαταριθμουμένην, ἅτε ἐφειμένην τοῦ καλοῦ.

Εἶδη λόγου ψυχολογικῶς ἐξεταζομένου. — Ἐρευνήσωμεν ἡδὴ ἀμφοτέρως τὴν τε πεζογραφίαν καὶ τὴν ποίησιν μερικώτερον θεωρουμένης ἀποκνήματα τοῦ κυρίως ἀνθρώπου. Ὁ λόγος ἅτ' ὢν ἐκφράσις τοῦ Ἐγῶ ἐστὶ πάντως τοιοῦτος, οἷον καὶ τὸ αἴτιον

αυτοῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ συνήθως τὸ τούτου αἴτιον κατέχεται τότε μὲν ὑπὸ γνώσεων καὶ συναισθημάτων πραγματικῶν δῆλον δὴ ἄλλοτε προὑπαρξάντων νυνὶ δὲ ὑπὸ τῆς μνήμης ἀνκαλουμένων, ὅτε συνωδῶ τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου τὰ τοιαῦτα φαινόμενα ἀναμφηρίστως ἔδει νὰ δηλωθῶσι τῷ ἔξω κόσμῳ, τότε δὲ συνέχεται ἤτοι ὑπὸ σφοδρῶν συναισθημάτων ἀπόρροιαν ἐχόντων εἴτε αὐτὴν τὴν ψυχὴν εἴτε τὸν ἔξω κόσμον, ἢ ἔων χεῖρην τὸ ἐπίπλαστον καὶ ὕλικόν τοῦτο ἰνδαλμα τοῦ κόσμου ἀνέρχεται διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ὡς δυσθεώρητα καὶ οὐ τοῖς πολλοῖς προσιτά, ἀναζητῶν τὰς πρώτας αἰτίας καὶ τὰ τελικὰ αἴτια τοῦ παντός, διὰ ταῦτα πάντα καὶ αἱ ἐκφάνσεις τῶν τοιούτων ψυχικῶν καταστάσεων ἀνάλογοι ἔσονται· ἐφ' ᾧ ὁ μὲν πρῶτος ἀντικειμενικὸν ἔστι εἶδος λόγου, εἰς ὑπερ ἀναγκαιῶς ἀνάγνεται τὸ ἔπος καὶ ἡ ἱστοριογραφία, ὁ δὲ δεῦτερος ὑποκειμενικὸς, εἰς ὃν ἡ λυρική ποιήσις καὶ ἡ φιλοσοφία, οὗτα οὐσιωδῶς τοιούτος τὸ παράπαν ἢ λίαν ἀσθενῶς συγχρωτισμένη τῷ περιβάλλοντι κόσμῳ. Τούτοις ὡς ἄρτυμα ἔρχεται ἡ ῥητορική καὶ ἡ δραματικὴ ποιήσις τὴν ὕλην αὐτῶν λαμβάνουσαι μὲν καὶ ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἅμα δικαιούμεναι συναρτῶσαι ταύτην ταῖς ἐκτυπῶν ὑπαγορεύσεσι τῆς ψυχῆς, ἅτ' ἐν νῷ ἔχουσαι ἀνορθώσασθαι τὰ κακῶς κείμενα, ὅπερ οὐκ ἂν γένοιτο, εἰ μὴ συνήρτυον τοὺς λόγους τῷ ἄλλοι τῆς δοκίσεως αὐτῶν. Τοῦ λόγου δ' ὄντος διηρημένου εἰς πεζὸν καὶ ποιητικόν, ἔπεται ὅτι ἀδιαφόρως τῆς φιλοσοφικῆς αὐτῶν σχέσεως θὰ ἔχωσι δῶδεκα εἶδη λόγου ἕκαστα (ἔξ δὲ ἔστι ταῦτα) δ' ἕξι ἐκπερόμενα πεζῇ τε καὶ ποιητικῶς· ὅπερ οὐχ' οὕτως ἔχει ἕνεκα τῆς ἡν ἐρήθημεν εἰπόντες ὕψης καὶ τοῦ ὅρισμοῦ τοῦ λόγου ἐκφάνοντος τὸν κυρίως ἀνθρώπον Παράδοξος ὁμῶς μὴν ἢ σύμπτωσις τῆς ἱστοριογραφίας τῷ ἔπει. Τὸ ἔπος, ὅπερ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ὑπεσκέλιζε τὴν ἱστοριογραφίαν ὡς αἰσθητικὸν εἰς τὸ μέσον προβάσαν, ἅτε τὴν Ἑλλάδα κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους κατατεταμημένην οὖσαν εἰς διάφορα κρατεῖδια ἄσκημα πάντη οὐκ ἔχοντα ἀφηγηθῆναι ἢ μικρὰς πράξεις ἃς ἀλλήλοις διεπράξαντο, εἰκὸς μὴ ἔχειν καὶ ἱστορίαν, ὅθεν ἡ ποιητικὴ χρωμένη τῇ ἡν ἀνωτέρω διεγράψαμεν ὕψη αὐτῆς, ἔξῃρα ταῦτα ἐπὶ τὸ ἰδανικώτερον ποικίλοις μύθοις καὶ παραλλαγαῖς ταῦτα μίξασα εἰς μέσον δ' ἀγαγοῦσα οὕτω τὴν ἐπικὴν ποιήσιν, ἐν ᾗ ἐπὶ πολὺ ἐνησμέιζεν ὁ Ἕλλην ἐν ἀμαθίᾳ εὐρισκόμενος δούς ἀληθείας ὕψην αὐτῆς, εἰ καὶ ἔξῳθεν ὁμοιότητά τινα κέκτηται τῇ ἱστοριογραφίᾳ ἔσθην μὴν πάντη ταύτης παραλλάσει, κεκτημένον πάντα τὰ τὴν ποιήσιν διαγιγνώσκοντα καὶ ἀφορμὰς αὐτοῦ ἔχον τὰςδε· πρῶτον ὃν ἐπὶ τὸ ἰδανικώτερον ἐκφρασις τῶν ἀσῆμων πράξεων, ὧν ἐξημμένα τινὲς κεφαλαὶ ἐπωφελήθησαν, εἴτα δὲ τὴν ἀμαθίαν τῶν πολλῶν. Τεκμήριον δὲ τῶν λεγομένων μου καὶ ἡ ὡσαύτως κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔθνους παντελὴς σχεδὸν ἐξώλεια τῆς ἐπικῆς ποιήσεως ἀπὸ τῆς δέλτου τῆς ἱστορίας τῆς ποιητικῆς, οὐχ' εὐρισκόμενα τότε ἐπαρκῆ τὴν βλάστησιν διὰ τὸ ἀντιῆσον τῶν εἰρημένων αἰτίων. Ἄρα ἔξηρημένου τοῦ ἔπους πάντα τῆλλα οὐ δύνανται συγχρῶν-

νοῦσαι ἕκαστα τὸν καθόλου προορισμὸν φυλάττοντα καὶ τὴν ὕψην τοῦ λόγου· πλὴν ποιάν τινα ὁμοιότητα δεῖκνυσιν ἢ ῥητορεία τῇ λυρικῇ ποιήσῃ καὶ τῷ δράματι, ἀλλ' ἕκαστη πάλιν φυλάττει τὸν ἐκτυπῶν σκοπὸν.

Μεζογραφία καὶ ποίησις ὡς τέχνη ἐξεταζόμενα. — Ἡ μεζογραφία παραβαλλομένη τῇ ποιήσῃ εὐρηται μὲν ὅτι ἀδελφὴ αὐτῆς ἔστιν, ἀλλ' ἀδελφὴ πάντη ἀνεξάρτητος καὶ αὐτοκέφαλος· διότι ἐξελόντες τοὺς κοινούς ἀμφοτέρων χαρακτήρας, ὅτι δι' ἐνάρθρων φωνῶν ἐξαγγέλλουσι τοὺς ἀνθρωπεῖους στοχασμούς καὶ διὰ τῆς γραφῆς πηγνύσι τοὺς, ὁρῶμεν οὐδὲν ὅτι ἄλλο τὸ κοινὸν κέκτηνται. Ἡ ποιήσις ἕνεκα τῆς φύσεως αὐτῆς ἔστι τέχνη καὶ δὴ τέχνη καλὴ ὡς περ εἴρηται μοι. Ἐργὸν τῆς ποιήσεως ἔστι τὸ ἐξαγγέλλειν καὶ περιγράφειν τὰς ἐκτυπώσεις τὰς κατεχούσας ἰσχυρῶς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ ἐπιδεικνύειν καὶ ἐρμηνεύειν πᾶν τὸ θλίβον ἢ ἐρεθίζον πῶς ἐνδομύχως τὸν ἀνθρώπον· ἀλλ' οὕτε ὡς ἐπὶ πείσει προτίθεται, οὕτε ἐξεγείρει τοὺς ἀνθρώπους· εἰς πράξεις οὐκ ἔχουσα παντάπασιν πρακτικὸν σκοπὸν, ἅτε ἀδικαίπτως ἐν χώραις ὑψηλαῖς τὰς διατριβὰς ποιούμενη. Ὁ ποιητὴς κατὰ τὴν ἐτυμολογικὴν τῆς λέξεως δύναμιν ποιεῖ ὄντως ἐλευθέρως καὶ δημιουργεῖ· διότι τρέφεται μὲν ἐκ τοῦ πραγματικοῦ κόσμου, ἀλλὰ εἰδοποιεῖ τὴν ὕλην κατὰ τοὺς κανόνας τῆς τέχνης καὶ τῶν ὑπαγορεύσεων τῆς τοῦ καλοῦ ἰδέας, ἀλλ' οὐ κατὰ τοὺς νόμους τῆς πραγματικότητος. Διόπερ ὀρθῶς ταύτην οὐκ ἔστι δ' ὅτε τὴν μεζογραφίαν ἐνόμισαν εἶναι εὐρημα καὶ δῶρημα τῶν Ὀλυμπιάδων Μουσῶν.

Τὴν κεκτημένην δ' αὐτῆς παιδαγωγικὴν ἀξίαν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι κατανοήσαντες ἔθεσπισαντο ταύτην ἐν τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων, δι' ὧν πάντας τοὺς νέους ἐπαίδευον ἡθιοποιῶν ἐν αὐτῇ δύναμιν ἐνορῶντες, ὅτι, ἐνοεῖται, αὕτη τοῦ σκοποῦ αὐτῆς οὐκ ἐπιλήθεσται, ὡς ἔστι τεκμήρασθαι ἐκ τῶν δε τῶν χωρίων τοῦ τε δαιμονίου Πλάτωνος φάντος: «Οἱ διδάσκαλοι παρατιθεῖσιν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν βῆθρων ἀναγινώσκειν ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα καὶ ἐκμανθάνειν ἀναγκάζουσι, ἐν οἷς πολλὰ μὲν νοθεύσεις ἐνεῖσι, πολλὰ δὲ διεξοδοὶ καὶ ἔπαινοι καὶ ἐγκώμια, ἵνα ὁ παῖς ζῆλῶν μιμῆται καὶ ὀρέγεται τοιοῦτος γενέσθαι». (Ἐν Πρωταγ. σελ. 326). καὶ τοῦ Στράβωνος: «Οἱ παλαιοὶ φιλοσοφίαν τινὰ λέγουσι πρῶτην τὴν ποιητικὴν, εἰσάγουσαν εἰς τὸν βίον ἡμᾶς ἐκ νέων καὶ διδάσκουσαν ἡθῆ καὶ πάθη καὶ πράξεις μεθ' ἡδονῆς, οἱ δὲ ἡμέτερον καὶ μόνον ποιητὴν ἔφασαν εἶναι τὸν σοφόν· διὰ τοῦτο καὶ τοὺς παῖδας αἱ τῶν Ἑλλήνων πόλεις πρῶτιστα διὰ τῆς ποιητικῆς παιδεύουσι, οὐ ψυχραγωγίας χάριν ἀλλὰ σωφρονισμοῦ.» (Στράβων. 1, 2, 3). «Ὅπερ τὰ μάλιστα συνεβάλλετο τῇ τῶν παίδων ἀγωγῇ ταῦτα μιμουμένων καὶ ὑπογραμμῶν θεμένων, ἅτε ὡς γνωστὸν τοῦ παραδείγματος λαλοῦντος εὐγλωτότερον πάσης ῥητορικῆς γλώττης τῇ εὐπλάστῃ καὶ ὑγρᾷ νεότητι, τῇ ὡς τὰ πολλὰ ἀνδρουμένη καὶ διατελοῦσα μετὰ τῶν αὐτῶν ἡθῶν καὶ τῆς παιδείας τῆς κατὰ τὴν νεότητα ἐναποτυπωθείσης· ὥστε τῷ παραδείγματι τῶν ἐν τοῖς ποιηταῖς ἀναφορῶν βαλόντες ἀντάξια αὐτῶν καταστῆναι· καὶ τοῦτο διὰ τῆς μιμήσεως, ὅπερ σύμφυτον τοῖς ἀνθρώποις

καὶ δὴ τοῖς πασί, καθ' ἅπερ καὶ ὁ Σταγυρίτης ἀποφάνεται «τό τε μιμῆσθαι σύμφυτον τοῖς ἀνθρώποις ἐκ παιδῶν ἐστὶ, καὶ τούτῳ διαφέρουσι τῶν ἄλλων ζώων ὅτι μιμητικώτατόν ἐστι καὶ τὰς μαθήσεις τὰς πρώτας διὰ μιμήσεως ποιεῖται.» (Ἀριστοτέλ. ποιητ. 4).

Ἄλλ' ἐπανάγωμεν τὸν λόγον ἐν τῇ προτέρᾳ αὐτοῦ χροιά.

Εἶπομεν ὅτι ἡ ποιητικὴ ἐστὶ τέχνη καὶ δὴ τέχνη καλὴ. Τούναντίον μὴ συμβαίνει γίνεσθαι τῇ πεζογραφίᾳ, ἀλλ' ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῆς εὐρισκομένη συνωδὰ τῷ δεδομένῳ μοι ὀρισμῷ ταύτῃ ἔχοντ' ὥδι. «Ἡ πεζογραφία τὸ ἕτερον τῶν εἰδῶν τοῦ λόγου οὔσα — τοῦ ἀντὶ βαινοντος ταῖς καταστάσεσι τῆς ἀνθρωπείας ψυχῆς, ἅτε δὴ ὄντος ἐκφάνσεως τοῦ κυρίως ἀνθρώπου —, οὔπερ δῆλον δὴ τὸ ἦθος ἡρεμον καὶ ἡσυχαστικόν, ἐστὶν ἡσύχιος ἐκφρασις τῶν γνώσεων τοῦ Ἐγώ, οἷα κἂν ὄσιν αὐταί, σοβαρῶς βαινούσα ἐγκατοπτρίζουσα ἐαυτῇ μᾶλλον τὰ βλαστήματα τῆς γνωστικῆς δυνάμεως τὰ οὐκ ἐκ τῆς δημιουργικῆς φαντασίας ἀποθρῶσκοντα οὐδόλως αὐτῆς θίγοντες καὶ οὕτω τείνουσα εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ὄν ἢ ψυχῆ προὔθετο σκοποῦ, τὴν τῆς ἀληθείας γνώσιν, τῆς ἐπιστήμης δῆλον» ἢ ἡ πεζογραφία ἐν τῇ ἀρχῇ μὲν αὐτῆς οὐκ ἐστὶ τέχνη, ὡσπερ τεχνη οὐκ ἐστὶ καὶ ἡ οἰκοδομία καλύβης ἀπλῆς προφυλακῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῶν στοιχείων τῆς φύσεως καὶ τῶν θηρίων. Ἀλλὰ μέντοι εἴτα ὡσπερ καὶ ἡ οἰκοδομία τῆς καλύβης ἐκείνης πρὸς τῇ ἀμύνη τῶν στοιχείων σκοπεῖ ἀποδοῦναι τῷ οἰκοδομηματι μορφήν καλλιτεχνικὴν διεγείρουσαν τῷ θεω-

μένῳ τὸ λογικὸν συναίσθημα τοῦ καλοῦ, ὅτε πάντως αὕτη τέχνη ἐστὶ καὶ δὴ τέχνη καλὴ, (ἀπ' ἐν νῷ ἔχουσα τὴν ὡς οἶόν τε ὑλικοῖς οὖσιν ἐκφρασίαν τῆς ἰδέας τοῦ καλοῦ), οὕτω καὶ ἡ πεζογραφία δύναται ἂν τέχνη ἀποβῆναι, εἴπερ ὁ λογογράφος σκοπεῖ τεχνικῶς ταύτην ἐξεργάσασθαι, ὥστε δοθῆναι τοῖς ἀκρωμένους ἡδέως οὕτω δὲ δυνηθῆναι διὰ τῆς ἀναλόγου ἐντυπώσεως αὐτῶν ἐφικέσθαι τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἐαυτοῦ λόγου.

(Ἀκολουθεῖ).

ΘΕΟΦΑΝΗΣ Ν. ΚΟΝΤΗ.

ΑΙΒΗΡΑ ΤΗΥΜΒ

Η ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΤΣΑΚΩΝΩΝ.

Ὁ κ. Ἀλδέροτος Τούμπ, ὑψηγῆτις τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας τῆς Φορειουάγιας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ, ὅστις διέτριψε πρὸ τινος καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἐδημοσίευσεν ἄρτι ἐν γερμανικῷ περιοδικῷ μελέτην περὶ τῆς ἐθνογραφικῆς θέσεως τῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Κυνευρίᾳ οἰκούντων Τσακῶνων, δι' ἧς, ἀναίρων πάντα τὰ περὶ ξενικῆς αὐτῶν καταγωγῆς λεχθέντα, ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ δι' τῶν Δωριέων. Τὴν λίσαν ἐνδιαφέρουσαν καὶ ἐμβριθεῖ ταύτην μελέτην ἀ-

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Δύο κυρίως ζητήματα ἀπησχόλησαν ἄρτι τὴν ἡμετέραν κοινῶν, τὸ μὲν πλεόν τὸ δὲ ἕλαττον, τὸ ζήτημα τῆς ἀναστολῆς τῆς λειτουργίας τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς ἐνεκα τῆς βλάβης τοῦ οἰκοδομηματος αὐτῆς ὑπὸ τῶν σεισμῶν καὶ τὸ ζήτημα πάλιν τῶν πρακτικῶν σχολῶν, ἀναβιῶσαν ἐν συνέλευσει τῆς κοινότητος Σταυροδραμίου.

Ὁμολογουμένως ἡ ἀναστολή, ὡς λέγουσιν οἱ δράσται αὐτῆς, τῆς λειτουργίας τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς, ἐγένετο ἐσπευσμένη, καὶ τοῦτο ἐνδομύχως, πεποιθᾶμεν, ἀνομολογῶσι καὶ αὐτὰ τὰ σεβαστὰ μέλη τῆς ἱερᾶς Συνόδου. Συμβαίνουνσι πολλάκις — καὶ τοῦτο συνήθεστον — αἱ πρώται ἐντυπώσεις νὰ παράγωσι κατάπληξιν, τῆς δὲ καταπληξίως ταύτης ἀποτέλεσμα εἶνε ἀποφάσεις, αἵτινες ὕστερον, παρελθουσῶν τῶν πρώτων ἐντυπώσεων, κρίνονται ἀσύμφοροι. Καὶ ἂν μὲν ὑπάρχη καιρὸς πρὸς πρόληψιν τοῦ κακοῦ, ἔχει καλῶς, ἂν δὲ μὴ ἡ κατάπληξις μεταβάλλεται εἰς ἐκπληξιν ἐπὶ τῷ ἀτυχήματι καὶ ἡ συμφορὰ συντελεῖται. Ἡ ἀναστολή τῆς λειτουργίας τῆς Θεολογ. Σχολῆς σημαίνει καθ' ἡμᾶς οὐχὶ διακοπὴν ἐπὶ ἐν ἔτος τῶν μαθημάτων, ἀλλὰ παραλυσίαν πλήρη, ἀφ' ἧς δὲν δύναται νὰ ἀπαλαγῆ ἡ σχολὴ ἢ μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν. Τίς πιστεύει

ὅτι μετὰ ἐν ἔτος ἀποκαταστήσονται διευθυνταί, καθηγηταί καὶ μαθηταί; Ὁ διευθυντής, δὲν πρόκειται περὶ προσώπου, οἱ καθηγηταί, ὑφίστανται ἐλευθεροὶ ὡς ἄνθρωποι δ' οὗτοι περιβαλλόμενοι ὑπὸ ἀναγκῶν θὰ τραπῶσιν ἢ ἂν εὐρωσιν ὀδὸν πρὸς περιορισμὸν τοῦ βίου, ἐπομένως κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος οὗτοι δὲν θὰ εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπανέλθωσι πάντες εἰς τὴν σχολήν. Ἡ σχολὴ μέχρι τοῦ νῦν ἔπασγεν ἔλλειψιν καθηγητῶν· πολλὰ ἔδρα ἔμενον κενά. Τούτου οὕτως ἔχοντος, πῶς εὐρεθήσονται μετὰ ἔτος ἀμέσως οἱ καθηγηταί;

Ἄλλ' οἱ μαθηταί; Οὗτοι καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς διακοπῆς διασκορπισθέντες εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὄριζοντος ἀδύνατον νὰ συναθροισθῶσι πάντες, διότι τινὲς μὲν, πτωχοὶ ὄντες, θὰ τραπῶσι περὶ βιοποριστικὰ ἔργα, ἄλλοι δὲ θὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς μελέτας μὴ θεολογικάς, τινὲς δὲ μόνον θὰ ἐπανέλθωσι, τινὲς, πάνυ ὀλίγοι, δι' ὧν ἡ σύμπηξις αἰθῆς τῆς σχολῆς οὐ συντελεσθήσεται.

Παραλείπομεν πάντας τοὺς ἄλλους λόγους, ὅς ἄλλοι μετὰ πολλῆς τῆς λογικῆς προσήγγαγον καταδεικνύοντες τὸ ἄπορον τῆς ἀναστολῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς σχολῆς, διότι δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν ὁ γωρὸς. Ἀρκοῦσιν ὅμως, νομίζομεν, οἱ λόγοι οὗτοι, ὅπως πείσωσι πάντα περὶ τοῦ ἐσπευσμένου τῆς ἀποφάσεως. Εἶνε λυπηρὸν δέ, ὅτι καὶ τὸ σπουδαιότατον τοῦτο ζήτημα προσεκτίγησιν χαρακτηρηὰ προσωπικόν, ὡς εἰ προὔκειτο περὶ ἀπολύσεως ἢ μὴ ἀπολύσεως τοῦ τῆς διευθυντοῦ. Περὶ τούτου δὲν πρόκειται. Ἡ ἐφορεῖα τῆς σχολῆς καὶ ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἂν ἐπέστησαν ὅτι διατήρησις τοῦ τῆς διευθυντοῦ ἢ ἀσύμφορος, ἢ δύνατον ν' ἀπολύσωσιν αὐτόν, οὐχὶ τὴν σχολὴν ὅλην. Χάριν τῶν ἀτόμων δὲν πρέπει νὰ θυσιάζωνται ὕψιστα ἀρχαὶ καὶ γενικὰ συμφέροντα. Πρόκειται περὶ τῆς σχολῆς οὐχὶ περὶ τοῦ διευθυντοῦ. Ἡ

ποσταλείσαν ἡμῖν ἐν ἰδιαίτερόν φυλλαδίον δημοσιεύουσαν κατωτέρω, παραλαμβάνοντες ἐκ τῶν ἐπισυννημένων πολλῶν σπουδαίων καὶ ἀναγκαίων ὑποσημειώσεων καὶ παραπομπῶν τὰς κυριώτερας μόνον.

Α'.

Ἐπὶ τῆς χαραδρώδους δυτικῆς κλιτύος τοῦ Πάρωνος μέχρι τῆς θαλάσσης μεταξὺ τῶν δύο πόλεων Ἁγίου Ἀνδρέου πρὸς Βορράν καὶ Λεωνιδίου πρὸς Νότον, ἦτοι ἐν τμήματι τῆς ἀρχαίας Κυνοβρίας, οἰκεῖ ἑλληνικός λαός, ὅστις ὡς ἐκ τῆς ἰδιαζούσης αὐτοῦ καὶ τοῖς λοιποῖς Ἑλλησίν ἀκαταλήπτου διαλέκτου ἐπεσπάσατο τὴν προσοχὴν τῶν τε ἐλλήνων καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν σοφῶν, ἀσχοληθέντων ἐπανειλημμένως περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐθνογραφικῆς θέσεως τοῦ μικροῦ τούτου λαοῦ, τῶν Τσακῶν¹ οἷτοι ἔχαρακτηρίσθησαν νῦν μὲν ὡς Ἴωνες ἢ Δωριεῖς, νῦν δὲ ὡς Σλαῦοι ἢ ἀπόγονοι ἑτέρου βαρβαρικοῦ λαοῦ.

Ἐκ τῶν Βυζαντινῶν πρῶτον ὁ Γ. Παχυμέρης (1300ς αἰῶν) Νικηφόρος ὁ Γρηγοράς (1400ς αἰῶν) ἐθεώρησαν αὐτούς ὡς ἀπογόνους τῶν ἀρχαίων Λακόνων. Ἡ Ἐσπερία διὰ τῶν πρὸς τὸν Κρούσιον ἀνακοινώσεων τοῦ Γκέρλαχ (1574) ἔλαβε τὸ πρῶτον αὐθεντικὰς περὶ τῶν Τσακῶν εἰδήσεις, θεωρουμένων ὡς καταγωγῆς ἰωνικῆς. Τὴν γνώμην ταύτην ἐξήτησε νὰ ὑποστηρίξῃ ὁ Θεϊρίσιος, ἤκιστα ἐπιτυχῶν, ἄλλο παρεδέχθησαν ἄνευ ἐπικρίσεων, καίτοι ἤδη ὁ Βιλοαζὼν εἶχε διαγνώσει τὴν ἀλήθειαν. Οἱ δὲ τοῦ Δίπκ², ἀπορρίπτοντος τὸν

1) Προλεγόμενα εἰς Ομηροῦ Ἰλιάδα (Βενετία 1788) 49.

2) Περιπέτεια εἰς Πελοπόννησον 2, 505-508

σχολῆ πάσχει, καὶ κακῶς πάσχει, ἢ σχολῆ διελύθη καὶ κακῶς διελύθη. Διάλυσις σημαίνει ἢ ἀνστολή, ἀς μὴ παίζωμεν μὲ τὰς λέξεις.

Τὸ ἕτερον ζήτημα ὅπερ ἀπησχόλησε τὴν ἡμετέραν κοινὴν ὡς εἵπομεν κατ' αὐτὰς εἶνε τὸ ζήτημα τῆς προσήκουσας ἡμῖν μέσης παιδείσεως, διότι περὶ τούτου πρόκειται. Αἱ ἀπὸ αἰῶνων ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἰδίᾳ ἐν Γερμανίᾳ συζητήσεις περὶ γυμνασίου καὶ πρακτικῶν σχολῶν (realschulen) μετωχτεύθησαν καὶ παρ' ἡμῖν ἤδη, ὅτε ἐκόπασαν αὐτόθι καὶ παρίστανται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὸ μέσον ἀπόστολοι παρ' ἡμῖν τῶν π ρ α κ τ ι κ ὠ ν σχολῶν (réalistes) βωθῶντες καὶ κρᾶζοντες καὶ λέγοντες ὅτι οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς, ἢ προγονικῆ σοφία, οἱ τοσούτους λαοὺς ἀναδείξασα εἶνε περιττὴ καὶ προτείνουσι νὰ περιστάλῃ αὕτη χάριν ἄλλων μαθημάτων. Ἐν ταῖς γνώμας δὲ ταύταις οὐ μόνον σύγχυσις συστήματος καὶ μεθόδου κρατεῖ, ἀλλὰ καὶ τῆς μέσης παιδείσεως πρὸς τὴν εἰδικήν, διότι πολλὰ τῶν προτεινομένων μαθημάτων οὐδαμῶς ἀνήκουσι τῇ μέσῃ παιδείᾳ, τῇ ἐγκυκλίῳ λεγομένῃ, δὲν ἀναγράφονται δὲ οὕτε ἐν τοῖς προγράμμασι τῶν π ρ α κ τ ι κ ὠ ν γ υ μ ν α σ ί ω ν (realgymnasien) οὕτε ἐν τοῖς προγράμμασι τῶν π ρ α κ τ ι κ ὠ ν σχολῶν (realschulen) ἐν Γερμανίᾳ. Πρέπει, νομίζομεν, νὰ νοηθῆ καλῶς ὅτι ἀμφοτέρω ταῦτα τὰ εἴδη τῶν παιδευτηρίων ἀνήκουσι τῇ μέσῃ παιδείᾳ καὶ στοχάζονται τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ οἷ καὶ τῶ γυμνασίου. Τοῦτο δὲ ἠμολογοῦσι καὶ αὐτοὶ οἱ réalistes πειρώμενοι πάσῃ δυνάμει ν' ἀποδείξωσιν ὅτι οἱ ἀπόφοιτοι τῶν πρακτικῶν σχολῶν δύνανται νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ

δωρικὸν τῶν Τσακῶν χαρακτηριστῆρα δισταγμοί, οὐδεμίαν ἐχει σπουδαιότητα.

Νέαν τροπὴν ἔλαβε τὸ ζήτημα ἡμῶν διὰ τοῦ δλαυιδοῦ Κοπιτάρ ὅστις προλέγων, οὕτως εἰπεῖν τὴν τοῦ Φαλμεράγγου ὑπόθεσιν κηρύσσει καὶ τοὺς Τσακῶνας ὡς¹ Σλαῦους, τοῦθ' ὅπερ οὐδ' ὁ Φαλμεράγγε² αὐτὸς τολμᾷ νὰ παραδεχθῆ.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι οὗτος μετὰ μικρὸν μετέβαλλε γνώμην, φρονῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὀνομάτων τῶν θέσεων ὅτι οὐδ' ἄπασαν τὴν ἀνατολικὴν τῆς Πελοποννήσου ἀκτὴν ὀφείλει νὰ θεωρῆ ἐλευθέραν Σλαῦων, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ θεωρῆ τὸν γένος Τσακῶνας αὐτοῦ ὡς Σλαῦους. Ἡ τελευταία αὕτη γνώμη μέλις μετὰ τοῦτον ἐξεφθάρθη κατηγορηματικῶς, ὡς ὑπὸ τοῦ Χάιλμαϊερ, Χόπφ, Κρίνγκ, Χερτζμπεργκ, ἐνθ' ἕτεροι τοὺς Τσακῶνας θεωροῦσιν ὡς λείψανα ἀρχαίου ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἰσχυριζόμενοι ἐν τούτοις ὅτι ἐπὶ ἄλλο μικρὰ ἢ μεγάλη μετὰ Σλαῦων ἐπιμύξια, οὔτοι δὲ εἶναι ὁ Σαφαρὶκ, ὁ Γρηγορόσιος, ἐπ' ἐσχάτων δὲ ἰδίᾳ ὁ Φίλιππον Ἀφ' ἑτέρου ὅμως ὁ ἐκσλαυισμὸς τῆς χώρας τοῦ Πάρωνος πολεμεῖται ὑπὸ πλειεῖστων σοφῶν, ἰδίᾳ δὲ ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες ἀκριβέστερον περὶ τὴν τῶν Τσακῶν γλῶσσαν ἠσχολήθησαν, ἦτοι τῶν ἄνω μνημονευθέντων Μούλαχ³, Δεβίλ⁴, Κομπαρέττη καὶ ἰδίᾳ τοῦ Δέφνερ, τέλος δὲ τοῦ Χατζηδάκη⁵,

1) Wiener Jahrb f. Litt. 1822 XVII 96

2) Geschichte d. Halb. Morea I 260 ff 2779.

3) Gramm. d. griech. Vulgarspr., 102 ff

4) A. z. O. — Ὁ Οἰκονόμος «Γραμματικὴ τῆς τσακωνικῆς διαλ.» (2 ἔκδ. 870) δὲν ἐκφράζεται περὶ τοῦ ζητήματος.

5) Εἰσαγωγή S 98.

πανεπιστήμια καὶ νὰ ἀκολουθήσωσιν ἣν ἂν βούλωνται ἐπιστήμην. Τοὺς παρ' ἡμῖν réalistes λαμβάνει ἴσως ἢ λεπτομέρεια αὐτή, ἣτις ἀποδείκνυσιν ὅτι οἱ πρσβύτεροι συνάδελφοι αὐτῶν τῆς Γερμανίας ἠθέλησαν τὴν πρακτικὴν σχολὴν προπαρασκευαστικὴν ἐπίσης τοῦ πανεπιστημίου, ὡς εἶνε τὸ γυμνάσιον. Ἄλλ' ἂν πρόκειται περὶ προπαρασκευαστικῆς σχολῆς, ἂν πρόκειται περὶ μελλόντων ἐπιστημῶν τὴν ἢ ἀνάγκη φωνῶν; μὴ ἀπεδείχθη ὅτι τὸ γυμνάσιον ἀστοχεῖ ἐν τούτῳ; οὐχὶ βεβαίως.

Ἡ ἐξέτασις τοῦ ζητήματος δὲν εἶνε εὐχερῆς, διότι ὡς εἵπομεν πολλὰ ζητήματα εἶνε συναρτῆ αὐτῶ, αἱ δὲ ἐν τοῖς προσωπικοῖς κοινοβουλίοις, ἐν ταῖς ἐφημερίαις καὶ ἐν τῇ περιοδικῇ τύπῳ ὡς καὶ ἐν συνεδρίοις παιδαγωγικοῖς συζητήσεσιν ἐπίσης πρέπει νὰ μὴ παρορθῶσιν, διότι ἐκ τούτων φανερωθήσεται ὅτι πολλὰ ὡς καινὰ παρουσιαζόμενα ἀπεδείχθησαν καινὰ κατὰ τε θεωρίαν καὶ πρᾶξιν. Ὅτ' ἀπαρητηθῆ δὲ ἐν ἄλλοις, ὅτι ὁ ἄλλοτε τμηματάρχης τῆς μέσης παιδείσεως ἐν Γερμανίᾳ Wiese ἐγραφε: «Παρατηρήθη ἐπίσης ὅτι τὰ γερμανικὰ θέματα τῶν ἀποφοίτων τοῦ γυμνασίου ἦσαν κατὰ μέσον ὅρον μὲλλον ἰκανοποιητικὰ τῶν τῶν ἀποφοίτων τῆς πρακτικῆς σχολῆς». Ὡμολόγει δ' οὗτος ὅτι ἐπὶ μακρῷ σειρᾷ ἐτῶν παρατηρήθη ὅτι ἡ γυμνασιακὴ μόρφωσις ἀπέδειξεν ἰκανωτέρας πρακτικῶς ἐν τῇ διευθύνσει τῶν δασκῶν ἀνωτέρους ὑπαλλήλους. «Ὁ ὑπουργὸς τοῦ ἐμπορίου Achenbach, ἐπιπροστίθηεν ὁ Wiese, ἀγγέλλει ἐπίσης ὅτι κατὰ παρατηρήσεις γενομένας ἐν τοῖς ἰδρύμασι τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ, οἱ ἀρχαῖοι μαθηταὶ τοῦ γυμνασίου ὑπερπεροῦσι, πλὴν ἐξαιρέσεων τινῶν, τοὺς ἐξελλθόντας τῶν πρακτικῶν σχολῶν».

Αἱ παρατηρήσεις αὗται, αἵτινες καὶ ἀλλαγῶν, ἐν Αὐστρίᾳ, ἐγένοντο, συνετέλεσαν ἐν πρώτοις εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς πρα-

ὄν κύριον ἀποτέλεσμα, ἵτοι ὁ δωρικός τῆς τσακωνικῆς διαλέκτου χαρακτῆρ κατέσθη κοινὸν τῆς ἐπισημῆς κτῆμα.

Ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι ἐπ' ἐσχάτων ὁ Ψυχάρης 1 καὶ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Περγὼ ἐξέθεσαν διασταγμούς κατὰ τῆς λακωνικῆς τῆς τσακωνικῆς διαλέκτου καταγωγῆς, ὅπως ἀβασίμως ὅμως, ὡς ἐγὼ μετὰ τοῦ Γ. Μέγερ φρονῶ 2. Ὅτι δὲ οἱ Τσακῶνες εἶναι Ἀλβανοί, τοῦτο ἐκτὸς τοῦ Σάθα οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἐφρόνησε· ἢ γνῶμη αὕτη εἶναι μόνον συνέπεια τῆς ἐξαιρετικῆς ἐθνογραφικῆς ὑποθέσεως τοῦ διαπρεποῦς ιστορικοῦ.

Τὸ ὅτι ἡ τσακωνικὴ διάλεκτος ἐν συνόλῳ εἶναι τελευταῖος βλαστὸς τῆς λακωνικῆς, δεόν νὰ θεωρηθῆ συγχρόνως καὶ ὡς σημεῖον ἀρχῆς καὶ ὑποστηρίξεως τοῦ ζητήματος τῆς ἐθνογραφικῆς τῶν τσακῶνων θέσεως· ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην τὸ ζήτημα ὀριστικώτατα καταλήγει εἰς τὴν γνῶμην τῆς ἐκ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καταγωγῆς τοῦλαοῦ τούτου.

B'.

Συγχρόνως ὅμως ὑπάρχει ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἅπαντα ἢ ἀνατολικῶς τοῦ Πάρνωνος ζώνῃ ἐξεσλαυίσθη, οἱ δὲ τσακῶνες χαρακτηρίζονται ὡς «καθαροὶ Σλαῦοι» (Χόπφ.)

Πρὸς ὑποστήριξιν τούτου προσάγονται ἱστορικοὶ λόγοι, οἵτινες ὅμως δὲν εἶναι ἄμεσοι, διότι γενικῶς ὁ ἱστορικός καθορισμὸς τῆς τῶν Σλαύων ἐπιδρομῆς

1) Etude de philol. néogrecque p. XXVII f.

2) Berl. phil. Wochenschrift 1883 Sp. 213-214 f.

κτικῆς σχολῆς τοῦ πρώτου βαθμοῦ, ἦτοι σχολῆς ἐχούσης ἐν τῇ προγράμματι αὐτῆς τὴν ἐτέραν τῶν κλασικῶν γλωσσῶν, ὑπὸ τὸ ὄνομα πραγματικὸν γυμνάσιον (realgymnasium) καὶ τὴν ἐξασθένειν τῆς ἐρίδος. Ἀλλὰ τούτων γιγνομένων ἰδρύθη καὶ Σύλλογος ἐνωτικῆν ἐπιδύκων σχολῆν, ἦτοι θέλων ἀντὶ τῶν δύο σχολῶν παιδεύσεως, τοῦ γυμνασίου καὶ τῆς πρακτικῆς σχολῆς, τὴν ὑποστήριξιν μιᾶς σχολῆς, ἀναπληρώσεως ἀμφοτέρων. Ὁ Σύλλογος ὅμως οὗτος δὲν ἠδυνήθη νὰ προαχθῆ. Τὸ δὲ ἐν Παρισίοις κατὰ τὴν παγκόσμιον ἔκθεσιν τοῦ 1879 γενόμενον διεθνὲς ἐκπεδευτικὸν συνέδριον ὑπὲρ δύο εἰδῶν παιδευτηρίων ἀπεφάνητο, ὡν ἐν τῇ ἐτέρῳ ἐτηρεῖτο ἐπίσης ἡ λατινική.

Ἡ διδασκαλία τῆς λατινικῆς, τῆς ἐτέρας δηλ. τῶν κλασικῶν γλωσσῶν, κατέχει τόσας ὥρας ἐν τοῖς πρακτικοῖς γυμνασίοις ὅσας ἐν οὐδενὶ τῶν ἡμετέρων γυμνασίων. Ποῖον γυμνάσιον δαπανᾷ πεντήκοντα ἔξ ὥρας τὴν ἐβδομάδα πρὸς ἐκμάθησιν τῆς λατινικῆς; Καὶ αὐτὸ τὸ κλασικώτατον θεωρούμερον τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς νομίζομεν ὅτι δαπανᾷ ὀλιγωτέρας. Τὸ δὲ ἐν Πρωσσίᾳ γυμνάσιον πρὸ μὲν τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ 1882 ἀνέγραφεν ὑπὲρ τὰς ὀγδοήκοντα καθ' ἐβδομάδα ὥρας μετὰ δὲ τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ 1882 ὑπερεβδομήκοντα, δαπανῶν ἅμα καὶ ὑπερτεσσαράκοντα ὥρας ὑπὲρ τῆς ἐλληνικῆς.

Ἀλλὰ τὸ ζήτημα τοῦτο μικροῦ δεῖν ἐξέστρεπεν ἡμᾶς τῶν διαγεγραμμένων ὀρίων τῆς ἐπιφυλλίδος ταύτης. Ἐφ' ὃ καὶ περαινοῦντες τὰ ὀλίγα ταῦτα, εἰς ἃ πιθανὸν νὰ ἐπανέλθωμεν αὐθις ἐκτενέστερον πραγματευόμενοι τὸ ζήτημα ὑφ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐσώσεις, παρατηροῦμεν ὅτι, ἐπειδὴ πρὸ ἡμῶν ἐπὶ αἰῶνας, ἀπὸ τοῦ Κομμενίου, τὰ ζητήματα ταῦτα ἐν Γερμανίᾳ, Γαλλίᾳ, Αὐστρίᾳ, Ἑλβετίᾳ, Βελγίῳ καὶ ἀλλοῦ ἐτέθησαν ἐπὶ τοῦ

εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος. Ἀλλ' ἀντὶ ν' ἀποδίδωμεν σπουδαιότητα εἰς τὰς περὶ Σλαβωνίας γῆς (terra Slavonia) κ. ἄ τ. γνώμας, προσδράμωμεν μᾶλλον εἰς τὴν μελέτην τῶν ὀνομάτων τῶν θέσεων, ὡς εἰς τὸ ἄριστον πρὸς διασάφησιν τοῦ πράγματος μέσον. Ἡ νεοελληνικὴ γλῶσσα ὡς ἐκ τῆς ἐναντίας τῶν σλαβικῶν στοιχείων τραχύτητος αὐτῆς οὐδὲν ἀσφαλὲς κριτήριον παρέχει· ὑπὸ τὴν ἐποψίν δὲ ταύτην καὶ τὸ τσακωνικὸν ἰδίωμα ἔχει ἀκριβῶς ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ διάλεκτοι τῆς νεοελληνικῆς, καίτοι ὡς καὶ ἡ τελευταία αὕτη δὲν ἐπεδείξατο ἐπιφυλακτικώτατα περὶ τὴν ἀποδοχὴν ρωμανικῶν γλωσσικῶν στοιχείων 1.

Ἀκριβῶς τὰ νεότερα ὀνόματα τῶν τοποθεσιῶν τῆς ἀρχαίας Κυνοῦρίας κατέγραψαν τὴν ἀξίαν τῶν θεωριῶν τοῦ τε Φαλμεράγερ καὶ τῶν πρὸς ἐνίσχυσιν ἰδίων ἰδεῶν τούτῳ συνταχθέντων. Ἀλλ' ἡ ἐρευνα τῶν ὀνομάτων τῶν θέσεων τῆς Πελοποννήσου δὲν ἐπεχειρήθη μέχρι τῆς σήμερον μεθοδικῶς, ἢ δὲ τοῦ Φαλμεράγερ θεωρία δὲν ἐξεβλήθη, οὕτως εἰπεῖν, καθ' ὀλοκλήριαν, ἢ μᾶλλον ἐν τῇ ἀναιρέσει αὐτῆς δὲν ἐγένετο χρῆσις κρείσσοнос μεθόδου. Ἐν τοῖς κατωτέρω λοιπὸν ἀνέλαβον τὸ ἔργον τοῦτο, ὑποβάλλων εἰς ἐξέτασιν τὰ ὀνόματα τῶν θέσεων τῆς τσακωνικῆς χώρας. Ὡς βάσις τῶν ἐρευνῶν μου διὰ τὰ ὀνόματα τῶν θέσεων μοι ἐχρησίμευσαν ἐκτὸς τῶν μεγάλων ἔργων, ἐν αἷς ἐκτίθενται περιοδεῖαι εἰς τὰ μέρη ἐκεῖ-

1) Οἱ ὑπὸ τοῦ Κοπιτάρ καὶ τοῦ Θεορίσου ἀναφερόμενοι σλαβισμοὶ καταφαίνονται ὄντες φαινομενικοὶ μόνον· οἷτω π. γ. ἡ λέξις μάτη, δὲν εἶναι σλαβική ἀλλ' ἀρχαία ἐλληνική (μάτηρ). Πρβλ. καὶ Deffner Archiv. S. 8.

τάπητος καὶ ἐξηλέγηθησαν, προγράμματα δὲ διάφορα συνελήθησαν καὶ τὰ πράγματα ὑπὲρ τοῦ γυμνασίου ἐκλινον, ἐπιβέβληται ἡμῖν ὅπως πρὸ πάσης ἀποφάσεως μελετήσωμεν ταῦτα ἀπαθῶς, ἄνευ φωνῶν καὶ πατάγου, ὡς πρᾶττουσιν οἱ δῆθεν πρακτικοί, ἵνα μὴ ζητοῦντες τὰ βελτίω τὰ χεῖρον προκρίνωμεν, συμβάλλοντες οὕτως εἰς τὴν ἐθνικὴν βλάβην. Πλὴν δὲ τῶν ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς παιδεύσεως λόγων ἀνάγκη ἐπίσης νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν καὶ λόγοι ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους ἀπορρέοντες, οἵτινες ἐπίσης εἰσὶ σπουδαιότατοι. Παρατηρητέον δ' ἐν ταῦτα ὅτι ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἡμετέρας παιδεύσεως φανεροῦται ὅτι οἱ πάλαι ἀπόφοιτοι τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς καὶ τῶν ἄλλων ἡμῶν γυμνασίων ἠυδοκίμοι καὶ εὐδοκίμοισιν ἐν τῇ ἐμπορίῳ καὶ ταῖς τέχναις, ἐκ δὲ τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους δηλοῦται ὅτι ἐξ ὅς ὁ κοσμοπολιτισμὸς ἐπίτασιν παρ' ἡμῖν ἔλαθεν καὶ αἱ δῆθεν πρακτικαὶ ἰδέαι ἀνεπάρησαν ὀλίγοι ἐσμὲν πρὸς τὰς ἀνθρωπιστικὰς ἰδέας, ὑλιστικώτεροι δὲ γενόμενοι κατὰ κρημῶν φερόμεθα.

Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι τὰ τῆς παιδεύσεως ἡμῶν οὐ χρῆζουσι μελέτης, ἀλλ' ἡ μελέτη αὕτη δεόν νὰ περιστραφῆ ἰδίᾳ περὶ τὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας τῶν μαθημάτων. Αὕτη γράφει, νομίζομεν, μεταρρυθμίσεως ἐν τε τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ἐλληνικῆς—ἐν ταύτῃ πρὸ πάντων—καὶ ἐν τῇ τῶν ἄλλων μαθημάτων ἐν οἷς καὶ τῶν ἑστικῶν.

Προσοχῆ, ἵνα μὴ οἱ πρακτικοὶ ἀποδειχθῶσιν ἀσκόδες θεωριῶν συγκεχυμένων φέροντες, οἱ δὲ θεωρητικοὶ ὑπολαμβανόμενοι πρακτικώτατοι, ἅτε ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐρεϊδόμενοι καὶ μὴ παρασυρόμενοι ὑπὸ ἐπιπολαίων παρατηρήσεων καὶ ἐντυπώσεων.

να, μάλιστα πάντων ὁ αὐστριακὸς γενικὸς χάρτης τῆς Ἑλλάδος (ἐν Βιέννῃ 1885) καὶ ὁ τοῦ Φίλιππου χάρτης τῆς Πελοποννήσου (1892) ὡς καὶ ὁ χωρογραφικὸς πῖναξ τοῦ κ. Ι. Νουχάκη¹. Μέγαν ἀριθμὸν ὀνομάτων ἀγρῶν περιέχουσι καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Δέφφινερ (Archiv 167 ff) ἐκδοθέντα καὶ ἐρμηνευθέντα τσακωνικά πρωτόκολλα γάμων· ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ εἰς τὰ Ἀρχ(ῖα τοῦ Δεφφίνερου εἰσαγωγῇ ἀναφέρονται τὰ ὀνόματα τοποθεσιῶν τινῶν. Τέλος ἀνέδραμον καὶ εἰς τὸν Δεβίλ. Δυστυχῶς ὁ κατάλογός μου ὀλίγιστα περιέχει ὀνόματα ὄρεων καὶ ἀγρῶν. Καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἑκταδιν τῆς χώρας, περὶ ἧς πραγματεύομαι, ὑπὸ σπουδαιότητιν ἔλαβον ἐποψῆν τὴν σημερινὴν ἐξάπλωσιν τῆς τσακωνικῆς γλώσσης². Ἐν τούτοις τὰ ὑπὸ τοῦ Φίλιππου διαγραφόμενα ὄρια χρήζουσι τῆς ἐξῆς διορθώσεως, ὅτι δεόν νά προστεθῇ καὶ τὸ Κορακοβούνι. Ἐπειδὴ ἡ χώρα ἐξετείνεται ἀλλοτε πολὺ νοτιώτερον, οὐδὲως βλάπτει ἂν ἔνια τῶν ἀναφερομένων ὀνομάτων δὲν περιλαμβάνονται ἀκριβῶς ἐντὸς τῆς χώρας, ἐν ἧ ὀμιλεῖται σήμερον ἡ γλώσσα. Πρὸς καθορισμὸν τῶν σλαυικῶν ὀνομάτων μοι ἐχρησίμευσαν ὡς σπουδαιότατον βοηθητικὸν μέσον αἱ ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι τῆς Βιενναίας ἀκαδημίας [1872 καὶ 1874 ἰδίᾳ] πραγματεῖαι τοῦ Μικλόσιτς περὶ τῶν σλαυικῶν ὀνομάτων θέσεων.

Πῖναξ τῶν ὀνομάτων θέσεων τῆς Τσακωνίας.

1. Αἰδῆσῶνος. — Μονὴ παρὰ τὸ Πράστον [χωρ. π.] βεβαίως ἑλληνικόν.
2. Ἄρμενος. — Θέσις ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Λεπιδίου [Deffu] λέξις ἑλληνικὴ [ἀ. ἐλλ. ἄρμενος] πρὸλ. Ἄρμενάδες ἐν Κερκύρα.
3. Βασκίνα — (κατὰ τὸν Φαλμεράγεροσ. 65 σλαυικὴ λέξις). Ἐκ τοῦ βοσκῶ κατὰ τὸν Δέφφινερ (Archiv 178) οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ποιμένες. Τῷ Δέφφινερ σύμφημι ὑποθετικῶς μόνον, διότι ἀγνοῶ ἂν ἡ μορφή εἶναι ἡ τσακωνικὴ μᾶλλον θὰ ἀπνιτῶμεν τὴν λέξιν Βασονίνα· ἄλλως τὸ τσακωνικὸν κ πρὸ τοῦ ι μόνον ἐκ τ ἢ π. θὰ προήρχετο.
4. Δέρισε ἢ Δέρσε ἢ Δέσε, ὄνομα καταβόθρας, κατὰ τὸν Δέφφινερ (Archiv 178 καὶ Γραμμ. 111) [μετὰ πλήρους πεποιθήσεως = ἀ. ἐλλ. δέρεθρα ἢ βάρθρον].
5. Δερνικέϊκον. — Ἐν τῷ δῆμῳ Λεωνιδίου [χωρ. π.] ἴσως ἐκ σλαυικῆς λέξεως (Mihlos II ἀρ. 89), ἤτοι εἶναι ἐπέκτασις τοῦ Δέρνικα ἢ Δέρνικο μετὰ τῆς καταλήξεως - εἶκο, ὅπερ ἀπαντᾷ συχνάκις ἐν ταῖς θέσεσι¹), ἤτοι (καλύβια) Δερνικέϊκα ἢ ἄα.
6. Δερό. — Παρὰ τῷ Μωρέα τὸν λίαν 2 496, ἴδε Τυρός.
7. Δίγα. — Θέσις παρὰ τὸ Λεωνίδιον — λατ. nig (i) las, νεοελ. βίγλα (Δέφφινερ, γραμ. 94).
8. Ἐγκνειστορῖς. — Μοναστήριον παρὰ τὸ Πράστον (Δέφφινερ, Ἐγκλειστηρίον χωρ. π.) λέξις ἑλληνικὴ.
9. Εὐρεῖα, εὐρεῖα καὶ οὐχὶ ἀποτόμως ἀνερχομένη κλιτύς παρὰ τὴν παραλίαν = εὐρεῖα, Δέφφινερ Ἀρχ.

(1) Τὴν κατάληξιν ταύτην θεωρῶ ἑλληνικὴν, παρεδληθήτω μόνον τὸ ρωμέϊκον (ρωμαχός).

Τὸ ἐπίθετον φαίνεται ἄλλως μὴ ἀπαντῶν ἐν τῇ τσακωνικῇ διαλέκτῳ, τοῦθ' ὅπερ συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς γνώμης ὅτι ἡ θέσις εἶναι ἀρχαία.

10. Θυρά, τά. — Θέσις παρὰ τὴν Τυρόν, (Δέφφινερ Ἀρχ. 167-170). Ἡ λέξις ἐν πάσῃ περιπτώσει ἑλληνικὴ. Ἐχομεν πλῆρες δίκαιον νά συσχετίσωμεν τὴν λέξιν μετὰ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς θυρέα ἢ θυρέαν (θέσις τῆς Κυνοουρίας), χωρὶς ἔνεκα τούτου νά ἰσχυρίζομεθα ὅτι ἡ θέσις εἶναι μία καὶ ἡ αὐτή.

11. Στό Γιάλο. — Ἐν τῶν Καλυδοχωρίων τοῦ Πλάτσου (Λένκ 34 95), λέξις ἑλληνικὴ. Γιάλος, τσακωνιστὶ γιάλο (= αἰγιάλος) ὀνομάζεται ἡ παραλία τοῦ Ἀγ. Ἀνδρέου (Δέφφινερ.)

12. Καλάμι. — Χώρα παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ὄρτακος τοῦ Λεωνιδίου, ἐνθα φύονται πολλὰ καλάμια. Ὄνόματα θέσεων παραγόμενα ἐκ τῆς ἐρί, καλαμος, ἀπαντῶσι συχνότατα ἐν τε τοῖς ἀρχαίοις καὶ τοῖς νέοις ἑλληνικοῖς χρόνοις.

13. Καμυσεῖκα. — Ἐν τῷ δῆμῳ Λεωνιδίου (χωρ. π.)· ἐξ ὀνόματος προσώπου.

14. Κάνι. — Ποταμὸς παρὰ τὸ Πράστον (Λένκ, Μωρέα Β. 498.512). Ἡ γνῶμη τοῦ Λίκα, συνταυτίζοντος τὸ ὄνομα τοῦτο πρὸς τὸ Τάνος καταπίπτει, διότι τὸ τ μόνον πρὸ τοῦ ι μεταβάλλεται ἐν τῇ τσακωνικῇ διαλέκτῳ εἰς κ (Δέφφινερ, Γραμμ. 69 f). Κατὰ τὸν Ρὸς ὁ ποταμὸς ὀνομάζεται εὐτῶς ἐκ τινος κορυφῆς τοῦ Πάρνωνος. Ἐκ τοῦ καννί, λατ. canna; Δυνατὸν ἵνα κατὰ νόμον τῆς τσακωνικῆς προφορᾶς ἡ λέξις εἶναι ταυτόσημος τῇ καλάμι (Δέφφινερ, Γραμμ. 100).

15. Καρυά. — Μονὴ παρὰ τὴν Ὀριόνδαν (Leahe Γ' 505 κα' α'). συχνότατα ἀπαντῶν νεοελ. ὄνομα τοποθεσιῶν, ἀνῆκον βεβαίως εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλλ. λέξιν Καρύαι. Ἐν χώραις ἐνθα ἐπέδραμον οἱ Σλαῦοι, ἡ λέξις μετετρέπη εἰς Ἀράκοβα.

16. Καστανίτσα (Καστάνιτσα). Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ λέξις ὡς πρὸς τὴν κατάληξιν αὐτῆς εἶναι σλαυικὴ (πρὸλ. Meklos'ch Ortsn. A 24), τούτου δ' ἔνεκα γενικῶς θεωρεῖται ὡς σλαυικὴ· κατὰ τὴν ῥίζαν ὅμως αὐτῆς εἶναι ἑλληνικὴ· παρβλ. πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἑλλ. ὄνομα θέσεως Καστανάια (ἐπὶ τοῦ Πηλίου), οὗτινος ἡ νεοελληνικὴ μορφή Καστανιά ἀπαντᾷ συχνότατα. Ἀκολουθῶν παρακίνησιν τινα τοῦ Λένκ (Πελοπ. 327) ἠδυνάμην νά ἀποδεχθῶ ὅτι ἡ κατάληξις -ίτσα (σλαυικὴ) τοσοῦτον ἐπιξετάθη ἐν τοῖς ὀνομασίαις τῶν πόλεων, ὥστε ἠδυνήθη νά διαδοθῇ καὶ πέραν τοῦ σλαυικοῦ ἐδάφους, ἀλλ' ἄμεσον σλαυικὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασιν δὲν πρέπει ν' ἀποδεχόμεθα ἐν πάσαις ταῖς τὴν κατάληξιν ταύτην φερούσαις ὀνομασίαις. Οὕτω καὶ τὸ Τσακον. Καστανέα· μετετρέπη κατὰ τὰς ὀνομασίας τῶν πλησιοχώρων θέσεων (Βάρβιτσα, Κεράσιτσα, Τριπολιτσά κτλ.)· Σημειωτέον ἄλλως τε ὅτι ἡ κατάληξις -ίτσα, καίπερ ἀπαντῶσα ἐν χώραις, περὶ ὧν ὑπάρχει ὑποψία ὅτι ἦλθον εἰς συνάθειαν μετὰ τῶν Σλαύων, ἐν τούτοις δὲν λείπει

1. Νέος χωρογραφικὸς πῖναξ συνταχθεὶς καὶ ἐκδοθεὶς ἐγκρίσει τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν. Ἐκδ. β'. Ἀθήνησι 1890. Τοῦ πῖνακος τούτου ἀκολουθῶ κυρίως τὸ ὀρθογραφικόν.

2. Κατὰ τὸν Φίλιππον, ταύτην λαλοῦσι 9000 ἄτομον, οἰκούντων ἐν 7 κόμαις καὶ 7 χωρίαις· κατὰ δὲ τὸν Ὀρυσταῖν μόνον 1000 περίπου.

καὶ ἀπὸ χωρῶν βεβαίως ἐλευθέρων Σλαύων. οὕτω Παλαιοκαστρίτσα, Γαρίτσα καὶ Βενίτσα ἐν Κερκύρα.

17. Καστανιώκιτσα, θέσις παρὰ τὸν Ἅγ. Ἄνδρῶν (Δέφφνερ)—Καστανιώτιτσα, ὡς ἀπαντᾶται καὶ ἐν Εὐβοίᾳ ὡς ὄνομα χωρίου· φυσικῶς εἶναι λέξις ἑλληνική.

18. Κατήφορα, κρημνὸς παρὰ τὰ Μέλανα (Δέφφνερ.—νεο) ἑλληνικόν.

19. Κλεισοῦρα, μονὴ (Leake Γ' 505) εἶναι καὶ ἄ. ἑλλ. ὄνομα θέσεως.

20. Κοκκινέϊκα, παρὰ τὸ Λεωνίδιον (χωρ. π.), ἐκ τοῦ κόκκινος (πρὸβλ. καὶ ἄλλα ὀνόματα θέσεων, ὡς κοκκινά, κοκκινάδες καὶ ἄ.

21. Κολανσιά (ἡ), Κολασιά, ἢ Κολοσιά, θέσις παρὰ τὰ Μέλανα (Δέφφνερ)· ἡ λέξις εἶναι δι' ἐμὲ ἀσαφής· εἶναι ἄρα γε τῆς αὐτῆς ρίζης μετὰ τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Κορίνθου ἀπαντῶντος Κολαντοίκιον. Ἡ λέξις Κολοσιά ἢ Κολασιά ὑπομνήσκει τὴν ἀρχαίαν ὀνομασίαν θέσεως Κολοσσαί ἢ Κολασσαί (Grasberger Griech Ortsnamen 139 248).

22. Κοντολινῆ, μονὴ (χωρ. π. Κονδολενα Φιλίπων, Κονδολενα Leake)· πιθανῶς ἐκ τοῦ Κονδυλινῆ (μονή, χώρα ἢ ἄ. τ.) πρὸβλ. τὸ ἀρ. ἑλλ. Κονδυλέα ἐν Ἀρκαδίᾳ. (Ἀκολουθεῖ).

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΕΛΤΡΟΝ ΟΜΟΝΟΙΑΣ. — Ἰταλικὸς θίασος, μελοδραματίων.—ΘΕΑΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ.—«Ὁ Προμηθεὺς ἐν Ὀλύμπῳ» ἐπὶ Γ. Καλοσιτίῃ.—«Νεράδας», ἐπὶ Δ. Τρ. Καμπούρογλου, — «Ἡ Γαλιῶν», ἐπὶ Περγαμίδου.—ΘΕΑΤΡΑ ΠΑΡΙΣΙΩΝ.—«Ἡ κριτικὴ τοῦ θιάσου καὶ οἱ κριτικαὶ δοκιμαί.—ΧΡΟΝΙΚΑ.

Ἐξακολουθεῖ τακτικῶς καθ' ἐκάστην ἐσπέραν, πολλοῦ προσερχομένου ἀκροατηρίου, τὰς παραστάσις αὐτοῦ ὁ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Odoardo Franzini ἰταλικὸς θίασος μελοδραματίων περὶ οὗ ἐποιήσαμεθα λόγον ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει. Ἡ γνώμη, ἣν περὶ αὐτοῦ διετυπώσαμεν, οὐδόλως μετέβλησεν, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλλον ἀσφαλῆ αὐτὴν ἀπέδειξεν οὕτως, ὅτι τὰ μελοδραμάτια ἀνήκουσι τοῖς Γαλιῶσις. Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ κρατίστου ἔργου τοῦ Audran, τῆς *Maseotte*, φανερόν κατέστησε τὸ πρᾶγμα, διότι ἡ *Maseotte* ὡς ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς Ὀμονοίας ἦν μᾶλλον παφδιά αὐτῆς ἐν τε τῇ ὑποκρισίᾳ καὶ τῷ μέλει. Οὐδεὶς τῶν ὑποκριτῶν ἀντελήφθη καλῶς τοῦ σχήματος, ὅπερ ὑπεδύετο, ὅλως δὲ παρενόησεν αὐτὸ ἢ τὸ πρωτογενιστοῦν πρόσωπον ἔχουσα. Ἡ ὥραία δυσφῶνις τοῖς *Maseotte* καὶ ὑπὸ τοῦ θιάσου τοῦ κ. Franzini ἐπίσης ὡς καὶ πέρυσιν ὑπὸ τοῦ θιάσου Stravolo ἐτροποποιήθη, τὸ σχῆμα τοῦ Pipo ὑποδοθείσης γυναικὸς ἀντὶ τοῦ βαρυτόνου. Οὕτως ἡ θελκτικὴ ἐντύπωσις, ἣν προσενεῖ τῇ ἀκροατῇ ἡ δυσφῶνις, καταστρέφεται.

Ἄλλ' ὁ θίασος τοῦ κ. Franzini δὲν ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος καὶ τῇ ἐκτέλεσει τοῦ *Boccace*, καίτοι ἐξετέλεσεν αὐτὸν ἀσυγκρίτως κάλλιον τοῦ θιάσου Stravolo, ὅστις ὅλως παρήλλαξε πέρυσιν τὸ χάριεν ἔργον τοῦ *Suppé*. Οἱ δὲ *Mousquetaires au Couvent* τῷ Fer-

rier, Prével καὶ Varney, οἵτινες ἀνεβιβάσθησαν μετὰ περὶ εὐσυνίαν πολλῶν ἐτῶν αὐθις ἐπὶ τῆς ἐνταῦθα σκηνῆς ὑπὸ τὸν τίτλον *Armi ed Amori*, εἶνε τῶν καλλῶν καὶ τερπνῶν μελοδραματίων, ἐδιδάχθη δὲ κατὰ τὸ 1880 ἐν τοῖς Bouffes τῶν Παρισίων ἐν οἷς καὶ ὑπερδιακοσιᾶκις ἐπανελήφθη. Ἐν τῇ νῦν ἐκτελεσει κατ' ἀνάγκην ἐγένοντο μεταβολαί τινες, ὧν ἀνευδὲν ἦτο δυνατὴ ἡ ἐκτέλεσις ἐνταῦθα, τῆς δὲ μεταβολᾶς ταύτης ἐννοοῦμεν πληρέστατα καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῶν οὐδαμῶς τῷ θιάσῳ καταλογίζομεν, καταλογίζομεν ὅμως αὐτῷ ἐλλείψεις ἐν τῇ ἐκτέλεσει, καίτοι οἱ *Mousquetaires au Couvent* ἐπαίχθησαν κάλλιον τῶν προσημειωθέντων ἔργων. Σημειώτεον ὅμως ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις τούτοις ὁ χορὸς ἐκτελεῖ κάλλιστα τὸ μέρος αὐτοῦ.

Ὁ θίασος τοῦ κ. Franzini, ὅστις ἐπαναλαμβάνομεν εἶνε λαμπρῶς κατηρτισμένος, ἀριθμητικῶραϊς ἐπιτυχίας ἐν μη γαλλικοῖς ἔργοις. Ὁ *Venditore di Uccelli* τοῦ γερμανοῦ μελοποιῦ Zeller, ὅστις ὡς εἶπομεν, κέκτηται τερπνοτάτην μουσικὴν, ἐκτελεῖται ὑπ' αὐτοῦ μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας. Ἐπίσης ἡ *Gran Via*, ἣτις βεβαίως ὡς δραματικὸν ἔργον στερεῖται μεγάλης ἀξίας, ἀλλ' ἥτις εἶνε τερπνὴ ἔνεκα τοῦ μέλους καὶ τῶν κωμικῶν ἐπεισοδίων, ἐκτελεῖται θαυμάσια ὑπὸ τοῦ θιάσου. Ὁ θίασος οὗτος ἀνεβίβασε καὶ τὸ πολύκροτον ἔργον τοῦ Mascagni, τὴν *Cavalleria Rusticana*, ἀνεβίβασε δ' αὐτὴν τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς ἐνταῦθα σκηνῆς ἀκριβῶς ὡς ἐξετελέσθη ἐν Ἰταλίᾳ, Παρισίοις καὶ ἀλλαχοῦ. Τὸ τοιοῦτον δὲ ἐπέτρεψεν ἡμῖν πληρέστεραν νὰ σχηματίσωμεν ἰδέαν περὶ τοῦ ἔργου, συντελεσῆσθαι καὶ τῆς ἐπιτυχούσης ἐν γένει ἐκτελέσεως ὑπὸ τοῦ θιάσου τῆς Ὀμονοίας.

Νέον ἔργον ἐξετέλεσεν ὁ θίασος κατὰ τὴν λήξασαν ἐβδομάδα μονόπρακτον ἰταλικὸν μελοδραμάτιον ἐπιγραφόμενον *Un Milanese in mare*, οὗ ὁ συνθέτης δὲν ἀνεγράφητο ἐν τῷ προγράμματι. Τὸ μελοδραμάτιον τοῦτο ὅπερ ἐπαίχθη κάλλιστα κατὰ τὴν εὐεργετικὴν τοῦ κ. Righi, κωμικοῦ καλοῦ τοῦ θιάσου, πρωταγωνιστοῦντες αὐτοῦ τοῦ εὐεργετουμένου, καθ' ἡμᾶς δὲν ἀνῆκε τῇ τάξει ἐκείνων, ἅπερ δύνανται νὰ διεκδικήσωσι τίτλους λεπτότητος καὶ χάριτος. Εἶνε εἶδος τῆς ἡμετέρας Βαβυλωνίας τοῦ Βυζαντίου, ἐν πολλοῖς ἀνιαρόν.

Ταῦτα τὰ κατὰ τὸν θίασον τοῦ κ. Franzini, ὅστις προσελκύει καθ' ἐκάστην πολὺν κόσμον εἰς τὰς παραστάσεις αὐτοῦ.

* *

Ἡ θεατρικὴ κίνησις ἐν Ἀθήναις δὲν ὑπάρχει νῦν ζωηρὰ ὡς πέρυσιν. Οἱ διδάσκοντες θίασοι εἰσὶ δύο, ὁ «Μενάνδρος τῶν ἀδελφῶν Ταβουλάρη, διδάσκων ἐν τῷ θεάτρῳ Τσόχα καὶ «Πρόσοδος», ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Κοτοπούλη διδάσκων ἐν τῷ θεάτρῳ Παραδείσῳ. Ἐκ τοῦ θιάσου τοῦ κ. Ταβουλάρη ἀποχωρήσασα μετὰ βραχυτάτην συνεργασίαν ἡ κ. Παρασκευοπούλου κατήρτισεν ἴδιον θίασον, οὗτινος μετέσχευ ἄρτι καὶ ὁ κ. Μ. Ἀρνωτάκης. Ὁ θίασος οὗτος διδάσκει δράματα μόνον ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Ὀλυμπίων. Ἀντὶ τῆς κυρίας Παρασκευοπούλου προσελήφθη ἐν τῷ θιάσῳ Μενάνδρου ἡ κ. Μελομένη Κωνσταντινοπούλου, τῆς δεσποινίδος Αἰκατερίνης Βερῶν διδασκούσης ἐν Σμύρνῃ.

Νέα τινά ἔργα τῶν κωμειδουλλίων λεγομένων ἀνεβιδάσθησαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ὡς εἶπομεν καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει, ἀνεβιδάσθη δὲ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος» περὶ οὗ ἐπίσης ὡμιλήσαμεν ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει. Τελευταῖον δὲ ἐδιδάχθη ὑπὸ τοῦ θιάσου Προόδου νέον ἔργον ἐπιγραφόμενον ὁ «Προμηθεὺς ἐν Ὀλύμπῳ», ὑπὸ I. Καλοστύπην. Περὶ τοῦ ἔργου τούτου ἐκ τῶν δημοσιευθέντων ἐν ταῖς ἐφημερίδιν ἐξάγομεν ὅτι πᾶσα ἡ ἀξία αὐτοῦ συγκεντροῦται ἐν τῷ θεαματικῷ αὐτοῦ, εἶνε τῶν πρῶτες ἀspectacle ἐν Γαλλίᾳ λεγομένων ὡς ἡ *Vénus Noire* τοῦ Adolphe Belot καὶ ἰδία ὁ *Michel Strogoff* τῶν Verne καὶ Dennery, ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι οὐδέποτε δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὡς διὰ μαγείας τὸ ὑπαίθριον θέατρον τοῦ Παραδείσου μετετρέπη εἰς Gaîté ἐτι δὲ μᾶλλον εἰς Châtelet σὺν τῷ σκηνικῷ αὐτῶν διακόσμῳ. Ὁ *Michel Strogoff* διδάσκειται καὶ ὑπὸ τοῦ θιάσου Ταβουλάρη, ἀλλὰ δύναται νὰ παραβληθῇ ἢ διδασκαλία αὐτὴ πρὸς ἐκείνην ἥτις ἐγένετο ἐν τῷ Châtelet καθ' ἣν καὶ αὐτὴ ἡ Κροστάνδη παρῆσθη ἐπὶ τῆς εὐρυτάτης αὐτοῦ σκηνῆς, ἢ ἐθνοφρουρὰ δὲ ἀνέκρουε τὸν ῥωσικὸν ὕμνον; Κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἐτι παρετηρήθη ὅτι τὸ θέατρον ἀπολείπεται τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ καὶ ἐκπίπτει ἢ δραματικὴ ποιησις ἐπιδιδωκομένου τοῦ θεαματικοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἀπομιμούμεθα πᾶν ὅτι παρὰ ξένοις ὑπάρχει, ἔπρεπε ν' ἀπομιμῶμεν καὶ τὰ ἔργα ταῦτα, προβαίνοντες εἰς ἀπομιμήσεις αἵτινες μᾶλλον παρῳδίαί δύνανται νὰ λογισθῶσιν. Οἷα πᾶσχει ἢ πατρὶς τῆς δραματικῆς ποιήσεως!

Ἄλλο ἔργον, διδασκῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτου Τσόχα, εἶνε ἡ *Neráida*, δράμα εἰς πρῶξεις τρεῖς, ὑπὸ Δ. Γρ. Καμπούρογλου. Ταῦτ' ἀθναϊοῦς τις ἀρχῶν, ὁ Μιχαήλ, νέος φιλόπατρις καὶ ἐνθουσιώδης ἀπὸ τοῦ παραθύρου αὐτοῦ τὴν νύκτα θρηνεῖ τὴν τύχην τῆς πόλεως, ὅτε αἰφνης ἀκούει φωνὰς γυναικοῦ ἐπικαλουμένης βοήθειαν, ἣν σπεύδει νὰ παρασχῇ αὐτῇ. Μὴ δυνθῆς δὲ ν' ἀνακαλύψῃ τὸ συμβαῖνον συγκρούει τὰς χεῖρας, ὅτε ἀνακαλύπτει ὅτι ἐντὸς αὐτῶν ἐνέκλεισε τὴν ἄκραν πέπλου, ὃν οὐρας βλέπει ἐμφανιζομένην πρὸ αὐτοῦ *Neráida*. Ἡ *Neráida* αὕτη πληροφροεῖ αὐτὸν ὅτι εἶνε τὸ πνεῦμα τῆς Καρυάτιδος, τῆς ἀφαιρεθείσης ἀπὸ τοῦ Ἐρεχθίου τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ἐκεῖ που κατακειμένης, θρηνοῦσης δὲ διότι ἀπέρχεται τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐπικαλουμένης βοήθειαν παρὰ τῶν λοιπῶν Καρυατίδων. Ἡ *Neráida* ἀκολουθεῖ τὸν αὐτῆς κἀτοχὸν τοῦ πέπλου αὐτῆς.

Ἄλλ' ὁ Μιχαήλ ἀποστέλλεται κατεπειγόντως εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ἀνανέωσιν τῶν προνομίων αὐτῆς. ἔχων δὲ ἐν Ἀθήναις ἐχθροὺς ἐν οἷς καὶ μερὶς τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ κεφαλῆς ἔχουσα ἀρχοντά τινα Χειλᾶν ὀνόματι, πατέρα τῆς μνηστῆς τοῦ Μιχαήλ Δάφνης, ἣν κατέλειπεν οὗτος χάριν τῆς *Neráidas*, ἥτις, ὡς θνητὴ, φέρουσα τὸ ὄνομα Καρυά, ἐθεωρεῖτο ὡς κόρη ἀρχοντοπούλα. Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Μιχαήλ μαθόντες ὅτι οὗτος ἐπανέρχεται σχεδιάζουσι τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ, ἥς καὶ ἐπιτυγχάνουσι ἅμ' ἐπανελθόντος. Ἡ Καρυά μαθοῦσα ὅτι ὁ Μιχαήλ ἐπανῆλθε καὶ δὲν ἐσπευσε πρὸς αὐτήν,

διανοεῖται ὅτι ἀπευκαταῖον τι συνέβη αὐτῷ, ἐφ' ᾧ καὶ μετημφισμένη ἐξέρχεται εἰς ἀναζήτησιν αὐτοῦ. Περιπλανηθεῖσα καὶ μηδὲν μαθοῦσα ἐνανέχεται εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῆς, ὅτε οἱ πόδες αὐτῆς συναντῶσι τὸ πτώμα τοῦ Μιχαήλ. Ἡ Καρυά κλαίει ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προσφιλοῦς ὄντος, ἀνεγνωρισθεῖσα δὲ συλλυμβάνεται, ἀλλὰ κατορθοῖ νὰ φονεύσῃ τὸν μέλλοντα ν' ἀπαγάγῃ αὐτήν, ὅς ἦν καὶ ὁ τὸν Μιχαήλ φονεύσας. Ἡ Νέα Ἐφημερίς ἐξ ἧς συντηρώμερον ἀρουμέθα ταῦτα ἐπιπροστίθησιν: «Οὕτω διαλύεται τὸ δράμα κατὰ τὸ ῥόπον ὃν κρατοῦμεν μυστικὸν ἀπὸ τοῦ ἀναγνώστας ἡμῶν». Ἐπὶ τῷ μυστικισμῷ αὐτῆς περὶ δραματικοῦ ἔργου ἐκφράζομεν αὐτ' ἡσυχαστηρία, αἵτινα θὰ ἦσαν θερμότερα ἂν ἔλεγεν ἡμῖν τοὺς λόγους αὐτοῦ. Τὶ ἀκατονόητα πράγματα!

Νέον ἔργον ἄρτι διδασκῶν ἐν τῷ Παραδείσῳ εἶνε καὶ ἡ *Γκόλφω*, εἰδυλλιακόν(;) ὡς ἐπιγράφεται δράμα, ὑπὸ Περεσιάδου. Τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος τούτου οὐχὶ πρωτότυπον παραλείπομεν, παρατηροῦντες μετ' ἐπιφυλάξεως, διότι δὲν ἠκούσαμεν τὸ ἔργον, ὅτι ὡς ἐκ τῆς μικρᾶς ἀναλύσεως ἦν ἀνέγνωμεν φαίνεται ὅτι τὸ δράμα ἐνέχει σκηνὰς ἐξ ἄλλων δραμάτων.

Ὁ πρῦτανος τῶν γάλλων κριτικῶν *Sarcey* ἐν τινι τῶν τελευταίων ἐπιφυλλίδων αὐτοῦ προὔτεινε τὴν κατάργησιν τῶν γενικῶν δοκιμῶν, αἵτινες χάριν τῶν κριτικῶν γίνονται, νὰ μεταβαίνωσιν οἱ κριτικοὶ εἰς τὸ θέατρον κατὰ τὴν πρῶτην παράστασιν. Τοῦτο προὔκალεσε ζήτημα, τὸ δὲ *Figaro* διωργάνωσε συνεντεύξεις μετὰ διαφόρων διευθυντῶν τῶν θεάτρων, ἐν οἷς καὶ μετὰ τῆς Σάρρας ὡς διευθυνούσης τὸ θέατρον *Re-naissance*.

ΧΡΟΝΙΚΑ.—Ἀσμενέστατα ἀνέγνωμεν ὅτι ὁ σοφὸς συγγραφεὺς τῆς *Histoire de la musique dans l'antiquité* κ. Gévaert ἀποπερατοῦ ἔκτενός καὶ λίαν ἐνδιαφέρον ἔργον, ὅπερ ἔσται οἷον ἐπὶ συνέχεια τοῦ προσημεριωθέντος καὶ θὰ πραγματοποιηθῆται τὰ περὶ τῆς μουσικῆς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς μέχρι τοῦ γρηγοριανοῦ αἵματος. Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ ἐξόχου διευθυντοῦ τοῦ Ὁρειῶν τῶν Βρυξελλῶν θὰ παράσχη ζωηρὸν φῶς, ὡς φέρεται, εἰς ζητήματα ἐνδιαφέροντα τὴν μουσικὴν ἐπιστήμην.

Παροράματα.

Αἰτούμεθα συγγνώμην παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν ἐπὶ τῇ παρεϊδηθείσῃ παροραμάτων τινῶν ἐν τῷ μετὰ χεῖρας τεύχει, αἰτίαν ἐχόντων τὴν τυπογραφικὴν ἀνωμαλίαν, ἥς ἕνεκα καθυστερεῖ ἐν τεύχος. Τὰ κυριώτατα παροράματα εἶνε τὰδε:

Ἐν τῇ πραγματείᾳ περὶ ἐθνογραφικῆς θέσεως τῶν Τσακῶνων. Σελ. 755 στιχ. 2 ἀντὶ Φορεθουάκης ἀναγν. Φρεθούρης Σελ. 757 στιχ. 18 ἀντὶ 130ος ἀναγν. 13ος Σελ. 756 στιχ. 25 ἀντὶ ἄλλο ἀναγν. ἄλλοι δὲ Σελ. 758 ἐν τῷ πίνακι ὀνομάτων ἀριθμ. 2 ἀντὶ Ασπιδίου ἀναγν. Ασωνιδίου. ἀντὶ Deffer ἀναγν. Deffner ἀριθμ. 3 ἀντὶ βοσκῶ ἀναγν. βοσκῆ ἀντὶ Βασίνια ἀναγν. Βασίνια ἀρ. 4 ἀντὶ δέρεθρον, ἀναγν. δέρεθρον, ἀριθμ. 5 ἀντὶ Δερνικέϊκον, Δερνικεῖκα, ἀντὶ ἔτ κ ο ε ἱ κ α, ἀντὶ ἄα ἄλ. ἄν. 6 ἀντὶ τὸν λίκος τοῦ Λίηκ καὶ ὅπου ἄλλαχθῶ ἀριθμ. 8 ἀντὶ Ἐγκνιστουρίς Ἐγκλιστουρίς, ἀντὶ Πράστον Πραστὸν ἀριθμ. 12 ἀντὶ Cερί ρίζης.

Ἐν δὲ τῇ ἐπιφυλλίδι.

Σελ. 756 στήλ. 2, στιχ. 10 ἀντὶ προσωπικῆς ἀναγν. προσωπικῆς, στιχ. 20 ἀντὶ μακρῆ σειρῆ μακρῶν σειρᾶν. Σελ. 757 στήλ. 2 στιχ. 1 ἀντὶ συνελέχθησαν συνάχθησαν κτλ.